Universita Karlova v Praze

Filosofická fakulta
Ústav Dálného východu

Diplomová práce

Bc. et Bc. Petr Čížek

Soudobý čínský pohled na vrcholový sport a na jeho roli ve vzestupu Číny

Contemporary Chinese Perceptions of Competitive Sports and Their Role in the Rise of China

Jablonec nad Nisou 2014 vedoucí práce: Mgr. Ondřej Klimeš Ph.D.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě rád využívám své příležitosti a děkuji v první řadě svým rodičům, kteří mne morálně a finančně podporovali při studiích. Dále vedoucímu práce Ondřeji Klimešovi, který měl vždy po ruce řadu rad a tipů, jak práci doplnit a vylepšit. Dále děkuji Jakubu Maršálkovi za pomoc při volbě a stanovení tématu diplomové práce a Olze Lomové za neocenitelné postřehy a praktické obecné rady k psaní odborných prací. A pak ještě všem vyučujícím, kteří mi během studií zprostředkovávali své vědomosti – už tím se každý z nich více či méně podílel i na této práci, jakož i všem ostatním, kteří mi kdy byli nápomocní a jež jmenovitě neuvádím.

Zvlášť bych chtěl poděkovat svým čínským spolužákům za obětavou pomoc v zápase s nástrahami školního intranetu a přístupu do čínských databází, jmenovitě pak Shao Binovi. Jsem rovněž velice vděčný za pochopení a podporu, které se mi dostalo pro mé úsilí od mojí školitelky paní Ning Ye. A také za vynikající bezprostřední přístup pana Gao Minga, bez jehož praktických zkušeností ze zkoumané oblasti a podkladů by práce byla na mnoha místech ochuzena.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Jablonci nad Nisou dne 28. 8. 2014

Petr Čížek, v. r.

ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA

Práce se zabývá výzkumem reprezentativních čínských odborných publikací o sportu vydaných v post-olympijském období, které dohromady poskytují ucelený pohled na oblast čínského sportu. Kriticky zkoumáno je vnímání vlastní čínské moderní historie sportu, ale též čínská motivace pro rozvoj vrcholového sportu, čínský státní systém sportu či problémy a výzvy, jimž čínský vrcholový sport čelí. Samostatná pasáž je věnována ideologickému a jazykovému rozboru pramenů. Práce se okrajově dotýká i vzestupu Číny, resp. Čínské lidové republiky, ovšem spíše ve vztahu k hlavnímu tématu než v širším společenském kontextu.

Klíčová slova: moderní dějiny Číny, dějiny sportu, sport v Číně, vrcholový sport, státní systém sportu, jazyk a ideologie, marxismus, Čínská lidová republika

ABSTRACT & KEYWORDS

The topic of this thesis is a metatextual analysis of representative Chinese publications about sport published in the post-Olympic era. Together they offer a comprehensive perspective of the sport in China. The thesis employs critical approach to examine Chinese perception of their own history, Chinese motivation to develop competitive sports, the state-run sports system in China, as well as various problems and challenges lying ahead of Chinese sport, ready to be tackled. Part of the thesis offers an analysis of linguistic and ideological aspect of the Chinese publications. The thesis also encounters the topic of the rise of China (i.e. People's Republic of China) and offers brief explanations in relation to the main topic rather than in a broader context.

Keywords: modern history of China, history of sport, sport in China, competitive sports, state-run sports system, language & ideology, Marxism, People's Republic of China

OBSAH

1 Úvod 8

1.1 Charakteristika pramenů 9

1.2 Struktura práce 10

2 Čínská periodizace 13

2.1 Souhrnná periodizace 14

2.2 Obecná charakteristika čínského pohledu na vlastní dějiny 16

3 Čínský pohled na milníky v historii čínského vrcholového sportu před r. 1949 18

3.1 Předehra moderních dějin čínského sportu (1839–1910) 18

3.2 Původ čínského olympijského snu 20

3.3 Raná republikánská éra (1911–1930) 23

3.4 První čínská účast na olympijských hrách 24

3.5 Od Berlína po Londýn (1936–48) 28

4 Čínský pohled na milníky v historii čínského vrcholového sportu po r. 1949 30

4.1 Nová Čína, nový sport (1949–1957) 31

4.2 Vrcholový sport za Velkého skoku a Kulturní revoluce (1958–1976) 36

4.3 Návrat na světovou scénu (1977–1992) 39

4.4 První oficiální kandidatura na pořadatelství olympijských her, závěr tisíciletí (1993–2000) 43

4.5 Kulminace před OH v Pekingu a „post-olympijské období“ (2001–současnost) 44

5 Motivace pro rozvoj sportu 46

6 Ideologie, ideologický slovník a ideologická provázanost 49

6.1 Jazyk a ideologie 49

6.2 Čínský formalizovaný jazykový systém v praxi 52

7 Charakteristika státního systému sportu 56

7.1 Příklady z praxe 58

8 Problémy, výzvy a perspektivy čínského sportu 63

8.1 Doping 63

8.2 Systémové problémy 66

8.3 Ideologické problémy a výzvy 67

8.4 Ostatní výzvy čínského sportu 68

9 Cíle a budoucnost 70
9.1 Obecný cíl čínského vrcholového sportu 70
9.2 Celospolečenské cíle 71
9.3 Supervelmoc 74
10 Závěr 77
11 Použitá literatura 81
12 Seznam příloh 96
13 Přílohy 97

SEZNAM ZKRATEK

ČLR	Čínská lidová republika
ČR	Česká republika
HDP	hrubý domácí produkt
CHINADA	Čínská antidopingová agentura (angl. *China Anti-Doping Agency*)
IWF	Mezinárodní vzpěračská federace (angl. *International Weightlifting Federation*)
KS Číny	Komunistická strana Číny
MOV	Mezinárodní olympijský výbor
OH	olympijské hry
OSN	Organizace spojených národů
ÚV	ústřední výbor
YMCA	Křesťanské sdružení mladých lidí (angl. *Young Men‘s Christian Association*)

1 ÚVOD

Náplní této práce je zkoumání diskursu rozvoje vrcholového sportu[1] jakožto jednoho ze symbolů vzestupu Číny. Jako stěžejní prameny pro výzkum prezentovaný v práci slouží tři reprezentativní čínské odborné publikace na téma sportu vydané v tzv. „post-olympijském období“ od roku 2008 do současnosti, které dohromady systematicky podávají ucelený obraz sportu v Čínské lidové republice z pohledu historického, teoretického, praktického, ideologického a politického.

Ještě než přikročíme k hlubšímu rozboru konkrétních témat, zastavme se u výrazu „vrcholový sport.“ V čínštině se pro analogickou oblast používá termín *jingji tiyu* 竞技体育,[2] což by doslova znamenalo sport soutěžní, kompetitivní. Han Kun (2011: 3) termín definuje následovně:

> *„‚Jingji tiyu‘ je důležitou součástí sportu [jako takového]. Jedná se o společenskou aktivitu, jejímž důležitým charakteristickým rysem je sportovní soutěžení a jejímž důležitým cílem je dosažení vynikajících sportovních výsledků a vybojování vítězství v soutěžích.“*

Z českého prostředí pro srovnání uveďme definici Bohuslava Hodaně (2007: 42), podle které je vrcholový sport:

> *„oblast tělocvičné aktivity, která je zaměřena na dosahování relativně nebo absolutně nejvyššího výkonu, na vítězství a umístění v institucionálně zabezpečeném soutěžení.“*

V českém prostředí je ovšem tento druh sportu definován i odlišně. Terminologie platné Vyhlášky o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu, která mj. představuje také „výkonnostní sport,“ uvádí následující definice:

> *„[V]ýkonnostním sportovcem [je] osoba, která vykonává výkonnostní sport v organizovaných sportovních soutěžích nebo se na ně připravuje a je registrována v organizaci, která zajišťuje přípravu výkonnostních sportovců, popřípadě organizuje sportovní soutěže,*
>
> *vrcholovým sportovcem osoba, která vykonává vrcholový sport na úrovni státní sportovní reprezentace, nebo osoba, která se k reprezentaci připravuje jako člen rezortního*

[1] Práce se nevěnuje čínským bojovým uměním, čínské historické rituální lukostřelbě a dalším podobným odvětvím, ani sportu rekreačnímu, v čínském diskursu označovaném jako „masový sport.“

[2] Samotné slovo „sport“ (*tiyu* 体育) bylo přejaté z japonštiny v závěru 19. století jako součást diskursu usilujícího o modernizaci Číny. Z toho důvodu se většinou používá pro západní sportovní odvětví (Lu Xiaoning 2011: 173).

sportovního centra, sportovního centra mládeže nebo obdobného zařízení pro přípravu sportovců.“

Z uvedeného textu vyplývá, že český termín „vrcholový sport“ je obsahově nejbližší čínskému termínu *jingji tiyu*, a proto bude používán v textu práce.

V kontextu užívaných čínských pramenů definujme ještě přívlastek „čínský.“ Až do roku 1949 se Čínou rozumí celé její území, po roce 1949 se však používané prameny zaměřují výhradně na oblast Čínské lidové republiky. I Zevrubná historie čínského sportu popisuje sportovní historii Hongkongu, Makaa a Taiwanu v samostatném svazku. Tato práce používá pro kontinentální Čínu, v níž vládne komunistická strana, termín Čínská lidová republika. Pro vládu na ostrově Taiwan používá název tohoto ostrova, případně název Čínská republika na Taiwanu.

1.1 Charakteristika pramenů

Kniha „Cesta dosažení statusu supervelmoci ve vrcholovém sportu“ (*Jingji tiyu qiangguo zhi lu* 竞技体育强国之路) Xu Minxionga 许敏雄 (2012) rozebírá a komentuje historii čínského vrcholového sportu za posledních zhruba 100 let, těžiště práce jednoznačně spočívá v období po roce 1949. Je rozdělená na 2 části: úvodních asi 190 stran se přidržuje chronologického výkladu a zbylých 80 stran představují podrobně vypracované statistické údaje.

Xu Minxiong absolvoval Fujianskou pedagogickou univerzitu (*Fujian shifan daxue* 福建师范大学), kde získal magisterský titul. Poté nastoupil jako profesor na Katedru sportu Pedagogické univerzity v Ningde (*Ningde shifan daxue Tiyuxi* 宁德师范大学体育系), kde působí doposud. Publikoval řadu článků v odborných čínských periodikách věnujících se problematice sportu. Je členem Komunistické strany Číny a působil jako předseda organizačního oddělení stranické organizace působící při univerzitě.

Kniha „Studie vzestupu čínského vrcholového sportu“ (*Zhongguo jingji tiyu jueqi yanjiu* 中国竞技体育崛起研究) sportovního sociologa Han Kuna 韩坤 (2011) také využívá chronologický postup a předkládá historické údaje, ale věnuje se především politickému a ideologickému hledisku. Ve druhé polovině se kromě toho podrobněji věnuje aktuálním problémům a výzvám čínského vrcholového sportu. Svou studii Han Kun otevírá citací článku z roku 2002 o čínské vládní strategii v oblasti sportu. V něm se říká: „Sport je znakem

společenského rozvoje a lidského kulturního pokroku. Úroveň rozvoje sportu je důležitým odrazem celkové moci státu a kulturní úrovně společnosti.“ (Han Kun 2011a: 1) Obecně řečeno tato slova shrnují, proč vzniká i tato práce a proč je zkoumané téma natolik klíčové. V této souvislosti zmiňme citát britského historika Dominika Sandbrooka: „Historie sportu nám může vypovědět o dějinách té které země podobně jako hospodářské nebo politické dějiny“ (Juřička 2013).

Han Kun je absolvent Pekingské univerzity sportu (*Beijing tiyu daxue* 北京体育大学), kde získal doktorský titul, v době psaní knihy působil jako profesor na Fakultě sportu a armády Zhejiangské ekonomické akademii (*Zhejiang caijing xueyuan Ti-jun bu* 浙江财经学院体军部). Ve studované publikaci navazuje na témata, kterým se věnuje po celou dobu svých studií.

Třetí kniha z r. 2010 nese název „Studie strategie dosažení statusu supervelmoci ve sportu“ (*Tiyu qiangguo zhanlüe yanjiu* 中国竞技体育崛起研究) a je prací kolektivu odborníků z různých oborů a institucí: Čínské akademie sociálních věd (*Zhongguo shehui kexueyuan* 中国社会科学院), několika univerzit, novin a sportovních organizací. Jejich úkolem bylo formulovat novou strategii rozvoje čínského sportu pro „post-olympijské období.“

Knihu tvoří celkem sedm zpráv, přičemž jedna je souhrnná a zbylých šest se věnuje různým aspektům a druhům sportu. Je oproti předchozím dvěma publikacím unikátní tím, že na minulost, současnost a budoucnost nahlíží ideologickým diskursem vytvořeným pro „post-olympijské období.“ V práci se dovídáme podrobnosti o čínských cílech v oblasti vrcholového sportu v kontextu nejnovějších ideologických konceptů.

1.2 Struktura práce

Výklad v první řadě poskytuje čtenáři představení čínských interpretací a diskursivního narativu. V něm jsou identifikovány jednotlivé kulturně-historicko-ideologické fenomény, se kterými je posléze dále pracováno. Čtenáři je tak předkládán čínský pohled, který je ale vzápětí kriticky hodnocen na základě studia pramenů a sekundární literatury v čínštině i západních jazycích.

V první části práce je představen chronologický vývoj moderního vrcholového sportu. Pozornost je věnována milníkům, chcete-li klíčovým momentům nebo zlomům (*tupo* 突破).

Práce se zaměřuje především na olympijské hry, jakožto symbol moderního vrcholového sportu a nejvýznamnější globální akci tohoto druhu.

V dalších částech jsou rozebrány jiné aspekty čínského diskursu, konkrétně motivace pro rozvoj vrcholového sportu, sportovní systém v Čínské lidové republice, problémy, se kterými se rozvoj vrcholového sportu v Číně potýká, a cíle, které jsou vytyčeny pro následující roky.

Vedle toho bude práce pozornost věnovat stylu, kterým jsou čínské prameny psány, krátce zhodnotí případný ideologický přesah a zamyslí se nad existencí těchto děl jako takovou.

Motivací pro sepsání práce na toto téma, kromě výše uvedených citátů, je fakt, že hlavní autoritativní publikace věnující se obecným čínským dějinám (např. Fairbank [1997] či Spence [1990]) se sportu věnují jen velmi okrajově, pokud vůbec. Jelikož v českém prostředí studie tohoto typu nevznikla, má tato práce ambici být jednou z introduktivních studií.

V čínském prostředí je otázka sportu z kulturně-historického hlediska relativně důležitá. Do diskursu přispěli svými názory významné osobnosti čínských dějin. Liang Qichao[3] 梁启超 se netajil obdivem ke Spartě a na konci 19. století navrhoval vyměnit konfuciánskou hodnotu, která upřednostňovala morální a kultivované jednání před násilím a silou (*zhong wen qing wu* 重文轻武),[4] za vojenského, sportovního ducha, který vnímal jako prostředek záchrany národní suverenity a čínské civilizace (Lu Xiaoning 2011: 175).

Mao Zedong 毛泽东 jednu z prvních prací věnoval právě sportu (Luo Shiming 2008: 217). Jeho „Studie o sportu“ (*Tiyu zhi yanjiu* 体育之研究) vyšla roku 1917 v časopise Nové mládí (*Xin qingnian* 新青年).[5] Ve svých raných esejích z roku 1918 hovoří o sportu i Lu Xun 鲁迅 (Luo Shiming 2008: 238–40).

Protože sport hraje v Číně i ve světě významnou roli, je třeba mu věnovat náležitou pozornost. Tato práce chce pomoci definovat, jakou roli hraje sport v současné Číně.

[3] Liang Qichao (1873–1929) byl nejvýznamnější představitel čínské inteligence prvních dvou dekád 20. století, reformátor, zakladatel moderní čínské žurnalistiky, akademik a přední osobnost veřejného života (*Britannica*).
[4] Tento pohled ale měl v Číně svůj vývoj, například během období Válčících států, vlády dynastií Qin, Han, Tang či Qing byl kult tělesné zdatnosti minimálně v oficiálním prostředí pěstován. Přístup z*hong wen qing wu* se etabloval za dynastie Qing jako reakce etnicky čínských učenců na dobytí a ovládnutí Číny „barbarskou“ mandžuskou dynastií.
[5] Plné znění viz Shen Weihua (2009), který celou publikaci věnuje té části Mao Zedongova myšlení, které se týká sportu.

V souladu se specifickými požadavky oboru sinologie pro psaní závěrečných prací je v celém textu používána standardní čínská transkripce *pinyin* pro přepis znaků do latinky a zjednodušená varianta čínských znaků, platná po reformách písma v Čínské lidové republice.

2 ČÍNSKÁ PERIODIZACE

22. října 1908 při slavnostní ceremonii předávání cen 6. společných sportovních her tianjinských škol (*di liu jie Tianjin xuexiao lianhe yundonghui* 第 6 届天津学校联合运动会)[6] výkonný generální tajemník tianjinského Křesťanského sdružení mladých lidí (YMCA) Raobosen 饶伯森 promítal účastníkům obrázky z právě skončených IV. olympijských her, jež se roku 1908 konaly v Londýně.

Zprávy a obrazová dokumentace vyvolaly mezi studenty zájem a ohlas. Následně byla k tématu olympismu uspořádána konference, na které se probíraly základní problémy a výzvy čínského sportu s ohledem na případnou olympijskou účast. V návaznosti na toto setkání vyšel článek v časopisu Tianjinské mládí (*Tientsin Young Men*; čín. *Tianjin qingnian* 天津青年),[7] který probírané záležitosti přetavil do tří otázek, na které se měla hledat odpověď (Xu Minxiong 2012: 1):

> „中国，什么时候能够派运动员参加奥运会？
> 我们的运动员什么时候能够得到一块奥运金牌？
> 我们的国家什么时候能够举办奥运会？[8]
> *Pokud jde o Čínu, kdy bude schopna vyslat sportovce, aby se zúčastnil olympijských her?*
> *Kdy budou naši sportovci schopni vybojovat první zlatou medaili?*
> *Kdy bud naše země schopna uspořádat olympijské hry?“*

Tyto otázky jsou v Číně známé jako Tři olympijské otázky (*Aoyun san wen* 奥运三问), příp. jako čínský olympijský sen (*Zhongguo aoyun mengxiang* 中国奥运梦想; Luo Shiming 2008: 149–50). Čína tento svůj olympijský sen dokázala naplnit symbolicky po 100 letech od vydání článku, v roce 2008.

Zmíněné tři otázky představují stereotypní diskursivní rámec, jehož se přidržují všechny zkoumané odborné publikace věnující se historii čínského sportu. Proto tato práce bude podrobněji zkoumat tři zmíněné historické zlomy čínského vrcholového sportu, ale i okolnosti vzniku samotné formulace.

[6] První ročník se konal roku 1902.
[7] Časopis vycházel anglicky, vydávala ho místní pobočka YMCA.
[8] Takto jsou doslovně předkládány v některých čínských publikacích, například právě v Xu Minxiongovi (2012).

2.1 Souhrnná periodizace

Na základě čínských pramenů členíme moderní historii čínského sportu do následujících etap:

1. stará Čína — do roku 1949
   jiu Zhongguo 旧中国
2. přípravná fáze — 1949–1978
   zhunbei jieduan 准备阶段
3. fáze akcelerace — 1979–1992
   jiasu jieduan 加速阶段
4. fáze závěrečného sprintu — 1993–2008
   chongci jieduan 冲刺阶段
5. fáze udržitelného rozvoje — 2009–2020
   kechixu fazhan jieduan 可持续发展阶段

První fáze z marxistického pohledu stojí jasně mimo zbývající, protože pokrývá „starou“ společnost před založením komunistického státu, jenž stojí na marxistických principech.

Druhá, přípravná fáze zahrnuje následující tři desetiletí. Pouze o přípravnou fázi se jedná z důvodu, že Čína objektivně nemohla zahájit svůj vzestup, protože jí nebylo umožněno zaujmout „právoplatné místo“ (*hefa xiwei* 合法席位) v Mezinárodním olympijském výboru. Těsně se tak dotýkáme otázky Číny a jejího mezinárodního postavení. Analogicky jako v případě zaujmutí právoplatného místa v Organizaci spojených národů[9] se jedná o stav, kdy Číně v mezinárodní instituci zastupoval režim, který se po prohře v občanské válce roku 1949 uchýlil na ostrov Taiwan. Na rozdíl od Organizace spojených národů obsadila Čínská lidová republika místo pro zástupce Číny v Mezinárodním olympijském výboru až po zasedání v Nagoji v listopadu 1979.[10]

Třetí fáze je fází akcelerační. Začíná rokem 1979, po ikonickém 3. plenárním zasedání XI. Ústředního výboru KS Číny, které přijalo pod Deng Xiaopingovým vedením linii

[9] OSN vznikla v roce 1945, až do roku 1971 v ní celou Čínu zastupoval Čankajškův režim, který se po roce 1949 stáhl na Taiwan. Kontinentální čínský diskurs obecně tento stav popisuje jako protiprávní uzurpaci (např. Han Kun 2011: 67–8).

[10] Vláda Čínské republiky na Tchaj-wanu následně na protest bojkotovala zimní i letní Olympijské hry konané v roce 1980.

ekonomických reforem a otevírání se světu (čínsky zkráceně *gaige kaifang* 改革开放).[11] Na toto zasedání v únoru 1979 navázalo zasedání Národního výboru pro práci v oblasti sportu (*Quanguo tigong huiyi* 全国体工会议) a upravilo svou činnost nové linii. Roku 1980 výbor shrnul úspěšnou zkušenost za posledních 30 let od založení Čínské lidové republiky a zahájil fázi technologické a výkonnostní „akcelerace."

Čína se v této fázi zaměřila na 13 olympijských odvětví, ve kterých měla potenciální naději na úspěch. Fáze je ohraničená rokem 1992, kdy se Čína na Olympijských hrách v Barceloně pevně usadila mezi světovou špičkou.

Další fáze nese přídomek sprinterská. Začíná XIV. sjezdem Komunistické strany Číny a reflexí minulých zkušeností. Fáze je charakterizována modernizací systému, ještě rozsáhlejšími vládními programy a vrcholí roku pekingskými hrami v roce 2008 – čínským pořadatelským i sportovním úspěchem.

Poslední fáze zahrnuje současnost a jejím cílem je udržitelný rozvoj.

Nutno dodat, že jednotlivé publikace se vzájemně drobným způsobem odlišují v použité terminologii.

Například Han Kun (2011: 49–53) dále rozděluje přípravnou fázi na dvě části. První označuje jako položení základů (*chujian jiye* 初建基业), která trvala do roku 1956. V ní byl položen institucionální základ sportovním strukturám fungujícím ve státě. Druhou část pak označuje jako obtížný posun kupředu (*quzhe qianjin* 曲折前进). Začátek druhé části přitom umisťuje do momentu, kdy Čína podle jeho slov naplno zahájila socialistickou výstavbu.

Xu Minxiong (2012: 10, 34) stejné dva úseky popisuje jako obtížné začátky (*jiannan qibu* 艰难起步) a druhý úsek jako sinusoidu (*bolanqifu* 波澜起伏).

Úseky je možné z interpretačních důvodů často sdružovat nebo dále rozdělovat. Tak například Han Kun často hovoří o čínském vzestupu (*jueqi* 崛起), což by odpovídalo celému období mezi roky 1949 a 2008. Yang Yue (2010: 115–7) explicitně vyděluje novou fázi po roce 2008, což zbylé prameny nedělají. Z období staré Číny se setkáváme s vyčleněním období od opiových válek do pádu císařství atd.

[11] Jde o zkrácený výraz hesla *duinei gaige, duiwai kaifang* 对内改革、对外开放, podle nějž se „reformy" vztahují k Číně samotné a „otevírání se" naopak k chování vůči vnějšímu světu. Nová linie znamenala definitivní vystoupení ČLR z mezinárodní izolace a postupné zavádění tržních prvků do její ekonomiky.

2.2 Obecná charakteristika čínského pohledu na vlastní dějiny

Člověka, který je základním způsoben seznámen s moderními a soudobými dějinami Číny, upoutají především historická data, jež zároveň odpovídají největším milníkům obecných dějin Číny.

Jsou to především roky 1949, kdy komunisté zvítězili v občanské válce a vyhlásili Čínskou lidovou republiku, 1956, kdy došlo k čínsko-sovětské roztržce, či 1978, kdy Deng Xiaoping nastolil nový kurs politiky.

Typickým rysem pro všechny studované prameny je skutečně snaha o jakousi „harmonizaci" sportovních dějin s obecnými dějinami. V diskursivním narativu jsou proto využívány stejné tradiční milníky.

V pramenech jednoznačně dominuje důraz na linearitu pozitivního vývoje (obzvláště u Han Kuna, ale explicitně též v předmluvě od Xu Minxionga), přičemž objektivní skutečnosti, které z trendu vybočují a deterministicky nevedou k vytyčenému cíli, jsou různým způsobem potlačovány ve prospěch konzistence celkového obrazu.

Patrný je vliv marxistické filosofie, její důraz na střet a pojetí třídního boje, což z ryze humanitní vědy činí svým způsobem akční disciplínu (Štochl, 2005: 220). Pozorujeme praktickou ukázku aplikace marxistické materialistické dialektiky (Matlochová et al. 1981: 93–5), obzvláště pokud jde o negaci výchozího momentu vývoje a negaci této negace (viz období *‚staré'* Číny).

Určitý nesoulad s marxistickou dialektikou, tak jak je chápána např. ve východoevropském neomarxismu, nalézáme u principů dialektického vývoje, a to pokud jde o přerušení posloupnosti a vývojové skoky. Ačkoliv v Mao Zedongově myšlení (*Mao Zedong sixiang* 毛泽东思想) rozdíl není,[12] aktuálně platná marxistická filosofie Komunistické strany Číny, která sama podstoupila svébytný dialektický vývoj, vidí věci odlišně. Klade velký důraz na plánovaný postupný vývoj a v jeho ideologii jsou vytyčené mety na desítky let dopředu. Zachována i v čínském prostředí je ovšem revoluční podstata materialistické dialektiky, a sice nesmíření se s žádnou stagnací a strnulostí.

Prameny jsou dále charakteristické svým důrazem na teoretickou stránku věci, podrobně se zabývají teoretickým a institucionálním vývojem. Do podrobností popisují dobové politické linie a úkoly, často v návaznosti na celostátní politiku. Tvrzení jsou často podpořena bohatým statistickým materiálem.

[12] Viz rozsáhlé ideologické kampaně, politika Velkého skoku atd.

Diskursivní narativ využívá ve své výstavbě tzv. historických zlomů (*tupo* 突破). Určitých milníků, které v duchu marxistické dialektiky dokumentují rozvoj společnosti a posuny na vyšší úroveň. Průlomy *tupo* jsou zároveň významnou součástí výkladu teoretického marxismu. V teoretické i praktické rovině značí určité myšlenkové změny a posuny, které vedly ke zdokonalení celého systému.

3 ČÍNSKÝ POHLED NA MILNÍKY V HISTORII ČÍNSKÉHO VRCHOLOVÉHO SPORTU PŘED R. 1949

Počátek historie vrcholového sportu v Číně je dáván do souvislosti s opiovými válkami a rokem 1839,[13] kdy západní průmyslové velmoci začaly pronikat do Číny, nutit císařskou vládu k ústupkům a rozšiřovat svůj vliv. „Čínská společnost upadla do polofeudalismu a polokolonialismu, nejen ekonomika zaostávala, ale i tělesná konstituce obyvatel slábla.“ (Xu Minxiong 2012: 1)

3.1 Předehra moderních dějin čínského sportu (1839–1910)

Střet se západními kulturami, ze kterého Čína vycházela jako poražená, měl dalekosáhlý vliv na čínskou společnost. „Lidé ze západu díky své zálibě ve fyzických aktivitách ovládli patero kontinentů“ a díky využití sportu v praxi zrealizovali koncept „mocného státu a mocné rasy“ (*qiangguo qiangzhong* 强国强种).[14] Společně s kapitalismem začal do Číny pronikat[15] západní model vrcholového sportu,[16] jenž byla Čína donucena přijmout (Xu Minxiong 2012: 1).

Čínskou reakcí byl například vznik hnutí za sebeposílení (*ziqiang* 自强)[17] a konceptu „využití západního na čínském základu“ (*zhongti xiyong* 中体西用).[18] Čínská inteligence se, podobně jako japonská, chtěla inspirovat západní vědou, která v praxi demonstrovala svou technologickou převahu.

V návaznosti na studium vědy a technologie si získávaly oblibu i evropské filosofické proudy. Populární se stal zejména sociální darwinismus. Teorie, podle níž nejsilnější vítězí,

[13] V letech 1839 až 1842 Velká Británie vojensky intervenovala v Číně proti embargu na dovoz opia. Šlo o první střet obou zemí podobného druhu, a proto je vnímán jako historický mezník (Spence 1990: 156–60).

[14] V práci bude používán pro koncept *qiangguo* 强国 termín „supervelmoc“ a pro koncept *daguo* 大国 termín „velmoc.“ Zde se však užití těchto pojm *qiangguo* nehodí vzhledem k paralelnímu využití znaku *qiang* ve vztahu ke státu a rase.

[15] Luo Shiming (2008: 8) hovoří dokonce o „invazi.“

[16] Ačkoliv čínský tradiční sport má svou vlastní tradici sportovních soutěží (Xu Minxiong 2012: 2), jedná se o jiná sportovní odvětví a čínské prameny tyto dvě různé tradice striktně oddělují.

[17] Počátky hnutí datujeme do roku 1860, kdy akademik Feng Guifen 冯桂芬 předložil Zeng Guofanovi 曾国藩, významnému generálovi, sérii esejí, ve kterých volal po studiu západních disciplín. Pokládal si přitom otázku, proč je Čína slabší než Anglie či Francie, které mají ve srovnání s Čínou jen zlomek obyvatel. V dalších desetiletích nabylo značného vlivu. (Spence 1990: 197, 216–24).

[18] Nezkráceně *zhongxue wei ti, xixue wei yong* 中学为体，西学为用. Tento koncept v podstatě znamená zachování tradiční čínské kultury, filosofie atd. jakožto základu, do které má být zakomponována pokročilejší západní věda a technologie.

zatímco slabý umírá a zaniká, vyvolávala velké obavy o osud národa, jenž byl vnímán jako fyzicky i technologicky podřadný vůči západním. Postupem času se zformoval významný nacionalistický diskurs, který vznikl jako reakce na vliv západní kultury v Číně a který na sebe záhy navázal i protimandžuský sentiment, neboť Číně v té době vládla etnicky mandžuská dynastie Qing.

Na přelomu 19. a 20. století se hlouběji rozvíjí i rasový diskurs: podrobné studie lidských ras, jejich vlastností a klasifikace. Přispěla do něj řada velmi významných dobových osobností té doby, například Liang Qichao 梁启超 a další.[19] Setkáváme se běžně s eugenikou, snahou vychovat „silného Číňana," který bude schopen postavit se Angličanům.

Významný vliv mělo i vítězství Japonska ve válce s Ruskem, jež vedlo k ještě většímu zájmu o studium japonského pokroku a snahy inteligence jít v jeho stopách.

V souvislosti s rasovým diskursem se často setkáváme se syndromem tzv. „nemocného muže Asie" (*Dong-Ya bing fu* 东亚病夫),[20] který je obzvlášť v čínském prostředí často rozebíraný (Qian 2008). Jde o obraz nemocných Číňanů oslabených kouřením opia, poražených urostlými bělochy ze Západu. A je klíčovým neuralgickým bodem v čínském vnímání své (nejen sportovní) minulosti.

Pokud jde o rozvoj samotného sportu ve druhé polovině 19. století na počátku století 20., jedná se o fázi, která spíše než kterákoli pozdější zaslouží označení „obtížné počátky." O významnější vlnu rozvoje sportu v Číně se zasloužili zahraniční armádní činitelé, obchodníci, čínští studenti po návratu ze studií na západních univerzitách a především misionáři a křesťanské organizace působící v Číně. Jednalo se především o odvětví atletiky, vodních a míčových sportů.

Obecně vzato, vznik sportovních spolků v závěru 19. století a na počátku 20. století a související aktivity mohou do určité míry připomínat začátky sportovního hnutí v Čechách. Ovšem v Číně jsou (1) úzce spjaty s ryze cizím kulturním vlivem a (2) nikoliv se spolky založenými na národním či národnostním základu, ale na základu křesťanském.

První oficiální soutěže se pořádaly při školách zřizovaných křesťanskými misiemi v Číně. Podle Xu Minxionga (2012: 2) byly první takovou soutěží atletické přebory anglikánské Univerzity sv. Jana v Šanghaji v roce 1890.

[19] O čínském rasismu, konceptu „rasové války" (*zhongzhang* 种战), rasové klasifikaci, hierarchii atd. viz Dikötter (1992). Podobné koncepty byly skutečně velmi vlivné mezi čínskou reformistickou inteligencí.

[20] Čínsky doslova „nemocný muž východní Asie." Jde o variaci na označení „nemocný muž Evropy," které odkazovalo na upadající Osmanskou říši. Která začala ve druhé polovině 19. století výrazně ztrácet na evropské soupeře. Pojem byl někdy během 19. století přenesen do Číny, na jeho konci jej „zpopularizoval" Liang Qichao.

V poslední dekádě 19. století a první dekádě 20. století postupně vznikla řada sportovních organizací různých odvětví, která pořádala různé jednorázové, ale i pravidelně se opakující sportovní utkání.

Vrcholem, kterého bylo dosaženo ještě za éry císařství, je uspořádání I. celostátních her (*Quanguo yundonghui* 全国运动会) v Nankingu od 18. do 22. října 1910. Za asistence YMCA (Luo Shiming 2008: 144–5).

3.2 Původ čínského olympijského snu

V kontextu předchozího oddílu není překvapující fakt, že i vznik olympijského hnutí v Číně je spjat s činností křesťanských misionářů.

Kořeny čínského olympismu se nacházejí v Tianjinu, odkud pochází zakladatel moderního čínského olympijského hnutí Zhang Boling 张伯苓 a kde bylo roku 1895 Američanem Robertem Gaileym založeno nejstarší Křesťanské sdružení mladých lidí v Číně (Sun Hailin 2008: 12). Rozvoj ducha i těla v duchu antické tradice je ostatně také jedním ze základních cílů této mezinárodní organizace založené roku 1844:

> *„Křesťanské sdružení mladých lidí (Young Men´s Christian Association[, YMCA]) je nejstarší, největší a nejrozšířenější mládežnická organizace na světě. Usiluje o harmonický rozvoj člověka, jeho ducha, duše a těla (jak symbolizuje červený rovnostranný trojúhelník, který má YMCA ve svém znaku). Je otevřena všem lidem bez rozdílu rasy, pohlaví, náboženského vyznání, sociálního postavení, fyzických i duševních schopností.“ (oficiální české stránky organizace)*

Zhang Boling sehrál při založení čínského olympijského hnutí podobně důležitou roli, jako Jiří Guth-Jarkovský při organizaci sportovního hnutí Čechách. Jeho život je dokladem čínské snahy reagovat na nepříznivý historický vývoj a zapadá do dobového myšlenkového kontextu proreformních čínských elit.

Narodil se 5. dubna 1876 do středostavovské literátské rodiny. Jeho otec Zhang Jiu'an 张久庵 působil jako učitel. Vystudoval na Beiyangské námořní akademii (*Beiyang shuishi xuetang* 北洋水师学堂). Dostudoval v roce 1894, právě v době vypuknutí čínsko-japonské války, kdy byla kompletní Beiyangská flotila zničena námořnictvem modernizovaného Japonska. Byl také přímým svědkem bezbrannosti Číny vůči zahraničním mocnostem při předání přístavu Weihaiwei 威海衛 Britům v roce 1898, který byla čínská vláda donucena

pronajmout poté, co Rusku dříve pronajala přístav Port Arthur. To jej donutilo vydat se na dráhu učitele, aby mohl vychovat nové občany pro novou, silnější Čínu.

Spolu s tianjinským literátem a reformátorem Yan Xiuem 严修[21] založili ještě téhož roku základní školu moderního střihu. V roce 1904 pak založili Soukromou střední školu (*Sili zhongxuetang* 私立中学堂), která roku 1907 do názvu přibrala přívlastek nankaiská (*Sili Nankai zhongxuetang* 私立南开中学堂), podle části Tianjinu, kde se nacházela. Šlo o první z řady škol, které nesly toto přízvisko. Všechny tyto školy mají vztah k Zhang Bolingově osobnosti a dodnes se jedná o prestižní vzdělávací instituce. Roku 1907 Yan Xiu začal rovněž pořádat i kurzy vyššího vzdělávání, Nankaiská univerzita byla nakonec založena roku 1919.

Jakožto významný pedagog a propagátor vzdělání západního střihu přišel do styku s místní organizací YMCA. Misionáři vyučovali některé hodiny na jeho škole a studenti se zase účastnili sportovních her, které pořádala YMCA. Odtud pramení i jeho přátelství s prvním generálním tajemníkem tianjinské organizace YMCA Robertem Gaileym a také Clarencem H. Robertsonem (čín. Raobosen 饶伯森).

Touto cestou přišel Zhang Boling do styku s olympijskou myšlenkou a byl tím člověkem, který ji jako první Číňan pomohl zasadit a rozvíjet. 24. října 1907 při slavnostní ceremonii předávání cen 5. společných sportovních her tianjinských škol (tedy o rok dříve, než jak tradičně praví čínský diskursivní rámec) pronesl projev na téma „Athénské olympijské hry," kde představil starověkou historii olympijských her i jejich renesanci v podobě novodobých her.[22] I o tomto projevu vyšel článek v časopise Tianjinské mládí, a to 26. října.

Další článek, bez uvedení autora, přinesl časopis Tianjinské mládí 23. května 1908. Rekapituluje historii dosavadních ročníků novodobých olympijských her, zamýšlí se nad tím, kdy by Čína mohla vyslat své zástupce a také vznáší otázku čínského pořadatelství. V článku jsou jasně patrné podobné otázky, které zmiňuje i čínský diskurs. Byl to nejspíš právě Robertson, kdo stál za oním článkem. Ve výročních zprávách o činnosti organizace odesílaných na podzim 1908 a 1910 uvedl, že organizace YMCA na podporu sportu a patriotismu zahájila kampaň, jejímž sloganem byly následující tři otázky:

[21] Během sta dní reforem v roce 1897 prosazoval reformy školství a zrušení zkouškového systému. Liang Qichao jej nazval „pramenem sta dní reforem" (Sun Hailin, 2008: 7).

[22] Zhang Boling, jak uvádí i Bo Zhiyue (2010: 327–8), patrně mluvil o athénských olympijských „mezihrách" z roku 1906, které dnes nejsou počítány jako oficiální olympijské hry a jsou vynechány z číslování. Nikoliv tedy o historicky I. olympijských hrách 1896 pořádaných rovněž v Athénách. I článek z 23. května 1908 hovoří o OH konaných v letech 1896, 1900, 1904 a 1906 a také o dvouletém cyklu pořádání OH, kdy hry jsou pořádány vždy střídavě v Athénách a jinde na světě.

1. Kdy bude Čína schopna vyslat vítězného závodníka do olympijských soutěží?

2. Kdy bude Čína schopna vyslat vítězný tým do olympijských soutěží?

3. Kdy bude Čína schopna pozvat celý svět do Pekingu na mezinárodní olympijský turnaj, střídající se s tím [pořádaným] v Athénách? (Brownell 2008 a Sun Hailin 2008: 20–1)[23]

Tyto tři otázky zopakoval Robertson i v projevu z 22. října 1908. Zhang Boling byl v té době mimo Čínu. V srpnu 1908 odjel do Spojených států jako zástupce provincie Zhili 直隶 (dnešní prov. Hebei) na IV. konferenci o rybolovu, ze které odcestoval do Londýna, kde se stal očitým svědkem soutěží OH 1908. V Londýně se mu dostalo podpory a po návratu do Číny začal myšlenky olympismu a rozvoje sportu v Číně aktivně prosazovat. [24]

Klíčový je fakt, že původní tři olympijské otázky jsou poněkud odlišné od těch, které běžně používají populární i odborné čínské publikace o historii sportu, ale především skutečnost, že čínský olympijský sen formulovali a propagovali Američané.

Přesto Zhang Bolingovi podle historika zkoumajícího dějiny Nankaiské univerzity náleží celá řada jiných primátů: byl prvním, který prosazoval vstup Číny do MOV, navrhl a organizoval dálněvýchodní hry, je zakladatelem Čínské národní sportovní asociace, jako první byl oficiálním pozorovatelem na hrách vyslaným čínskou vládou, jako první vyučoval o olympijské myšlence ve škole, pomohl organizovat první účast čínských závodníků na OH a jako první byl stoupencem myšlenky pořádání OH v Číně (Bo Zhiyue 2008: 325).

Přesto Zhang Boling nepředstavoval první setkání Číny s olympijskými hrami. V čínských pramenech nacházíme zmínku o tom, že podle některých badatelů Čína obdržela oficiální pozvánku k účasti na I. olympijských hrách v roce 1896. Jménem vlády ji měl obdržet Li Hongzhang 李鸿章,[25] který ji měl předat císaři Guangxumu 光绪. Pozvánka měla být založena a Čína, zmítaná problémy vnitřními i vnějšími, na ni nakonec nereagovala (Xu Minxiong 2012: 6). Není ale předložen žádný dokument MOV, který by tuto teorii podložil, a možná vlastně žádný ani neexistuje (Bo Zhiyue 2008: 328). Čína se zúčastnila světových výstav v Paříži 1900 a v St. Louis 1904,[26] což nepřispělo k přenesení olympijské myšlenky na čínskou půdu: částečně i proto, že hry nedosahovaly organizační úrovně prvních OH a soutěže

[23] Zajímavé je, že Han Kun (2011: 38) poněkud spletl obě verze dohromady a z prvních dvou otázek vypustil přívlastek „vítězný."

[24] O zbytku života Zhang Bolinga viz Barwick (2010) či Sun Hailin (2008). Důležitá je například ještě informace, že roku 1908 konvertoval ke křesťanství, což v době pozdního císařství bylo u vysoce postavených lidí ještě spíše vzácné.

[25] Generál a později podnikatel, protégé Zeng Guofana, reformátor, vlivná osobnost své doby. Dokument by musel obdržet z titulu pozice v čínském vládním úřadu pro zahraniční styky (*Zongli Yamen* 总理衙门), kde působil až do svého odvolání v roce 1898 (Spence 1990: 187–8, 218, 225, 230).

[26] OH probíhaly v jejich rámci.

se konaly průběžně během pořádání výstavy po dobu několika měsíců, čímž byl jejich význam marginalizován.

3.3 Raná republikánská éra (1911–1930)

Rozvoj sportovních aktivit v Číně brzdila nepříznivá domácí situace, kdy se po pádu císařství nově založená Čínská republika dostala do vleklých vnitřních krizí a záhy dokonce de facto došlo k jejímu rozpadu na několik mocenských celků ovládanými militaristickými autokraty.

Tahounem rozvoje vrcholového sportu na celém Dálném východě byla organizace YMCA. Z iniciativy předsedy Filipínské sportovní asociace, amerického předsedy místní organizace YMCA E. S. Browna, byla na přelomu let 1911 a 1912 založena Dálněvýchodní amatérská sportovní asociace (čín. *Yuandong yuye yundong xiehui* 远东业余运动协会), která roku 1913 uspořádala I. dálněvýchodní hry v Manile.[27] Hry navázaly v mezinárodním měřítku na každý rok v únoru pořádanou akci Manilský karneval, jehož součástí bylo i sportovní zápolení.

Těmto aktivitám se dostalo podpory ze strany MOV, jenž roku 1920 asociaci oficiálně uznal. Šlo o první případ, kdy byla oficiálně uznána regionální sportovní organizace (Xu Minxiong 2012: 5).

Z čínského pohledu je důležitý především II. ročník her, jenž se uskutečnil od 15. do 22. května 1915 v Šanghaji, na jejichž uspořádání se aktivně podílel Zhang Boling. Šanghaj soutěže hostila i v letech 1921 a 1927; jinde v Číně se dálněvýchodní hry nekonaly.

Čínské výpravy na těchto hrách, ač v omezené konkurenci, dosahovaly spíše sporadických výsledků. Čínským sportovcům se nedostávalo dostatečné podpory a podmínky pro přípravu a cestování do míst konání byly velice spartánské.[28]

Až do založení oficiálních čínských institucí ve 20. letech navíc organizace sportovních aktivit v Číně záležela takřka výhradně na mládežnických organizacích zřizovaných cizinci, a to včetně vysílání závodníků na soutěže a asistence při vysílání nadějných talentů na studia do zahraničí.

[27] Soutěžilo se v 7 sportech: atletice, plavání, fotbale, baseballu, košíkové, odbíjené a tenise. Zúčastnily se zástupci Filipín, Číny a Japonska (Luo Shiming, 2008: 316–7).
[28] Čína se zúčastnila celkem 10 ročníků. Čínským závodníkům se dařilo především ve fotbale, v němž zvítězili devětkrát, a v odbíjené, kterou vyhráli celkem pětkrát.

Mezinárodní kontakty Čína získala až v roce 1922, kdy se Wang Zhengting 王正廷 stal členem MOV. Wang byl významným čínským diplomatem, roku 1919 byl součástí čínské delegace na versailleské mírové konferenci, kterou vedl Gu Weijun 顾维钧 (známý i pod svým západním jménem Wellington Koo).

V srpnu roku 1924 byla, bez podpory státu, založena Čínská národní asociace pro propagaci sportu (*Zhonghua quanguo tiyu xiejin hui* 中华全国体育协进会), jejímž předsedou se stal Wang Zhengting. Byla první ryze čínskou organizací, která zastřešovala sportovní aktivity na čínském území. Záhy po svém založení se Čína stala členskou zemí 16 mezinárodních federací pro jednotlivé sportovní disciplíny.

Oficiálního uznání ze strany MOV jako národního olympijského výboru se Čínská národní asociace pro propagaci sportu dočkala v roce 1931.

3.4 První čínská účast na olympijských hrách

Spolu s plnohodnotným členstvím v MOV byla Čína pozvána na OH do Los Angeles pořádaných v roce 1932. Čínu na hrách nakonec reprezentoval Liu Changchun 刘长春 (1909–1983). Okolnosti a význam jeho účasti přesahují dějiny sportu:

> *„V roce 1932, aby se jediný čínský zástupce Liu Changchun mohl zúčastnit olympijských her, musel překonat nespočet obtíží, než konečně dorazil do Los Angeles. Odmítl reprezentovat Japonskem vytvořený, falešný stát Mandžukuo. S pomocí generála Zhang Xuelianga se vydal na 23 dny dlouhou cestu lodí, poradil si se všemi nástrahami, sám čelil nepříteli, a to jen kvůli jednomu vzácnému okamžiku, kdy jako zástupce 400 miliónů Číňanů stanul na olympijské dráze. „Číňané dorazili!“ I když nedokázal postoupit z rozběhu, otevřel Liu Changchun Číně dveře na olympijské hry. A dal světu najevo pevné odhodlání národa, který nechce zůstat pozadu, který se nenechá urážet a který chce dohonit svět. (Xu Minxiong 2011a: 1)*

Jak dále uvádí Xu Minxiong (2012: 6) ve vlastním textu, kvůli vnitřní situaci ve státě a dalším důvodům čínská kuomintangská vláda prostřednictvím ministerstva školství, pod nějž spadala agenda tělovýchovy, oznámila, že se X. olympijských her v Los Angeles nezúčastní. Jak uvedl novinář Ruan Weicun 阮蔚村 pro Sportovní týdeník, představovalo toto rozhodnutí ve sportovních kruzích velké zklamání. Poté, co byl jako pozorovatel na IX. Olympijské hry do Amsterodamu vyslán Song Ruhai 宋如海, počítalo se tentokrát s oficiální čínskou sportovní výpravou.

Vyslání svých závodníků naopak chystal japonský loutkový stát Mandžukuo, který Japonsko vytvořilo v severovýchodní Číně po úspěšné invazi na podzim 1931.[29] Reprezentovat ho měli 2 atleti: sprinter Liu Changchun a středotraťař Yu Xiwei 于希渭. Protože účast Mandžukua oficiálně neschválil MOV a termín podání přihlášek 18. června 1932 uplynul, nebyli by tito sportovci na start připuštěni. Situace využil čínský olympijský výbor a navrhl, aby oba startovali jako jeho zástupci. S tímto návrhem MOV 26. června vyjádřil souhlas.

Problémem bylo financování cesty. Rychlou pomoc v podobě 8000 stříbrných dolarů (což tehdy odpovídalo asi 1500 amerických dolarů) poskytl rektor Severovýchodní univerzity (*Dongbei daxue* 东北大学) v Shenyangu a pozdější významná osobnost čínských dějin Zhang Xueliang 张学良.[30] 1. července na akademické půdě představil sportovní delegaci Čínské republiky na olympijské hry. Kromě obou závodníků ji tvořil ještě trenér Sun Junfu 宋君复. Yu Xiwei nakonec na olympijské hry neodcestoval, protože před odjezdem byl zadržen místními úřady. Liu Changchun a Song Junfu ale po třítýdenní vyčerpávající cestě parníkem dorazili 27. července do Los Angeles.[31]

Liu Changchun měl původně startovat ve třech disciplínách: běžích na 100, 200 a 400 metrů. Vzhledem k tělesnému vyčerpání se ale běhu na 400 metrů nezúčastnil. I tak se stal prvním reprezentantem Číny, který startoval na olympijských hrách.

Pokud jde o sportovní úroveň jeho olympijského představení, nebyla vyloženě zahanbující, ale přesto spíše v duchu naplnění coubertinovského hesla. V běhu na 100 metrů nastoupil 31. července ve druhém rozběhu a skončil v něm na posledním, pátém místě. Byť v kontaktu se svými soupeři. V běhu na 200 metrů o dva dny později byl výsledek velmi podobný. Startoval ve třetím rozběhu a doběhl na čtvrtém místě, opět poslední. Tím jeho olympijské účinkování skončilo.[32]

[29] Po zinscenovaném útoku na Japonci vlastněnou železniční trať v oblasti obsadilo Japonsko celé Mandžusko. 18. února 1932 na okupovaném území vyhlásilo Japonsko nezávislý stát a snažilo se pro něj získat mezinárodní uznání, jak vyžaduje mezinárodní právo.

[30] V čínských dějinách proslul svým podílem na xi'anském incidentu z 12. prosince 1936, kdy zajal Čankajška a donutil ho vyjednávat o příměří a jednotné protijaponské koalici s komunisty. Poté, co Čankajšek příměří uzavřel, se nechal dobrovolně uvěznit. Ustupujícími nacionalisty byl v roce 1949 odvezen na Tchaj-wan, kde byl až do počátku 90. let držen v domácím vězení, což z něj činí nejdéle sloužícího politického vězně v historii. Roku 1993 emigroval na Havaj, kde v roce 2001 ve věku 100 let zemřel na zápal plic.

[31] Spolu s Jugoslávií a Španělskem jako poslední z 39 výprav (Browne 1933: 287).

[32] Účast Liu Changchuna na OH v Los Angeles zobrazuje čínský film z roku 2008 s názvem Olympiáda jednoho člověka (*Yi ge ren de Aolinpike* 一个人的奥林匹克) režiséra Hou Yonga 侯咏.

Ačkoliv se dlouhá cesta a omezené tréninkové možnosti na palubě lodi patrně nějakým způsobem podepsaly na jeho výkonu, když svůj první start absolvoval jen čtyři dny po příjezdu, jeho výkonnost jej přesto nepředurčovala k boji o medaile. Jeho osobní rekord 10,8 sekundy na 100 metrů a 22 sekund rovných na dvojnásobné trati sice odpovídaly úrovni světové špičky z předchozích olympijských her, avšak v roce 1932 dávaly naději pouze pro postup do dalších kol, nikoliv pro boj o medaile (Bo Zhiyue 2008: 333).[33]

Z celé Liu Changchunovy účasti vyplývá zajímavá otázka, kterou je třeba si položit: proč je na jeho vystoupení kladen takový význam? V českém prostředí analogický důraz na první českou olympijskou účast nevnímáme. Jistě, jde o významný historický milník, ale není vnímán podobně významně jako v Číně.

Liu Changchun vlastně nenaplnil první ze tří skutečných otázek čínského olympijského snu. Jeho účast nelze chápat jako vítězství, když doběhl dvakrát jako poslední. Soudobý diskurs evidentně posunul obsah první otázky tak, aby se jeho účast jevila jako úspěšná.

Klíčem je historický kontext: Liu Changchun ztělesňuje čínské vlastenectví a boj za národní jednotu (měl reprezentovat Mandžukuo, ale reprezentoval Čínu), protikuomintangský sentiment (Kuomintang na věci neměl žádnou zásluhu, protože odmítl vyslat vlastní zástupce, čímž brzdil čínský rozvoj; Zhang Xueliang, který se významnou měrou podílel na realizaci výpravy, je vzhledem ke své historické roli v moderních čínských dějinách rovněž vnímán komunisty pozitivně a jako vlastenec) a protijaponský nádech (čínský závodník se zúčastnil i navzdory překážkám Japonců, kteří znemožnili start druhého reprezentanta).[34]

Tato příhodná konstelace a bohatá symbolika v čínských očích pozitivních konotací patrně stála za to poupravit historický diskurs, čímž by celá historická událost byla příhodně zvýrazněna. Bohužel pro Čínu, fakt, že Liu Changchun je právě tím, který se jako první zástupce Číny zúčastnil olympijských her, je sám o sobě sporný.

Podle historických pramenů se totiž první čínští sportovci zúčastnili již VIII. olympijských her 1924 v Paříži. Oficiální zpráva těchto OH (Avé 1924: 380) hovoří o tom, že na nich Čínu reprezentovali čtyři tenisté, jistí: H.-H. Khoo, W.-U. Sze-Cheung, N.-G. Szekwong a L. Wei, kteří byli přihlášeni do dvouher i čtyřher. Materiály Mezinárodní

[33] Olympijský vítěz běhu na 100 metrů Američan Eddie Tolan vyhrál v čase 10,3 s, dvojnásobnou trať ovládl časem 21,1 s (Browne 1933: 405, 409).

[34] Nehledě přitom na celkově protijaponský diskurs čínských dějin s ohledem na události a činy druhé čínsko-japonské války probíhající mezi lety 1937–45 a vnímaný útlak, který válce předcházel. Roli hraje též fakt, že Japonsko je dodnes ekonomický rival Číny, s nímž Čína namá úplně dořešeny všechny územní spory. Nejznámějším příkladem sporného území je souostroví Senkaku ležící severovýchodně od ostrova Taiwan.

tenisové federace jejich jména uvádějí následovně: Khoo Hooi-Hye, Wu Sze-Cheung, Ng Sze-Kwang a Wing Lock-Wei.

Tito čtyři závodníci se OH v roce 1924 de iure zúčastnili, ale nestartovali na nich. Ke svým zápasům nenastoupili a ve výsledkové listině je u jejich zápasů uvedena zkratka „W. O.," tedy *walkover*, česky kontumace ve prospěch soupeře. Podle všeho ale čínská výprava na hrách skutečně přítomna byla, jak dokládají důkazy uvedené v oficiální zprávě z her (viz příl. 1–3).

Účasti čínských sportovců v té době patrně nebránila skutečnost, na rozdíl od dneška, že MOV v roce 1924 ještě oficiálně neuznával Čínský olympijský výbor, jenž vlastně vznikl až v srpnu 1924, po skončení olympijských her. Ovšem Čína v té době již měla svého člena MOV v osobě Wang Zhengtinga, čili svým způsobem již součástí oficiálních struktur MOV v roce 1924 bezpochyby byla.

K této historické epizodě existuje krátká poznámka na webových stránkách Olympijského výboru ČLR (viz *Olympic.cn*), která uvádí, že se soutěží zúčastnili tři tenisté a že do Paříže na olympijský turnaj přicestovali z Austrálie, kde odehráli daviscupové utkání. Tuto zmínku nemusíme brát vážně, protože vůbec neodpovídá faktům uvedeným v pramenech.

Je vskutku pravda, že Čína se roku 1924 poprvé zúčastnila Davis Cupu a své první utkání odehrála s Austrálií. Nicméně zápas se odehrál v newyorském Brooklynu a až po olympijských hrách: 31. července a 1. srpna (viz *DavisCup.com*). Všechny zápasy, ke kterým Číňané na OH v Paříži nenastoupili, se měly odehrát mezi 13. a 16. červencem. Vzhledem k faktu, že přímé transatlantické lodní linky zvládly v té době trasu přes oceán za zhruba 5 dní, by bylo teoreticky možné zvládnout obojí (viz Rodrigue).

Zápas s Austrálií odehráli kapitán Wei Wing-lock, Huang Ching a Paul Kong.[35] Je patrné, že minimálně Wing Lock-Wei byl přihlášen i do olympijského turnaje.

Co víme o těchto čínských tenistech? Například Wing Lock-Wei byl synem Boshama Weie, čínského ministra[36] v Londýně a několikanásobný kapitán čínského daviscupového družstva. Zemřel v září roku 1935 ve věku 43 let, když jeho tělo bylo nalezeno v řece Hudson (*Sydney Morning Herald* 1935).

[35] Zápas z čínského pohledu skončil 0:5, Číňané nezískali ani set a v 15 sadách uhráli celkem 15 her. Austrálie prošla až do velkého finále, kde vyzvala úřadující šampiony ze Spojených států, kterým podlehla.
[36] Diplomatická hodnost odpovídající vyslancovi.

Khoo Hooi-Hye byl malajský tenista etnicky čínského původu. Narodil se roku 1901 a ve své kariéře posbíral řadu titulů na dálněvýchodních tenisových turnajích. V inkriminovaném roce 1924 startoval ve wimbledonské dvouhře, která byla rozehrána 23. června.[37] Zemřel z blíže neuvedených příčin v červenci 1936 (*The Singapore Free Press* 1936).

Ng Sze-Kwang byl tenistou z Hongkongu, spolu s Paulem Kongem ze Šanghaje a Wing Lock-Weiem například hrál na VIII. dálněvýchodních hrách v roce 1927 v Šanghaji, kde Číňané poprvé v historii her ovládli tenisovou soutěž (*The Singapore Free Press* 1927).

Jaké důvody vedly k tomu, aby Číňané nastoupili ke svým zápasům? Jestli byly formální či jiné známo není. V olympijských pramenech jsou ale právě tito tenisté, o nichž víme relativně málo, vedeni jako historicky první čínští účastníci olympijských her.

3.5 Od Berlína po Londýn (1936–48)

Čínská účast na olympijských hrách v Berlíně roku 1936 byla pojata zcela odlišně od té v roce 1932. Čínská nacionalistická[38] vláda, po určité stabilizaci domácí situace,[39] vyslala velkou delegaci čítající 141 členů, z toho 69 závodníků (Xu Minxiong 2012: 7). Podle oficiální zprávy OH (Richter 1937: 257) se akreditovalo dokonce celkem 154 členů výpravy. Počet sportovců uvádí stejný. Ve výpravě byly 2 sportovkyně. Celkem 54 čínských reprezentantů v 7 sportech si pak připsalo olympijský start.

Výsledkově však čínská reprezentace zůstala daleko za očekáváním: odjela s řadou výsledků ze spodku startovní listiny či vyřazením v kvalifikacích a úvodních kolech soutěží. Vůbec nemluvě o zisku některé z medailí.[40] Naplno se projevil rozdíl mezi tehdejší čínskou a světovou špičkou. Úspěchem byla pouze ukázka čínského bojového umění (známého též jako wushu) v rámci gymnastických soutěží (Richter 1937: 1097).

Účast na těchto OH se stala symbolem pokoření, jež podtrhuje v čínském diskursu velmi často zmiňovaná karikatura, která vyšla v singapurských novinách v době, kdy se zde při návratu domů zastavila čínská reprezentace. Byl na ní údajně vyobrazen pohublý Číňan s copem v dlouhém kaftanu *changpao* 长袍. Titulek nesl název „nemocný muž Asie." Tento

[37] Postoupil do druhého kola, když k jeho zápasu v prvním kole nenastoupil Brit L. F. Davin. V něm prohrál s Indem Syedem Mohammadem Hadim ve čtyřech setech 8:6, 4:6, 4:6 a 1:6.
[38] Jako „nacionalisté" jsou označováni lidé spjatí se stranou Kuomintang, jejímž hlavním představitelem v té době byl Čankajšek.
[39] Stažení komunistů do odlehlých oblastí provincie Shaanxi Dlouhým pochodem (*Changzheng* 长征), kooptace vlivných militaristů (de facto místních vládců) do struktur Kuomintangu.
[40] Čínské prameny užívají označení „velká nula" či „velké nic" (*da yadan* 大鸭蛋) v odkazu na skutečnost, že čínská reprezentace nevybojovala žádný cenný kov.

nelichotivý obrázek, propojující pro účely narativu starou Čínu císařskou se starou Čínou republikánskou, symbolizuje zaostalost, úpadek a národní krizi – nelichotivý stav, který byl pod vedením Komunistické strany Číny později zvrácen.

Po 2. světové válce se Čína zúčastnila XII. olympijských her v Londýně. Ačkoliv medaili nevybojovala, menší výprava 33 sportovců zanechala stopu v mužském košíkářském turnaji, kde nadchla atraktivní hrou (Burghley 1948: 286). Ve vyrovnané skupině B, kde si pět družstev připsalo po třech výhrách a dvou porážkách, obsadila Čína na pomocná kritéria páté místo a celkově skončila osmnáctá. I tak si připsala rekordní výhru na celém turnaji 125:25 nad Irákem.

Dálněvýchodní hry na meziválečnou tradici nenavázaly a zanikly. Jablkem sváru se ve 30. letech stalo Mandžukuo, ve kterém byla založena vlastní národní sportovní federace. Mandžukuo usilovalo o účast na X. dálněvýchodních hrách v Manile 1934, avšak neuspělo. Posléze však Filipíny „podlehly japonskému tlaku“ (Xu Minxiong 2012: 5), Dálněvýchodní amatérská sportovní asociace byla rozpuštěna a místo ní vznikla Východoasijská amatérská sportovní asociace, do níž Čína na protest nevstoupila.[41]

[41] Na XI. ročník her, který měla hostit roku 1938 Ósaka, nedošlo vzhledem k vypuknutí války mezi Čínou a Japonskem. Žádný ročník se již nikdy nekonal, a tak Mandžukuo nikdy na hrách nestartovalo.

4 ČÍNSKÝ POHLED NA MILNÍKY V HISTORII ČÍNSKÉHO VRCHOLOVÉHO SPORTU PO R. 1949

V roce 1949 čínští komunisté vyhráli v občanské válce a vyhlášena byla Čínská lidová republika, zatímco Čankajšek a nacionalistická vláda se stáhli na ostrov Taiwan. Vítězství socialistické revoluce v Číně je zásadním zlomem v současném oficiálním čínském vnímání své minulosti.

Xu Minxiong (2012: 8–9) si všímá, že západní sportovní morálka vykazuje řadu podobností s ideální čínskou morálkou starověku. Například v Konfuciových Hovorech se uvádí:

> 「君子無所爭。必也射乎！揖让而升，下而饮。其爭也君子。」(LY 3.7)[42]
>
> *„Není nic, v čem by ušlechtilý muž soutěžil. Pokud však musí, pak jedině v lukostřelbě! Když [vítězně] vystupuje vzhůru, je zdvořilý a laskavý, když sestupuje, připíjí si s ostatními. A tak se i při soutěži chová jako ušlechtilý muž.“*

A srovnává tento ideál s praxí republikánské Číny, která mu vůbec neodpovídala. Roztříštěnost Číny, dogmatická neústupnost, střety mezi ideologickými proudy a sobecká sebestřednost (*zisi zili* 自私自利) „nakazila“ i tehdejší olympijskou organizaci. Tato sobeckost se „musela projevit i ve sportu,“ protože všechny neduhy staré Číny, jako byl císařský zkouškový systém, hladomory, epidemie, války, vázání chodidel a opium, dlouhodobě podlomily sílu čínského národa a období republiky na ně nedokázalo efektivně reagovat.

Aby došlo k pozitivním změnám, musel národ vykročit novou cestou, cestou socialismu, protože jen ve vzkvétajícím státě může vzkvétat i sport (*guoyun xing, tiyu xing* 国运兴，体育兴). Po šedesátiletém úsilí se ze slabého státu (*ruoguo* 弱国), pokud jde o vrcholový sport, stal stát velký, velmoc (*daguo* 大国). V nové Číně byl vedle nové demokracie (*xin minzhuzhuyi* 新民主主义)[43] a dalších novinek budován i nový sport.

[42] Xu Minxiong ve své citaci vypouští první dvě věty. Zajímavá je i zmínka o Konfuciovi. Ne vždy byl v moderním čínském diskursu vnímán pozitivně. Proti jeho učení za Kulturní revoluce probíhala rozsáhlá ideologická kampaň. Současný diskurs klade důraz na kontinuitu čínských dějin od jejich úsvitu.

[43] Doktrína původně z období jednotného boje proti Japonsku, která vítala všechny obyvatele Číny, kteří se hlásili pod komunistické vedení (Fairbank 2004: 359).

4.1 Nová Čína, nový sport (1949–1957)

V prvních letech kladou čínské publikace důraz na vytvoření institucionálního základu. V roce 1954 byl založen Výbor tělovýchovy a sportu Čínské lidové republiky (*Zhonghua renmin gongheguo tiyu yundong weiyuanhui* 中华人民共和国体育运动委员会), který fungoval jako exekutivní orgán na ministerské úrovni. Výbory s analogickou funkcí byly zřizovány i na provinčních úrovních. Znovuzaloženy byly rovněž federace zastřešující jednotlivé sporty. Byly schváleny směrnice pro rozvoj juniorského a mládežnického sportu. Kromě toho bylo nutné sjednotit některá pravidla s mezinárodními: například v Číně se do té doby hrála varianta odbíjené s větším hřištěm a devíti hráči atd.

Byl vytvořen základní systém soutěží, přičemž vrcholným podnikem měly být celostátní hry.[44] A na začátku roku 1956 sestaven také přehled 102 národních rekordů, z nichž 78 bylo ustaveno v roce 1955 a jen 6 platných bylo vytvořeno před založením ČLR (Han Kun 2011: 49–51). Do roku 1956 byla vytvořena národní družstva atletiky, plavání, gymnastiky a řady míčových sportů.

Podle teorie nové demokracie měl sport být národní, vědecký a masový. Zároveň musel sloužit lidu, a to prostřednictvím prospěchu pro národní obranu a zdraví obyvatelstva. Čistě vrcholový sport, jinými slovy sport sloužící jen vybraným, byl sám o sobě vnímán jako symbol kapitalistické mánie honby za tituly. Důraz byl kladen na masifikaci. Proto se první oficiální politika Číny v oblasti sportu nesla v duchu hesla „popularizovat a pozvednout“ (*puji yu tigao* 普及与提高).

Teorii „popularizace a pozvednutí“ definoval Mao Zedong v „projevu na sympóziu o literatuře a umění v Yan'anu“ 2. května 1942 během kampaně za nápravu stylu práce (*zhengfeng yundong* 整风运动).[45] Popularizace má podle této teorie probíhat v zájmu pozvednutí a k pozvednutí přitom dochází na základech popularizace.

V červnu 1952 byla v rámci příprav pro účast na OH v Helsinkách urychleně založena Všečínská sportovní federace (*Zhonghua quanguo tiyu zonghui* 中华全国体育总会).[46]

[44] Navazovaly na tradici existující před rokem 1949, ale nepokračovaly v historickém číslování. První ročník se konal roku 1959, od roku 1975 se pořádají v pravidelných čtyřletých intervalech. Poslední zápolení hostila provincie Liaoning v roce 2013, jednalo se o v pořadí XII. celostátní hry.

[45] Kampaň by se dala nazvat také kampaní za nápravu stylu uvažovaání. Cílem byla propagace Mao Zedongova myšlení. Vyznačovala se prováděním sebekritiky, ale také tvrdými represáliemi. Významnou součástí bylo také prosazení Maovy zásady, že literatura by měla sloužit „masám“ a komunisty vedené revoluci (Fairbank 2004: 366–7 a Spence 1990: 472–3).

[46] Členství v některých mezinárodních federacích zastřešujících jednotlivé sporty ČLR získala tak, že navázala na předchozí členství „Číny,“ když po útěku nacionalistů na Taiwan původní členské organizace přestaly platit

Čínská lidová republika získala zvláštní výjimku od MOV a Všečínská sportovní federace byla jako přidružený člen MOV schválena pouhé dva dny před zahájením OH (Kolkka 1955: 32).

Na hrách kromě ČLR a Hongkongu měli startovat také zástupci Taiwanu pod názvem „Čína (Formosa).“ Čínská republika na Taiwanu posléze svou účast stáhla. V prostředí sportu, stejně jako v prostředí mezinárodních vztahů, se ožehavou otázkou stala problematika zaujmutí právoplatného místa (*hefa xiwei* 合法席位) pro jediného zástupce celé Číny v mezinárodních organizacích. MOV roku 1954 na svém XLIX. zasedání oficiálně uznal olympijský výbor ČLR, avšak status, nyní už jen taiwanského výboru, nezměnil.

Tolik alespoň čínský pohled. Xu Guoqi (2008: 77–87) vykresluje jiný obraz, který nenabízí takovou systematičnost a důkladnost ze strany nově založené ČLR. Olympijské hnutí podle něj stálo zcela mimo zájem čínských vládnoucích elit, jež se soustředily na zakládání nového státu a korejskou válku. Otázku účasti na OH přinesl do Číny až Sovětský svaz z politických důvodů v nově se formujícím bipolárním světě. To vysvětluje, proč se první kroky v oblasti sportu odehrály až v roce 1951.[47]

Sovětskému svazu k prosazení účasti ČLR pomohlo i místo konání her, protože si historicky udržovalo ve Finsku významný diplomatický vliv. ČLR začala také vyvíjet silný diplomatický tlak, kontrastující s předchozí nečinností. Dva dny před zahájením OH schválil MOV účast obou Čín poměrem 29:22, což vedlo, jak již víme, k bojkotu a formálnímu protestu ze strany Taiwanu.

Čínská lidová republika se tedy zúčastnila pod názvem „Čína“ a její účast byla podobná té z roku 1932. Vyslala jediného sportovce,[48] který dorazil na poslední chvíli, osm dní po zahajovacím ceremoniálu. Wu Chuanyu 吴传玉 jen tři dny po svém příjezdu startoval v závodě na 100 metrů znak a vypadl v rozplavbě. S časem 1:12,3 min. mu k postupu do semifinále chybělo 2,5 sekundy. Šlo tedy o čistě formální účast, která nenavázala na roky 1936 a 1948.

Vláda ČLR, nyní si již plně vědoma, jakou roli může její legitimitě a mezinárodnímu postavení prospět vítězství na poli MOV, poslala jménem předsedy Všečínské sportovní

roční poplatky a ČLR tyto závazky přebrala. Takto se organizace ČLR staly členy mezinárodní federace plavání, moderního pětiboje, gymnastiky, bruslení, odbíjené a kopané (Xu Minxiong 2008: 81).

[47] I Han Kun (2011: 52) implicitně v jiné souvislosti považuje za počátek práce na rozvoji nového sportu rok 1951.

[48] Podle čínské interpretace vyslala ČLR sportovců více, ale nikdo další již svůj start nestihl (Xu Minxiong, 2012: 21).

federace Rong Gaotanga 荣高棠 v den zakončení olympijských her telegram, ve kterém protestovala proti pozvání Čínské republiky na Taiwanu na hry a požadovala vyloučení tří členů MOV, kteří Čínu v tomto tělese reprezentovali před vznikem ČLR.[49] Pokud jde o hlasování v roce 1954, 23 hlasů bylo pro, 21 proti a 3 členové MOV se hlasování zdrželi.

Při té příležitosti Xu Guoqi (2008: 75–6) připomíná, že zakladatel novodobých her Pierre de Coubertin při debatě nad účastí Čech a Finska na OH 1912 argumentoval, že sportovní geografie je docela odlišná od té politické. Existoval tak precedens, kdy nebyly dodržovány striktní politické hranice. Nicméně nebyl vždy dodržován, když např. roku 1920 zabránilo Spojené království v samostatné účasti Irsku.

Na olympijských hrách v roce 1952 za sebou velice úspěšné vystoupení zanechal Sovětský svaz, jenž při premiérové účasti vybojoval 71 medailí, z toho 22 zlatých. V tomto ohledu byly úspěšnější jen Spojené státy. Čína v rámci spolupráce se zeměmi Východního bloku po OH vyslala do Sovětského svazu studijní skupiny ke zlepšení vlastního státního systému sportu. Sovětští experti, kteří opačným směrem hojně přijížděli do Číny, byli i z oblasti sportu.

Čínský sport byl budován a organizován na základě zkušeností z armády. Tělovýchovná pracovní družstva (*Tiyu gongzuo dui* 体育工作队, zkr. 体工队) vznikly po vzoru podobné jednotky fungující v komunistické Osmé pěší armádě.[50] Existovaly na provinčních úrovních a měly realizovat „pozvednutí“ podle okolností. Spolu s národními družstvy fungovaly na principu „trojího následování a jednoho velkého“ (*san cong yi da* 三从一大).[51] V dalších letech tyto organizace posloužily jako základ čínského „národního systému“ sportu (*juguo tizhi* 举国体制).

Po založení ČLR byla v oblasti sportu navázána spolupráce se socialistickým táborem. V srpnu 1949, ještě před oficiálním vyhlášením ČLR, se studentské družstvo košíkářů zúčastnilo Světových studentských her v Budapešti. O rok později se čínští studenti zúčastnili studentských sportovních soutěží v Praze. Orientaci na Sovětský svaz v roce 1950 potvrdil

[49] Ani jeden z nich ale od roku 1948 nebyl aktivním členem MOV a neúčastnil se jeho jednání, což pozici Čínské republiky na Taiwanu rozhodně nepomohlo (Xu Guoqi, 2008: 89–90).
[50] Název označující armádu kontrolovanou komunisty během jednotné fronty ve válce proti Japonsku.
[51] Tři principy hodné následování jsou: obtížnost, přísnost a přístup jako by jednalo o skutečný boj. Jedno „velké“ se vztahuje k tréninku, který by měl probíhat vynakládáním veškerých sil. V teoretické i praktické rovině platí dodnes.

článek Dnešní sovětský sport (*Jinri Sulian de tiyu* 今日苏联的体育) v časopise Nový sport (*Xin tiyu* 新体育).

Jakmile ČLR začala sportu věnovat větší pozornost, uskutečnily se i tréninkové výjezdy čínských sportovců. Příkladem budiž například olympionik Wu Chuanyu, jenž před Světovými studentskými hrami v Bukurešti strávil dva týdny v Moskvě, kde se mu podařilo zlepšit výkonnost. V soutěži na 100 metrů znak časem 1:08,4 min. vybojoval první velkou zlatou medaili pro ČLR. Podle historky, která se k této události váže, organizátoři s vítězstvím nepočítali a vyhlášení vítězů mělo 20 minut zpoždění, než se najde čínská vlajka a noty státní hymny. Osmdesát členů čínské výpravy na místě tuto chvíli dojatě oplakalo (Xu Minxiong 2012: 21–2, 24–5). V roce 1954 odjeli čínští plavci a fotbalisté do Maďarska a podobných příkladů bylo více.

7. června 1956 se Číně podařil další historický průlom, když Chen Jingkai 陈镜开 jako první čínský závodník překonal světový rekord. Stalo se tak v Šanghaji na přátelském utkání ČLR a Sovětského svazu ve vzpírání. V hmotnostní kategorii do 56 kilogramů překonal ve třetím pokusu výkonem 133 kilogramů světový rekord v nadhozu. K dosaženému výkonu výrazně přispěl jeho pětiměsíční pobyt v Sovětském svazu v předcházejícím roce, kterého se zúčastnilo celkem devět závodníků a všichni na něm výrazně zlepšili svou techniku i výkonnost.

Čínský tisk celé věci věnoval patřičnou pozornost. Referoval o smytí pokořujícího označení „nemocný muž Asie." Chen Jingkaie osobně přijal Mao Zedong.

Charakteristickým rysem pro čínský sport je přebírání úspěšných zahraničních metod, jejich postupné zdokonalování a systematizace. Je účelné si pro účely tohoto výkladu vše zjednodušeně znázornit následujícím schématem (vlastní dílo):

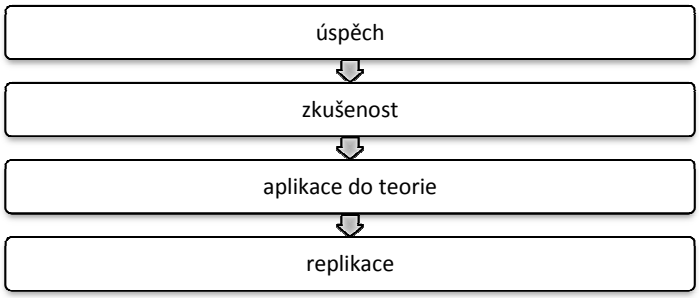

Klíčový je koncept zkušenosti (*jingyan* 经验), resp. úspěšné zkušenosti (*chenggong jingyan* 成功经验). Zkušenost je v marxistické filosofii definována následovně:

> *„Marxismus chápe zkušenost jako druhotnou, odvozenou vzhledem k objektivní realitě a nedefinuje ji jako pasívní obsah vědomí, ale jako praktické působení člověka na vnější svět. Během tohoto působení jsou odhalována nutná spojení, vlastnosti, zákonitosti jevů, nalézány a prověřovány účelné metody a prostředky činnosti atd. Zkušenost je tak chápána jednak jako vzájemné působení společenského subjektu a vnějšího světa, jednak jako důsledek takového působení. V takovémto pojetí splývá zkušenost s celým souhrnem společenské praxe. Zkušenost je nejdůležitějším prostředkem obohacování vědy, rozvíjení teorie a praxe.“ (Matlochová et al. 1981: 543)*

Han Kunova (2011: 8) zjednodušená definice obsahuje tu samou myšlenku. Podle ní v marxistické epistemologii lidé objektivní skutečnosti poznávají postupnou a opakovanou praxí a jejich znalosti se krok za krokem prohlubují. Čínský systém tedy funguje následovně: úspěšné zkušenosti jsou replikovány, spolu s dalšími shrnuty (*zongjie* 总结), zapracovány do teorie (*lilun* 理论), až se nakonec stanou pevnou součástí praktického systému (*tizhi* 体制). Uvedený způsob se neomezuje na oblast sportu, ale je typický i pro ostatní druhy lidské činnosti a teorie řízení.

Před XVI. olympijskými hrami v Melbourne 1956 se rozhořelo další kolo diplomatické války o členství v MOV. ČLR prostřednictvím Dong Shouyiho 董守义[52] mohutně protestovala proti „politice dvou Čín“ v MOV, protože členskými státy nadále zůstávaly ČLR i Taiwan. Země Východního bloku v čele se Sovětským svazem nechtěly vyhrocovat konflikt na půdě MOV a čínské zájmy aktivně neprosazovaly.

ČLR na OH 1956 vyslala delegaci 92 závodníků. Protože na hry vyslal delegaci i Taiwan, bylo strategií obou stran dorazit do olympijské vesnice a akreditovat se jako první. Počítalo se s tím, že výprava, která dorazí později, bude účast na protest bojkotovat. Taiwanská delegace dorazila 4. listopadu o něco dříve a byla registrována pod názvem „Čínská republika.“[53] ČLR ostře odsoudila politiku dvou Čín MOV, vyjádřila nespokojenost s tím, jak situaci vyřešil organizační výbor her, a rozhodla se her na protest nezúčastnit.[54]

MOV na zasedání v Melbourne pod vedením nového generálního tajemníka Avery Brundage[55] z USA jednomyslně přijal usnesení vyjadřující politování nad rozhodnutím některých zemí stáhnout svou účast, protože tento přístup není v duchu olympismu.

[52] Členy MOV za Čínu byli v roce 1956 v době pořádání OH Wang Zhengting a Dong Shouyi (Doyle 1958: 12).
[53] Xu Minxiong (2012: 29) uvádí název „Čína (Formosa), jenž však neodpovídá oficiální zprávě z pořádání OH.
[54] Čínu nakonec reprezentovalo 21 závodníků z Čínské republiky na Taiwanu.
[55] Kontroverzní postava světového olympijského hnutí, známý je například jako odpůrce bojkotu OH v Berlíně v roce 1936, kdy působil jako předseda Amerického olympijského výboru, dále jako bojovník proti

Po skončení OH ČLR eskalovala svůj tlak na MOV a požadovala, aby celou Čínu zastupoval její národní olympijský výbor. Tlak dosáhl vrcholu roku 1958, kdy Dong Shouyi vyjádřil pobouření nad Brundagovými nepřátelskými poznámkami. Brundage poté v odpovědi připomněl Dongovi povinnosti člena MOV, který měl být jeho vyslancem v Číně (a ne naopak) a skutečnost, že při každé příležitosti vznáší poltické otázky, je v rozporu s textem i duchem pravidel MOV a jediným řešením je požadování Dongovy rezignace.

19. srpna 1958 ČLR přerušila s MOV veškeré styky a v odpovědi Dong Shouyi označil Brundage za poskoka amerického imperialismu, obvinil jeho z porušování Olympijské charty a text doprovodil dalšími diplomatickými invektivami (Xu Guoqi, 2008: 85–6).[56] Přerušení styků s MOV doprovodilo přerušení kontaktů i s dalšími mezinárodními sportovními organizacemi.

Tehdejší výkřiky typu „nad čtvrtinou světové populace nelze zavírat oči“ a „ještě přijde den, kdy nás přijdou prosit, abychom se vrátili“ jsou v dnešním diskursu podávány již o poznání mírněji. Například Xu Minxiong (2012: 31) vyjadřuje spíše lidské politování nad tím, že „sportovní jaro“ zhatila politika.

Neuznání ČLR jakožto jediného zástupce Číny v MOV přišlo v době roztržky a následného rozchodu ČLR a Sovětského svazu. Mezinárodní neuznání rezonovalo s historickou křivdou, kterou Číňané od opiových válek vůči Západu pociťují. Čínský odchod do mezinárodní izolace v politice koresponduje s čínským odchodem do izolace na poli sportu.

4.2 Vrcholový sport za Velkého skoku a Kulturní revoluce (1958–1976)

Přerušení styků se světem je v čínském diskursu vnímáno jako objektivní překážka rozvoje sportu v Číně, která vedla k jeho nevyhnutelnému zpomalení.

Diskurs zkoumaných pramenů není v hodnocení tohoto období jednotný, ale více či méně drží narativ lineárního vývoje. Například Han Kun (2011: 51–3) obecně zmiňuje nějaké obtíže, které se vyskytly v souvislosti s politikou Velkého skoku (*da yue* jin 大跃进),[57] a pak

profesionalismu a po teroristickém útoku na OH v Mnichově v roce 1972 jako zastánce jejich pokračování podle původního programu.

[56] I když i Xu Guoqi (2008: 90, 95, 98) uznává, že Brundage zastával výrazně protaiwanské a protikomunistické stanovisko, podobně jako americká vláda. O taiwanském pohledu, situaci okolo reprezentace Číny v MOV a diplomatických chybách MOV podrobněji viz Xu Guoqi.

[57] Velký skok probíhal v letech 1958–60 a vyznačoval se snahou urychlit hospodářský vývoj prostřednictvím mobilizace veřejnosti a vojenského stylu práce. Jeho nejznámějšími cíli bylo zdvojnásobení produkce oceli a

také velké ztráty a škody utrpěné za deset let Kulturní revoluce (*Wenhua da geming* 文化大革命).[58] V této souvislosti zmiňuje tzv. „příkaz z 12. května“ (*wu yi'er* mingling 5·12 命令) 1968, jenž „popřel“ všechny dosavadní úspěchy.

O co šlo? Výbor tělovýchovy a sportu Čínské lidové republiky byl označen za největší vnitrostranickou kapitalistickou frakci, vedenou kontrarevolucionáři řídícími se podle myšlenek sovětského revizionismu.[59] Dlouhodobě se odchýlil od vedení strany a proletariátu a stal se na straně nezávislou organizací. Kontrolu nad celým systémem sportu převzala Čínská lidově osvobozenecká armáda.[60] O konkrétních důsledcích se ale nezmiňuje.

Jinak vyjmenovává nové úspěchy, kterých bylo dosaženo v období od konce 50. do konce 70. let, například že na II. celostátních hrách v roce 1965 v Pekingu „24 sportovců desetkrát překonalo 9 světových rekordů a 331 sportovců čtyřistadevadesátšestkrát překonalo 130 národních rekordů.“

Xu Minxiong (2012: 59–60), jenž se historickému pohledu věnuje podrobněji, přináší i konkrétní dopady. Řada sportovců a trenérů byla perzekvována. Trenér mužské reprezentace stolního tenisu Bo Qifang 博其芳 po označení za špiona, zbití a veřejném ponížení spáchal 16. dubna 1968 sebevraždu oběšením. V eskalující kampani jej stejným způsobem následovali trenér Jiang Yongning 姜永宁 a Rong Guotuan 容国团. Všichni tři pocházeli z Hongkongu a do Číny se přestěhovali pod heslem „vybojovat slávu pro vlast“ (*wei guo zheng guang* 为国争光). Stali se jedněmi z obětí Kulturní revoluce, jež je typickým příkladem negativní zkušenosti, ze které ČLR vyvodila jasná ponaučení.

Vývoj mezi roky 1957–1976 je v obecných dějinách charakterizován jako návrat k politické praxi z dob občanské války aplikované v komunisty kontrolovaných oblastech. Typickým projevem je větší důraz na ideologické kampaně.

Samotné období začíná politikou „uvolnění“ (*fang* 放), kterou vyhlásil Mao na zasedání ÚV KS Číny v březnu 1957.[61] V tomto duchu se nesla i politika dvou stovek, známá pod

potravin během jediného roku. Skončil neúspěchem, výrazně napomohl vypuknutí hladomoru, jenž přinesl smrt několika desítkám miliónů lidí (Fairbank 2004: 411–2).

[58] Období boje o moc uvnitř KS Číny, během kterého se Mao Zedong a jeho stoupenci pokusili dostat zpět k moci pomocí mobilizace veřejnosti, tentokrát především studentské a nezletilé mládeže. Podrobněji viz publikace zabývající se moderními dějinami Číny.

[59] Nezapomínejme, že sport v ČLR byl budován podle sovětského vzoru. Této spojitosti evidentně za Kulturní revoluce nebylo lze uniknout.

[60] Za Kulturní revoluce se uskutečnilo jen minimum sportovních soutěží, během vrcholících politických kampaní se nekonaly ani celostátní hry.

[61] Všem byly „uvolněny“ ruce pro vyjádření názoru, aby se lidé mohli projevovat, aby mohli kritizovat a diskutovat o problémech (Xu Minxiong, 2012: 36).

heslem „ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol“ (*bai hua qi fang, bai jia zheng ming* “百花齐放、百家争鸣”). Na rozdíl od ostatních oblastí po utužení poměrů za kampaně proti pravičákům a Velkého skoku, se oblast sportu k této politice vrátila v roce 1962, zatímco všeobecně byla v téže době odsouzena. Byla podporována názorová různorodost, obzvláště pokud jde o tréninkové metody a sportovní technologie. V této době také dochází k postupné změně orientace ze Sovětského svazu na přebírání nových znalostí ze světa (Xu Minxiong, 2012: 45). Právě tento přístup zřejmě za Kulturní revoluce vysloužil čínskému sportu přídomek kapitalistický a zároveň sovětsky-revizionistický, neboť se v něm střetávaly obě tyto praxe.

Období Velkého skoku ještě předtím přineslo první vážnější plány na uspořádání OH na čínském území. Přesně v duchu doby a hesla „za 20 let předhoníme Anglii a dohoníme Ameriku“ byly plány megalomanské. Například projekt státního stadionu, který měl sloužit jako hlavní stadion her, počítal s kapacitou 300 000 diváků, což bylo o 60 000 více, než byl schopen pojmout v té době největší stadion na světě na pražském Strahově. Celý projekt byl po necelých dvou letech zastaven vzhledem k situaci s MOV a vnitřním problémům v Číně po skončení Velkého skoku.

V roce 1961 byla vytyčena nová politika „čtvera slov“ (*ba zi fangzhen* 八字方针): transformace (*tiaozheng* 调整), konsolidace (*gonggu* 巩固), posílení (*chongshi* 充实) a pozvednutí (*tigao* 提高). Bylo stanoveno 10 stěžejních odvětví a snížen počet vrcholových sportovců. Šlo o reakci na negativní zkušenosti z megalomanství Velkého skoku a úpravu podle dosavadních zkušeností.

Ještě před postupným návratem na světovou scénu v 70. letech se ČLR roku 1963 zúčastnila „trucher“ v indonéské Jakartě nesoucích název Hry nově se formujících sil,[62] na kterých se stala nejúspěšnější výpravou. Tento čin zopakovala na druhém ročníku v Kambodži 1966, kde však startovaly jen asijské státy.

Znovunavázání kontaktů ČLR se světem rozhodujícím způsobem napomohla tzv. pingpongová diplomacie (*pingpang waijiao* 乒乓外交). Americký tým sehrál své přátelské utkání s čínskou pingpongovou reprezentací v dubnu 1971 a již o rok později v mezinárodním utkání soupeřili sportovci ze 79 zemí. Sport pomohl otevřít diplomatické kanály a nepřímo

Podle některých historiků lze všechny etapy dějin ČLR rozdělit do dvou druhů fází. Jedním je zmíněné „uvolnění.“ Jeho opakem je pak „utužení“ (*shou* 收), jehož typickým příkladem je Kulturní revoluce.

[62] Zkratka GANEFO, z angl. Games of the New Emerging Forces.

navázat i oficiální diplomatické kontakty. Nebýt úspěchu pingpongové diplomacie, ČLR by těžko získala nad Taiwanem takto rychle převahu na mezinárodní scéně.[63]

Od roku 1972 se ČLR začala vracet do mezinárodních sportovních federací. Roku 1974 se poprvé zúčastnila Asijských her, kde při historicky první účasti šokovala třetím místem v klasifikaci států.

Nicméně i přes tyto úspěchy se Xu Minxiong (2012: 32) při zhodnocení celého období přeci jen neubrání další lidské úvaze. Uvádí, že kdyby nebylo celého sporu okolo dvou Čín, Velkého skoku a Kulturní revoluce, nebylo by ani deseti ztracených let a čínští lidé by možná dříve dosáhli blahobytu.

4.3 Návrat na světovou scénu (1977–1992)

Po obsazení místa v OSN na základě usnesení č. 2578 z 25. srpna 1971 a navázání diplomatických styků s většinou členských států OSN zůstávala v oblasti sportu nedořešena otázka návratu ČLR do MOV.

První významný krok učinil Lord Killanin, nástupce Avery Brundage, v září 1977, když navštívil ČLR. Významným členem MOV byl tehdy i jeho nástupce Juan Antonio Samaranch. Po této návštěvě MOV ustavil komisi, která by se čínskou otázkou zabývala. Členové komise došli k různým závěrům, což vedlo k vydání oficiální a oponentní zprávy. Hrozilo, že celá věc zůstane opět nevyřešena.

Aby se předešlo patové situaci na plénu, přijala 6. dubna 1979 Výkonná rada MOV návrh rezoluce, podle které měly členy MOV být nově oba čínské výbory. Ovšem ta nebyla následujícího dne v původním znění přijata. Po diskusi a vyjednávání nakonec plénum MOV svěřilo konečné rozhodnutí do rukou výkonné rady a předsedy.

Situace byla rozhodnuta v Nagoji v říjnu téhož roku. Olympijský výbor Čínské republiky na Taiwanu dostal název „Chinese Taipei“ a nesměl nadále používat původní státní vlajku ani hymnu. ČLR ústupek v tomto smyslu odmítla, a tak pouze Taiwan byl donucen k ústupkům.

Dohodě napomohl Deng Xiaopingův pragmatický postoj a nově formulovaná politika „jedné země a dvou systémů“ (*yi guo liang zhi* 一国两制). Dílčím vítězstvím Taiwanu bylo užití čínského termínu *Zhonghua* 中华 místo *Zhongguo* 中国 pro slovo čínský/Chinese

[63] O to víc je překvapivější, že se tématu vůbec nevěnují Fairbankovy (2004, [1992]) obecné dějiny a Spence (1990: 629) se o této epizodě věnuje jen na pár řádcích bez hlubších souvislostí a pouze v kontextu americko-čínských vztahů.

v překladu názvu do čínštiny, jenž podle taiwanské strany nenesl konotace podřízeného vztahu vůči vládě v Pekingu (Xu Guoqi, 2008: 104–113).[64]

Pokud jde o domácí scénu, čínský diskurs se snaží navázat historii sportu na 3. plénum XI. Ústředního výboru Komunistické strany Číny, které v roce 1978 nastoupilo politiku „reforem a otevírání se světu“ (*gaige kaifang* 改革开放) a prosadilo ideologii „socialismu s čínskými specifiky“ (*Zhongguo tese shehuizhuyi* 中国特色社会主义).

Na rozdíl od ekonomických a společenských změn, které tato změna kurzu přinesla, nebyly dopady na oblast sportu tak přelomové.[65]

Změny představovala „nová politika čtvera slov,“ podle které byla v duchu 3. pléna XI. ÚV transformace (*tiaozheng* 调整) postavena nad úroveň ostatních principů. Na masový sport (*qunzhong tiyu* 群众体育) nebyla nadále kladena stejná váha jako na sport vrcholový (dříve byly priority rovnocenné, viz politika po založení ČLR) a v roce 1980 byl formulován princip posílené olympijské strategie (*Aoyun zhanlüe* 奥运战略), podle které se hlavním cílem staly výsledky na OH. Prakticky se navázalo především na způsob práce zavedený před Kulturní revolucí.

Přelom 70. a 80. let je popisován skrze slogan „vyrazme z Asie, směrem do světa“ (*chongchu Yanzhou, zou xiang shijie* 冲出亚洲，走向世界), jenž symbolizuje čelní postavení, které Čína v Asii zastávala. A ambice ve světovém měřítku.

Poté, co ČLR uspokojivě vyřešila otázku svého členství v MOV a rozhodnutí Výkonné rady MOV počátkem roku 1980 vstoupilo v platnost, vyslala ČLR své zástupce na XIII. zimní olympijské hry do Lake Placid. 24 sportovců nevybojovalo žádné umístění v první desítce (Madden a Lewi 1980). O mnoho lépe nedopadla ani delegace 37 sportovců na dalších zimních OH v Sarajevu (Sučić 1984).

Čínské prameny nevěnují těmto hrám téměř žádnou pozornost. Přitom v roce 1980 se jednalo o vůbec první start sportovce ČLR na zimních olympijských hrách a hry v roce 1984 byly přelomové v tom, že na nich startovali poprvé sportovci z „obou Čín.“ Reprezentace Taiwanu dopadla podobně jako reprezentace kontinentální Číny a do bojů o medaile nezasáhla. Taiwan se na OH představil poprvé po osmi letech, naposledy startoval ještě pod

[64] Otázka mezinárodního postavení obou entit a jejich vzájemných vztahů je dodnes velice citlivá. Příkladem může být incident z 20. výroční konference Evropské asociace čínských studií z roku 2014, kdy viceministryně z Čínské lidové republiky neváhala na půdě cizího státu nařídit násilnou konfiskaci cizích konferenčních materiálů, které obsahovaly informace o taiwanské nadaci, a příslušné „nevyhovující“ pasáže nechat svým doprovodem vytrhnat (Lomová 2014).

[65] V letech 1978–80 se konaly tři Celostátní konference pro práci v oblasti sportu.

názvem „Čínská republika“ v Innsbrucku a dalších her se kvůli sporům o jeho mezinárodní status a název nezúčastnil.[66]

Čínské lidové republice nic nebránilo v tom, aby vyslala své zástupce po 28 letech na OH do Moskvy 1980. ČLR se však připojila k americkému bojkotu, což v MOV po usilovné práci o návrat ČLR vyvolalo nepříjemné rozčarování (Xu Guoqi, 2008: 198). Nutno podotknout, že Sovětský svaz v otázce zastoupení Číny v MOV konzistentně zastával pro-pekingské stanovisko. ČLR se však v roce 1980 pragmaticky postavila na americkou stranu, s níž měla normalizované vztahy, zatímco sovětsko-čínské vztahy setrvávaly při bodu mrazu. Paradoxně si ČLR navíc odbyla svůj debut na letních i zimních hrách, jež se konaly na území Spojených států. Pokud jde o čínské prameny, ty o bojkotu a výše zmíněných souvislostech mlčí.

Čínskému diskursu se naopak hodí fakt, že ČLR startovala znovu na letních hrách až v Los Angeles roku 1984. Právě zde, na tom samém stadionu, totiž Čínu slavně reprezentoval sprinter Liu Changchun.[67] Tentokrát však Čínu reprezentovala o poznání větší delegace 219 sportovců.

A právě zde ČLR otevřela svůj olympijský účet a „prolomila nulu“ (*ling de tupo* 零的突破) na svém medailovém kontě. Ba co víc, získala celkem 15 zlatých medailí a odpověděla hned na dvě olympijské otázky Clarence Robertsona. Výsledku Číny pomohl bojkot většiny zemí Východního bloku, ovšem na to se čínská historie, skoro bychom mohli říct v duchu známé poučky, neptá.

První zlatou medaili pro Čínu v olympijské historii vybojoval hned v první den soutěží sportovní střelec Xu Haifeng 许海峰 v disciplíně libovolná pistole. O tři dny později první zlatou medaili vyhrála i první čínská žena: Ma Yanhong 马燕红 se podělila o zlatou medaili s Julianne McNamarovou ve cvičení na bradlech.

První zlatou medaili vybojovalo i čínské družstvo odbíjenkářek, které ve finále porazilo domácí reprezentaci 3:0 na sety a oplatilo jí porážku ze základní skupiny. Jednou z vítězek byla Lang Ping 郎平, přezdívaná pro své smečařské umění „železné kladivo“ (*tie langtou* 铁榔头; Tang Zhe 2013), jež později na svou sportovní kariéru navázala neméně slavnou kariérou trenérskou.

[66] V roce 1976 Kanada odmítla sportovcům z Taiwanu udělit víza, čímž se de iure dopustila protiprávní diskriminace člena MOV (Mastrocola 1994: 154).

[67] A zatímco roku 1932 delegace Číny dorazila mezi posledními, v roce 1984 se čínský trojskokan Zou Zhenxian 邹振先 akreditoval vůbec jako první. Tuto poctu pořadatelé delegaci ČLR projevili za svou účast na hrách bojkotovaných Východním blokem (Xu Guoqi 2008: 201–2).

Čína vybojovala řadu titulů již na předchozích světových šampionátech, přesto bylo vystoupení výpravy ČLR senzačním úspěchem.

Na druhou stranu, o čem už například čínské prameny nehovoří, je skutečnost, že reprezentant Číny (z Taiwanu) Yang Chuanguang 杨传广 získal stříbro v desetiboji už na OH v Římě v roce 1960. A dost možná mohl být Yang první, kdo vybojuje zlatou medaili pro Čínu. Startoval totiž na OH i o čtyři roky později, dokonce jako světový rekordman. Podle jedné z verzí mu ale sportovní střelec Ma Qingshan 马晴山 podal v nápoji jed, jenž mu tři dny před soutěží přivodil zdravotní problémy a zásadním způsobem ovlivnil výkonnost. Ten samý den večer pak měl s dalším kolegou požádat o azyl v tokijské kanceláři zastupující ČLR. Tuto verzi měl údajně roku 1978 potvrdit vysoce postavený pevninský zdroj. Tato verze ale není jednoznačně přijímána a mnozí jsou přesvědčeni, že Yang nezvítězil z jiných důvodů (Xu Mingli 2007). Pokud přistoupíme na extenzívní výklad vítězství na olympijských hrách ve smyslu vybojování jakékoliv medaile, jenž uplatňuje Xu Guoqi (2008:333–4), pak i tak Taiwan odpověděl na první olympijskou otázku dříve než ČLR.

Zpět však k historii 80. let. V roce 1988 se však dostavilo určité zklamání, protože na OH v plné konkurenci sportovních velmocí Východního bloku reprezentace ČLR na svůj předchozí výsledek nenavázala. Oproti 15 zlatým medailím z předchozích OH získala v Soulu pouze 5 prvenství.

Hodná pozornosti je celospolečenská debata o morální krizi čínského sportu, kterou v roce 1988 odstartoval spisovatel Zhao Yu 赵瑜 reportáží s názvem „Sen o supervelmoci“ (*Qiangguo meng* 强国梦), již přetiskly na tři desítky periodik. Článek kritizující „kulturu vítězů“ (*guanjun wenhua* 冠军文化), kterou se myslí zájem médií a veřejnosti pouze o medaile, výsledky, triumfy a ne o sport jako takový, zapadá do uvolněných společenských poměrů konce 80. let. Ve článku se rovněž zabýval tématem dopingu a varoval před vystřízlivěním po návratu východoevropských zemí na OH po bojkotu. Když se jeho předpověď v tomto směru ukázala jako pravdivá, otevřela se po olympijských hrách debata znovu. Debata skončila událostmi roku 1989, kdy bylo vojensky potlačeno protestní hnutí vedené studenty na náměstí U Brány Nebeského klidu v Pekingu. Zhao Yu za účast na protestech strávil tři měsíce ve vězení (Xu Minxiong 2012: 105–11, Brownell 1995: 76–8). V „euforii“ před pořádáním OH v Pekingu v roce 2008 už se debatu obnovit nepodařilo.

V roce 1990 ČLR úspěšně pořádala asijské hry. Vláda se jich pokusila využít ke zlepšení vlastní image doma i v zahraničí po událostech roku 1989. V tomto ohledu byl zaznamenán

částečný úspěch. Akci ale provázela velice přísná bezpečnostní opatření (Terrill, 1991: 119, 127–8).

O dva roky později, roku 1992, jsme svědky průlomu v komercionalizaci čínského sportu. Proběhl v duchu celospolečenských reforem a stalo se tomu tak ve fotbale.

4.4 První oficiální kandidatura na pořadatelství olympijských her, závěr tisíciletí (1993–2000)

Počátkem 90. let čekala na odpověď poslední ze tří olympijských otázek. První dvě, totiž vyslat vítězného závodníka a vítězný tým, už došly naplnění. Zbývalo tak už jenom uspořádání olympijských her v Pekingu. A právě na tuto otázku se ČLR nyní zaměřila.

Čínský olympijský výbor oficiálně schválil podání přihlášky na pořadatelství OH v roce 2000. Kandidátským městem se stal Peking. Čínští funkcionáři vyvíjeli velké úsilí, aby ČLR ve výběrovém řízení uspěla. Přípravy probíhaly po organizační i diplomatické stránce. ČLR rovněž prezentovala jednoznačnou podporu obyvatel Pekingu: 98,7 % podle výzkumu podporovalo pořádání her v jejich městě (Cao Shouhe 2008: 10, 14, 18).

O místě konání rozhodovalo zasedání MOV 23. září 1993 v Monte Carlu.[68] Peking byl favoritem, byl ale terčem kritiky ze strany nevládních lidskoprávních organizací i některých politiků. MOV navíc vyhodnotil kandidaturu Sydney jako technicky nejlepší (Riding 1993). Soupeři Pekingu byli Berlín, Istanbul, Manchester a Sydney. Ačkoliv Peking ve všech kolech postupně získal nejvíce hlasů, v posledním kole prohrál se Sydney poměrem hlasů 43:45, a tak Sydney zvítězilo nejtěsnější většinou 45 hlasů z 89 delegátů.

Xu Minxiong (2012: 116–8) si všímá toho, že ČLR byla jediná socialistická kandidátská země, která se o pořadatelství her ucházela a že západní země a organizační výbory kandidátských měst Manchesteru a Sydney „vytáhly otázku lidských práv." Připomíná velký mediální a politický tlak, který byl na Západě vyvinut. V červenci 1993 přijala Sněmovna reprezentantů Spojených států usnesení poslance Toma Lantose, které vyzývalo amerického člena MOV, aby hlasoval proti kandidatuře Pekingu (Tyler 1993).

ČLR se pokusila na kritiku porušování lidských práv reagovat a udělala několik vstřícných gest. Uvolnění poměrů před hlasováním MOV a jejich následné utužení po prohře

[68] Informace o průběhu doslova minutu po minutě viz Cao Shouhe (2008).

čínské kandidatury popisuje Lu Decheng 鲁德成 v knize Vejce na Maovi. Negativní obraz ČLR nedlouho po roce 1989 Pekingu znemožnil Pekingu uspořádat hry již v roce 2000.

Kromě olympijské kandidatury znamenají 90. léta především období rozvoje stávajících struktur a programů. Důležité změny nastaly v legislativě (Cao Shouhe 2008: 205–7), když byl roku 1993 přijat nový zákon o učitelích (*jiaoshi fa* 教师法) a o dva roky později zákony o vzdělání (*jiaoyu fa* 教育法) a tělovýchově (*tiyu fa* 体育法).

4.5 Kulminace před OH v Pekingu a „post-olympijské období“ (2001–současnost)

Čína se s příchodem nového tisíciletí nacházela mezi sportovní špičkou, její výsledky na OH se stále zlepšovaly a vyvrcholily v roce 2008, kdy ČLR definitivně zpečetila svůj sportovní vzestup:

Letní OH	Zlato	Stříbro	Bronz	Celkem	Pořadí: zl.	Pořadí: Σ
2000	28	16	15	59	3.	3.
2004	32	17	14	63	2.	3.
2008	51	21	28	100	1.	2.

Druhá kandidatura Pekingu na pořádání her byla oficiálně podána 25. listopadu 1998 (Cao Shouhe 2008: 341). ČLR využila své pozice a zkušeností z první kandidatury. MOV přidělil Pekingu právo pořádat hry v roce 2008 na zasedání v Moskvě 13. července 2001. Peking již v druhém kole získal potřebnou nadpoloviční většinu hlasů a relativně snadno porazil ostatní kandidátská města: Toronto, Paříž, Istanbul a Ósaku.

Olympijské hry svou precizností a velikostí měly světu představit ČLR jako úspěšnou a sebevědomou zemi, která je nejen schopná hry uspořádat, ale dokázat, že je velkým hráčem nejen na poli sportu. Olympijské hry v Pekingu byly první akcí globální moderní éry, kterou Čína pořádala, před Světovou výstavou v Šanghaji v roce 2010. V době jejich konání byly nejdražšími v historii.[69] Byly akcí, která jako zatím poslední výrazně ovlivnila tvář Pekingu.[70]

Zatímco část komunikace byla určena pro zahraniční, adresátem bylo často i domácí publikum. Vedle úspěchů domácích sportovců evokoval „pocit hrdosti na sebe

[69] Možná je co do velikosti nákladů překonaly zimní olympijské hry v Soči pořádané v roce 2014 (Farhi 2014).
[70] Podrobněji viz Barmé (2009).

sama“ (*zihaogan* 自豪感) i zahajovací ceremoniál, v němž nacházíme silný vlastenecký (např. zařazením obecně známé vlastenecké písně „Rudá vlajka s pěti hvězdami vlaje ve větru“ [*Wu xing hongqi yingfeng piaoyang* 五星红旗迎风飘扬]) i ideologický podtext (viz např. role znaku *he* 和 v úvodu ceremoniálu: „mír,“ jenž odkazuje k ideologickým konceptům mírového rozvoje, harmonie a harmonické společnosti).

Pořádání olympijských her v Pekingu odpovědělo na poslední z otázek položených v roce 1908. Na ně odkazuje i podtitul prvního svazku oficiální zprávy z pořádání olympijských her, který zní „Splněný stoletý sen“ (*Bai nian yuanmeng* 百年圆梦), či motto olympijských her: „jeden svět, jeden sen.“

Symbolickou tečku učinil za stoletým snem předseda Hu Jintao v projevu proneseném 29. září 2008 (podle data nese i název: *jiu erjiu jianghua* 9·29讲话), v němž stanovil nové cíle:

> *„17. září 2008, když v Ptačím hnízdě dohoříval posvátný plamen paralympijských her, dosáhly bezprecedentní úspěchy čínského sportu nových bezprecedentních výšin. Jedná se o velký výsledek čínského sportu za 30 let politiky reforem a otevírání se světu a za 60 let od založení nové Číny. Jedná se o konec nové éry, ale zároveň začátek éry nové. Tímto novým začátkem, novou etapou, novou poutí se myslí strategický plán předsedy Hu Jintaoa, jehož vrcholem bude velkolepé obrození čínského národa. Jinými slovy ‚v oblasti sportu od statusu velmoci vykročme vstříc k dosažení statusu supervelmoci.‘“ (Bao Mingxiao 2010: 1)*

5 MOTIVACE PRO ROZVOJ SPORTU

Dnes se s pojmem motivace setkáme především ve vztahu k jednotlivci, v teorii řízení lidských zdrojů atd. Kubias (2010: 89) motivaci z hlediska managementu definuje jako „všechny vnitřní síly člověka, které ho nutí, aby cosi dobrovolně konal ze své vlastní vůle, přičemž zahrnuje cíle, vytrvalost a úsilí."

Pokud jde o motivaci ve větším měřítku, tyto disciplíny se jí nezabývají. Nedokáží dobře postihnout kolektivní motivaci národního vlastenectví, kde cíle, časový rámec, vytrvalost ani úsilí nejsou často jasně definované a často ne nezbytné. V takovém případě lze pohled zredukovat na samotný „motiv", čili:

> *„uvědomělý podnět podmiňující činnost zaměřenou na uspokojení nějaké potřeby člověka. Motiv vzniká na základě potřeby a je jejím více či méně adekvátním výrazem. Motiv je určitým zdůvodněním a ospravedlněním volní činnosti člověka a je také ukazatelem vztahu jednajícího subjektu k požadavkům společnosti. Motivy mají význam pro hodnocení činnosti a jednání člověka, protože na nich závisí, jaký subjektivní smysl jednotlivec přikládá svému jednání." (Matlochová et al. 1981: 308).*

Podle marxismu lze v rozvoji všech věcí vypozorovat nějaký vnitřní řád, vnitřní motiv (*dongyin* 动因), jenž stojí v pozadí (Han Kun, 2011: 57–8). Jaký vnitřní motiv stojí v pozadí rozvoje čínského sportu?

Čína si od nejstarších dob zakládala na ekonomické, obchodní a kulturní převaze nad ostatními národy. Dokládá to i fakt, že etnonyma pro sousední národy v sobě nesla opatřena derogativní konotace, nezřídka poukazovala na jejich domnělý zvířecí původ (Dikötter 1992: 3–4). Tento dlouho neochvějný způsob myšlení jednou provždy postavily na hlavu opiové války. V nich se ukázalo, že skutečnost je opačná a že převahu nad Čínou mají západní průmyslové mocnosti.

Kromě převahy technologické šlo i o převahu fyzickou. V důsledku přílivu opia se na něm řada Číňanů stala závislá, což dalo vzniknout stereotypu tělesně slabých Číňanů. Pro tento stereotyp se později ujalo označení nemocný muž Asie.

Jednoznačným motivem Číny byla snaha vymanit se z tohoto potupného vnímání, především sebe sama, jakožto fyzicky a duševně slabých lidí. Na Západě termínu zdaleka taková váha přikládána není. Odpovědí byla snaha i v Číně realizovat koncept „mocného státu a mocné rasy."

Obzvláště po založení ČLR byla vnímána veliká rivalita mezi Západem a Čínou. Nejvýznamněji na poli hospodářském, což se projevilo nejviditelněji za Velkého skoku. Kromě toho ale Čína postupně identifikovala západní sportovní tradici a olympijské hry jako významnou součást západní kultury. Motivem, jenž lze vyčíst ze vzestupu čínského sportu ve světě, bylo zprvu vyrovnat se. Nynějším je formování image Číny ve světě.

V komplexních soudobých teoriích se motivy podrobněji diverzifikují (*duoyuanhua* 多元化). Vrcholový sport na počátku 21. století sehrával roli podpůrného mechanismu budování společnosti na elementárním stupni blahobytu (*xiaokang shehui* 小康社会), stojí v přední linii rozvoje pokrokové kultury (rozvíjí starou tradici lidského ideálu) a jeho hnacím motorem je překonávání stále nových milníků.

Jedním z cílů je například posílení lidského charakteru a výchova lidí k soutěživosti, ovšem na základě jednoty (*tuanjie* 团结) a přátelství. Olympijské hnutí je symbolickým reprezentantem těchto myšlenek na světové úrovni.

Z celkového pohledu vlasteneckého sport posiluje soudržnost národností a veřejnosti jako takové. Han Kun (2011: 65) rozvíjí myšlenku národního státu, podle které je důležitou součástí celkové síly státu duch národnostní jednoty, jež představuje de facto jedinou entitu ve státě. Zajímavé je, že toto pojetí není v čínském prostředí nijak nové a má kořeny jasně zřejmé například u Sunjatsena, který zakládal moderní čínský stát na konceptu jednoho „národa Číny“ (*Zhonghua minzu* 中华民族) a který zahrnoval Mongoly, čínské muslimy či Tibeťany.

Koncept jednoho státu a jednoho národa má mít důležitý význam coby základ stability v moderním světě, protiklad chaosu (*luan* 乱): v čínském myšlení tradičně nežádoucího jevu (Kennedy 2011: 150).

Jak bylo popsáno dříve v této kapitole, sport je vnímán jako součást kultury. XIII. sjezd KS Číny na podzim 1987 řešil rozpor mezi úrovní kultury a úrovní produkce. Rozvoj sportu tak měl zároveň být jednou z odpovědí na otázku, jak uspokojit narůstající kulturní potřeby obyvatelstva. Zmíněná otázka hledá řešení v podstatě až do současnosti, neboť rostoucí materiální životní úroveň vytváří neustále tlak na růst duševního bohatství, věc, kterou vnímají vyspělé západní země stejně jako rozvíjející se Čína.

Sledování vrcholového sportu a obzvláště sportovní úspěchy jsou systematicky sledovány a přinášejí následující pozitiva: obyvatelům navozují příjemné pocity, zvedají jejich morálku, ulehčují jejich každodenní tlak a uvolňují psychologické napětí.

Vlastenectví, které může být původním motivem, lze prostřednictvím sportu dále stimulovat. Na tomto principu funguje dlouho existující slogan „vybojovat slávu pro vlast“ (*wei guo zhengguang* 为国争光)

S tím souvisí systematické sledování vrcholového sportu a obzvláště sportovních úspěchů. Ačkoliv si jen Han Kun (2011: 71) vědom ustanovení Olympijské charty a dokonce z ní cituje: „Olympijské hry jsou soutěže mezi sportovci v individuálních nebo kolektivních disciplínách, nikoliv soutěže mezi státy…“,[71] konstatuje, že se od takového vnímání nedá oprostit. A dlužno dodat, že čínský diskurs sám tuto statistiku pečlivě sleduje.[72]

Daleko přesahující hranice sportu a dost možná vůbec nejdůležitějším ze všech motivů je společensko-politická stabilita. Socialistická společnost je již v marxismu definována jako neustálý reformní proces (LinkmanSK 2009). Protože všechny změny mohou potenciálně vyvolat nestabilitu, jsou protichůdné stabilizační síly obzvlášť potřebné, neboť stabilita je předpokladem pro rozvoj. Han Kun (2011: 75) uvádí, že bez stabilního prostředí by Číny nikdy nedosáhla svých sportovních úspěchů. Stabilita politického systému v Číně je obecně vnímána jako hlavní přínos Komunistické strany Číny a argument pro její setrvání u moci.

[71] Překlad podle oficiální verze používané Českým olympisjkým výborem.
[72] Podle Taylora (2014) sport v tomto smyslu nahrazuje psychologickou potřebu po válce a soupeření a nachází konkrétní paralely mezi vzestupem významu sportu a poklesu mezilidského násilí.

6 IDEOLOGIE, IDEOLOGICKÝ SLOVNÍK A IDEOLOGICKÁ PROVÁZANOST

Takřka ve všech čínských odborných textech zabývajících se různými oblastmi a různou tematikou, můžeme vysledovat výrazný vliv komplexní čínské ideologie na jejich obsah, strukturu i volbu jednotlivých slov.

Charakteristické jsou především následující rysy:

- navázání na čínskou politiku
- exaktní vyjadřování
- promyšlený terminologický systém
- využití paralelismu, rytmizace textu a aluzí
- vliv tradiční komentátorské tradice

Z tohoto důvodu je na místě zamyslet se i nad formální stránkou textů a případném vlivu na samotný obsah.

V českém prostředí v posledních desetiletích nebyl publikován a evidentně ani neproběhl komplexní výzkum na téma vztahu čínského jazyka a ideologie. Byla vypracována jedna diplomová práce.[73] Systematické překlady čínských ideologických děl a práce s nimi ve velkém probíhaly naposledy v 50. letech před sovětsko-čínskou roztržkou. Tato práce byla dílem nejstarších generací českých sinologů, mezi nimi zmiňme například Timotea Pokoru, jenž se vedle toho zabýval i staročínskou ideologií, především konfucianismem dynastie Han. Měsíční svodky čínského tisku či dobové prameny z dalších dvou desetiletí jsou v archivu Orientálního ústavu Akademie věd České republiky, podrobné studie na jejich základě však podle všeho neexistují.

6.1 Jazyk a ideologie

Jazyk zkoumaných čínských pramenů nejlépe vystihuje přívlastek formalizovaný. Jde o takový jazykový systém, který je cíleně ochuzen pro účely jednoznačnosti. V současném českém prostředí by se takto dal charakterizovat právní nebo administrativní jazyk. Ale do určité míry i jazyk politických elit, přizpůsobený dle požadavků politického marketingu.

[73] S názvem „Jazyk a styl čínské propagandy," autorem je Martin Kříž. Věnuje se rozboru několika úvodníků novin *Renmin ribao* 人民日报. Pro více informací o vztahu ideologie a jazyka v českém prostředí viz Fidelius (1998).

Takový přístup k jazyku nacházíme v různých kulturách a různých historických dobách. Samozřejmě nejinak tomu bylo v Číně: viz Konfuciův výrok o tom, že pokud slova nejsou správná, záležitosti státu nebudou korunovány úspěchem.[74] Dalším příkladem je období povstání Taipingů v polovině 19. století (Schoenhals 1992: 1–3).

Pokud jde o jazyk používaný v Čínské lidové republice, používáme společně s Ji Fengyuan (2004: 1–3) přirovnání s Orwellovou „novořečí" (*newspeak*),[75] ve kterém je prostřednictvím „jazykového inženýrství" měněna struktura a slovní zásoba za účelem ovlivnění myšlenek a postojů jeho mluvčích. ČLR představuje, snad ještě vedle Korejské lidově demokratické republiky, nejbližší reálné přiblížení této praxi, a to především za Kulturní revoluce na konci 60. let s přesahem do let sedmdesátých.[76]

Manipulace prostřednictvím jazyka v Orwellově románu stojí na třech předpokladech: (1) že mluvčí přemýšlí v jazyce, kterým mluví, (2) že gramatická pravidla a jazykový systém ovlivňují myšlení mluvčího a (3) že komunikace probíhá kódováním a dekódováním informace mluvčími, resp. posluchači, prostřednictvím jazykového systému, přičemž nedochází ke komunikačnímu šumu a zkreslení (Ji Fengyuan 2004: 11).

Teoreticky i prakticky bylo dokázáno, že lidské myšlení nezávisí na jazyce, kterým hovoří. Jednotky věcí, o kterých přemýšlíme, nazvěme koncepty – tj. něco, co je součástí našeho vědomí. Tyto koncepty se následně asociují s jazykem a jeho systémem. Jazykový systém usnadňuje lidem utřiďovat a systematizovat informace o okolním světě a často bývá také samotným zdrojem nových informací, díky němuž si člověk osvojuje nové koncepty. Tímto stylem jazykový systém může ovlivňovat myšlení lidí, byť jim nemůže zabránit ve vymyšlení konceptu, pro nějž nemají pojmenování (Ji Fengyuan 2004: 12–7).

Nejvýznamnějšími představiteli lingvistů, kteří přisuzují velkou váhu vlivu jazyka na lidské myšlení, jsou Edward Sapir a Benjamin Lee Whorf. Ačkoliv jsou ve svém oboru vnímáni kontroverzně, přinejmenším některé z jejich teorií byly potvrzeny. Například testem rodilých mluvčí angličtiny a yucatanské mayštiny bylo dokázáno, že jazykový systém přímo ovlivňuje lidské vnímání světa, neboť angličtí mluvčí ve skupině předmětů složené z kartonu, kartonové krabice a plastové krabice považovali jako dva nejpodobnější předměty krabice (tj. podobnost na základě formy) a mayští mluvčí naopak oba předměty z kartonu (tj. podobnost

[74] A s tím spojená konfuciánská doktrína nápravy jmen (*zheng ming* 正名).
[75] Použito v románu 1984 (angl. *Nineteen Eighty-Four*).
[76] ČLR se ani tak neliší od Spojených států či Sovětského svazu v ovlivňování obsahu, ale zásadní odlišnost se týká formy. Rozdíl je také v míře, která je v ČLR daleko větší (Schoenhals 1992: 20, 26).

na základě materiálu, [Ji Fengyuan 2004: 21]). Jako podobný příklad by mohly posloužit různé systémy měr délky, plochy či objemu v Evropě a Severní Americe.

K utřiďování a systematizaci informací podle kognitivní psychologie slouží schémata, čili skupina konceptů v určitém vztahu k ústřednímu konceptu.[77] Zde se nabízí možnost ovlivňovat tvorbu nových schémat tak, aby lidé, kteří je budou používat ve své řeči, byli ovlivněni v myšlení a formování názorů. Opakováním „správných" schémat a konceptů se stanovenými pozitivními konotacemi je bude činit pro mluvčí jazyka přístupnějšími a naopak vše „nesprávné" bude přístupné hůře. V této souvislosti je důležitá ověřená skutečnost, že čím častěji se lidé s něčím setkávají, tím příznivěji to hodnotí. Dokonce i při nadužívání některého konceptu jej lidé vnímají alespoň částečně pozitivně, oproti původnímu neutrálnímu stavu před prvním setkání s konceptem. Na stejném principu například funguje neustálá marketingová prezentace velkých značek (Ji Fengyuan 2004: 27). Při tom všem platí, že mezi vzájemně propojenými schématy se přenášejí pozitivní či negativní konotace, což umocňuje výsledný efekt. Například pokud se na slovo „kapitalismus" naváží slova s negativními konotacemi, rozšíří se negativní vnímání i na slova jako „zisk" a další (Ji Fengyuan 2004: 28).

Pokud jde o samotnou komunikaci a kódování informace skrze jazyk, totalitní společnosti musejí věnovat velkou pozornost jednotné interpretaci a dohledu nad jejím dodržováním. Toho lze docílit praktickým fyzickým dohledem a školeními, avšak nápomocné může být užívání redukovaného rejstříku vyjádření: citátů, skupin slov či větných celků s jasně stanoveným kontextem. Klíčem k posílení interpretační jednoty je opět opakované praktické používání, tentokrát však lidmi samotnými v jejich každodenním životě. Důležité je přitom pořadí a přesná formulace (*tifa* 提法),[78] které člověk musí ovládat, aby nebyl obviněn z neortodoxnosti (Schoenhals 1992: 14).

Formalizace zákonitě ztěžuje jakoukoli změnu směru a ulehčuje obranu. Schoenhals (1992: 21) uvádí příklad, že lze jen těžko diskutovat o zastupitelské demokracii a hájit tento systém s pojmy navázanými na schéma „diktatury buržoazie." Navíc podle Bernarda Blocha (Schoenhals 1992: 22) znamená dovolit někomu hovořit jeho kódy de facto přijetí jeho návrhů a postojů.

[77] Ji Fengyuan (2004: 22) jako příklad pro období Kulturní revoluce uvádí následující schéma: ústředním konceptem je „Mao Zedong," s nímž jsou propojeny koncepty „Komunistická strana Číny," „osvobození," „moudrost," „rudý," „revoluce," „třídní boj" atd.

[78] Na Taiwanu je místo toho používán výraz *jiangfa* 讲法. Dokladem důrazu kladeného na přesné jazykové vyjadřování v Číně budiž teze ze závěru Kulturní revoluce: „Kde je formulace vedle o 1 milimetr, tam je teorie vedle o tisíce kilometrů." (Schoenhals 1992: 7). Ostatně Mao Zedong byl proslulý tím, že vždy pečlivě volil slova a ve svých projevech vyjadřoval promyšleným způsobem přesně to, co měl na mysli.

Snaha Komunistické strany Číny ovlivňovat jazyk sahá až k počátkům její existence, ve větší míře se ale projevila až v letech 1942–44 během kampaně za nápravu stylu práce v komunisty kontrolovaných oblastech.

Po roce 1949 byl pak formalizovaný jazyk používán jako nástroj propagandy v celé kontinentální Číně. Motivací pro jazykové změny byla také snaha odpoutat se od jazyka „staré společnosti," starého řádu svrženého socialistickou revolucí (Schoenhals 1992: 14–6).[79] Komunikace však narážela na dva hlavní objektivní problémy: negramotnost a existenci řady nářečí, z nichž některá byla vzájemně nesrozumitelná. Ústřední vláda proto investovala nemálo prostředků a úsilí do programů zvyšujících gramotnost obyvatelstva a vzdělávacího systému. S tím souvisí i reforma zjednodušující čínské písmo a propagace jednotné výslovnosti, známé jako *putoghua* 普通话 (Ji Fengyuan 2004: 57).

Formalizovaný jazyk záhy ovlivnil běžnou mluvu a stal se její součástí. Například již v roce 1951 si rolníci na venkově osvojili marxistickou vědeckou slovní zásobu (Ji Fengyuan 2004: 65–6). Ačkoliv snaha ovlivňovat jazyk dosáhla vrcholu za Kulturní revoluce, její mírnější podoba v otázkách ideologie a politiky je patrná i dnes. Vliv ideologie na čínský jazyk je tak v současné Číně dán jednak historickým prostředím, ve kterém Číňané žijí a které je ovlivněno minulostí, tak neustálým tlakem na předepsané ideologicky správné vyjadřování. Nedostatek porozumění čínskému jazyku jako takovému a historickému vývoji, kterým prošel, je podle Schoenhalse největší slabinou západních výzkumníků (1992: 6–7).

6.2 Čínský formalizovaný jazykový systém v praxi

V názvu této práce se objevuje slovo „vzestup" (*jueqi* 崛起) v souvislosti s rostoucím významem Číny na mezinárodní scéně. Jak rezolutně říká Han Kun (2011: 5), čínský vrcholový sport na vrchol vystoupil, což je podle něj „neoddiskutovatelný fakt". Diskutujme ale o schématu, v jehož středu se nachází koncept vzestupu.

Úzce souvisejícím konceptem je v tomto případě „politika" (*zhengce* 政策) „mírového vzestupu" (*heping jueqi* 和平崛起) čtvrté generace čínského vedení Hu Jintaoa 胡锦涛 a Wen Jiabaoa 温家宝. Jedná se o koncept zahraniční politiky, jejímž prostředkem je pro

[79] V polovině 50. let až do kampaně proti pravičákům je patrný v intelektuálských kruzích odpor k formalizaci, jež napomáhá šíření kultu osobnosti, potlačuje kreativitu a iniciativu veřejnosti. Zatímco v totalitní společnosti je formalizace z různých důvodů žádoucí, v demokratickém zřízení a politickém marketingu může mít rozporný efekt, neboť s ohledem na stabilitu je žádoucí do určité míry iniciativu veřejnosti potlačit, na druhou stranu je třeba veřejnost mobilizovat k účasti ve volbách (tam, kde účast není povinná).

vzestup Číny využívat nenásilné metody „měkké síly“ (*ruan shili* 软实力), nikoliv tvrdého jednání, k získání ostatních na svou stranu. Sport je součástí této komplexní zahraniční politiky a udává jí tempo. Ba co víc, je jeho „průkopníkem“ (*paitoubing* 排头兵).

Dlouhodobý kontext čínského „vzestupu“ pokrývá koncept „sebeposilování bez oddechu“ (*ziqiang buxi* 自强不息), jenž má jasnou souvislost s hnutími za „sebeposílení“ (*ziqiang* 自强) druhé poloviny 19. století. Přes znak *zi* 自 „sám od sebe“ pak dále navazuje koncept užívaný hodně po roce 1949 a dnes již méně, a sice „obnovení vlastními silami“ (*zili gengsheng* 自力更生). Jiným způsobem naopak navazuje další často užívaný koncept „uvažování bez oddechu“ (*sikao buxi* 思考不息) o neustálém zvažování možností zdokonalení a dosažení úspěchů vedoucích ke „vzestupu.“

„Vzestup“ souvisí také s „všestranným“ (*quanmian* 全面) „budováním“ (*jianshe* 建设) „elementárního blahobytu“ (*xiaokang* 小康), „harmonií“ (*hexie* 和谐) a „velkolepým obrozením“ (*weida fuxing* 伟大复兴). Kromě toho se může vyskytovat v kombinacích s „velmocí“ a „supervelmocí,“ o kterých bude řeč dále.

Příbuzným konceptem „vzestupu“ je koncept „rozvoje“ (*fazhan* 发展). „Rozvoj“ podle Han Kuna (2011: 30) stojí „o patro výš“ nad „vzestupem,“ protože v sobě zahrnuje následující významové rozšíření: „vzestup“ implikuje dohánění ostatních, kdežto „rozvoj“ naznačuje pozitivní vývoj ve vztahu k sobě samému.

Zajímavostí může být také změna názvu uvedené politiky „čínského vzestupu“ na „čínský rozvoj“ vzhledem k negativním konotacím střetu s ostatními, aby Číny mohla vzestoupit: šlo o rozpor s konceptem „měkké síly.“ Právě „rozvoj,“ jenž se neměří s druhými, nýbrž se sebou samým, tento rozpor neobsahuje.

V současné teorii je „rozvoj“ „všestranný,“ „rovnovážný“ (*xietiao* 协调) a „udržitelný“ (*ke chixu* 可持续). Právě „udržitelnost“ je hlavní výzvou pro „harmonii“ a „elementární blahobyt.“ Nezapomínejme přitom také na to, že důležitou součástí čínské ideologie je „vědecké pojetí rozvoje“ (*kexue fazhan guan* 科学发展观). O „udržitelném rozvoji“ snad netřeba ani hovořit.

Z často se opakujících konceptů zmiňme dále například motiv cesty (*lu* 路, resp. *daolu* 道路) v kontextu nastoupení správné (případně kontextem definované explicitně špatné) cesty,

po které se někam jde. Cesta je tradičním konceptem čínského myšlení od starověku,[80] ve svém názvu na ni odkazuje jedno z nejslavnějších staročínských děl *Dao-De jing* 道德经. Koncept *dao* v tomto případě můžeme překládat jako „cestu," ale také jako „princip." „Cesta" se často pojí se záměrně hyperbolicky působícími přívlastky, jako např. „cesta posílení lidí a národní spásy" (*jiu guo he qiang min zhi lu* 救国和强民之路), „cesta obrození" (*fuxing zhi lu* 复兴之路)[81] atd.

Výrazný je rovněž koncept „snu" (*meng* 梦, resp. *mengxiang* 梦想), viz slovní spojení „stoletý sen" (*bai nian zhi meng* 百年之梦), „olympijský sen" (*Aoyun mengxiang* 奥运梦想) atd. Motiv snu se vyskytuje i v mottu olympijských her 2008 v Pekingu, jež se překládá tradičně jako „jeden svět, jeden sen" (*tong yi ge shijie, tong yi ge mengxiang* 同一个世界，同一个梦想). Nelze si nevšimnout určité podobnosti s „americkým snem." Jak bylo popsáno v kapitole popisující čínské vnímání historie, jejich původ je stejný a koncept „snu" je do Číny importován. V čínském diskursu však nabývá kolektivního významu a ve formalizovaných jazykových schématech je často spojen s celým národem,[82] zatímco „americký sen" je dodnes vnímán jako striktně individualistický: stereotypním obsahem konceptu „amerického snu" je nemajetný člověk, který po příchodu do Ameriky díky tvrdé práci dosáhne bohatství.

Čínské prameny ve své terminologii používají ostrý kontrast „starého" (*jiu* 旧), se silnými negativními konotacemi a navázáním na schémata popisující režim existující v Číně před rokem 1949, a „nového" (*xin* 新), což evokuje pozitivní změny po založení ČLR.[83] Protože tato práce zkoumá soudobý čínský pohled na svou minulost, přebírá i toto černobílé vidění pro účely svého členění. Na tomto místě je ale třeba dodat, že tento způsob hodnocení nesouvisí čistě s marxistickou teorií, podle níž je proletářská socialistická revoluce zásadním přelomem v historickém vývoji směrem k nastolení nejvyšší formy společenské organizace: komunismu (Matlochová et al. 1981: 427–8). Původ podobné praxe lze vystopovat i

[80] Takových konceptů je více, např. také koncepty „velké jednoty" (*da tong* 大同) a „elementárního blahobytu" mají rovněž původ ve staročínských textech. Druhý případ bude ještě rozebrán podrobněji.

[81] Tento název například nese stálá expozice Čínského národního muzea věnovaná historii čínského komunistického revolučního hnutí.

[82] „Celostátního" snu o ústavním státě se mj. týkal i kritický novoroční úvodník (roku 2013) časopisu *Nanfang zhoumo* 南方周末, který byl ovšem těsně před vydáním bez souhlasu a vědomí šéfeditora zcenzurován, což se setkalo s hlasitou nespokojenou reakcí veřejnosti.

[83] Podobně tomu bylo i v socialistickém Československu: „aby se ‚nová' demokracie na první pohled odlišila od ‚starého,' ‚buržoazního' pojetí, ozdobila se výstižným přívlastkem ‚lidová.'" (Fidelius 1998: 21).

v čínském literárním jazyce (*wenyan* 文言), v jehož paralelním vyjadřování se rovněž využívalo protikladných zobecňujících soudů vedoucích k černobílému vidění.

Věnujme se ještě distinkci mezi „velmocí“ (*daguo* 大国) a „supervelmocí“ (*qiangguo* 强国), což nám umožní lépe porozumět interpretaci čínských cílů, o kterých bude řeč.

Nechme Bao Mingxiaoa (2010: 5–6), ať rozdíl mezi koncepty *da* 大 a *qiang* 强 interpretuje:[84] *da* odkazuje na velikost či rozsah, zatímco *qiang* se týká kvality, efektivity, produktivity a vlivu na ostatní. Ačkoliv oba koncepty nejsou shodné, jsou si velmi blízké a vzájemně se ovlivňují. *Da* je základnou pro *qiang*, *qiang* je základním projevem *da*.[85]

Formalizovaný čínský jazyk, obzvláště jeho písemné styly, obsahují další řadu schémat a konceptů, například „duch“ (jingshen 精神), „synkretismus“ (*jiehe* 结合), „zkušenost“ (jingyan 经验), „systém“ (tizhi 体制) atd.

Systematický rozbor formalizovaného čínského jazykového systému je námětem na téma pro samostatnou odbornou práci. Studium změn slovníku a jazykového systému je jedním z klíčových způsobů studia vývoje a změn v oficiální ideologii a politické linii, které neprobíhá jen na Západě, ale i v ČLR (Schoenhals 1992: 11–2).

[84] Způsob, jakým se čínské prameny snaží znak po znaku rozebírat význam jednotlivých slov, připomíná tradiční čínskou praxi komentování a interpretace klasických textů, přičemž připomíná i styl starých čínských slovníků. Například Han Kun (2011: 35–6) dokonce přímo cituje ze starověkého slovníku *Shuowen jiezi* 说文解字 či z Zhang Hengovy 张衡 popisné básně O západní metropoli (*Xijing fu* 西京赋).

[85] V pozadí můžeme patrně vycítit podobný vztah, jaký existuje mezi marxistickou „základnou“ a „nadstavbou,“ (Matlochová et al. 1981: 534–5) význam a obsah se však poněkud liší. I když možná ne tak docela, když vezmeme do úvahy čínský ekonomický rozvoj a jeho korelaci s rozvojem vrcholového sportu.

7 CHARAKTERISTIKA STÁTNÍHO SYSTÉMU SPORTU

Čínská lidová republika v 50. letech přebrala ze Sovětského svazu model státem řízeného sportu, pro nějž se v čínštině používá jednoduše termín „státní systém“ (*juguo tizhi* 举国体制). Byl zaveden v době spolupráce se socialistickým táborem a měl představovat odpověď na otázku, kterým směrem se vydat, protože myšlenka „komerčního“ sportu v předsocialistické společnosti byla neslučitelná s novým společenským zřízením.

Státní systém byl navržen pro prostředí centrálně řízené ekonomiky. A i když funguje dodnes, je zřejmé, že podobně jako ČLR prodělal četné změny.

V jeho základu stojí přejímání západních myšlenek, jejich přizpůsobení čínské realitě a následné zdokonalování a přenesení do teorie – přesně podle schématu, který je uveden v kapitole věnující se historii po roce 1949.

Přejímání myšlenek ze Západu sahá k hnutí za sebeposílení 19. století, ale je také základem čínského marxismu. Mao Zedong podle dosud akcentované tradice adaptoval marxistické myšlenky pro specifickou realitu Číny, jež se následně staly teoretickým východiskem pro čínský marxismus a ideologii KS Číny (Lei Qing 2010: 1–2).[86] Pro zachování kontinuity s původním Mao Zedongovým učením, přičemž by zároveň byla umožněna změna politické linie, byla definována a kanonizována teorie „socialismu s čínskými zvláštnostmi“ (*Zhongguo tese shehuizhuyi* 中国特色社会主义).

V tomto smyslu podléhá a nadále bude podléhat změnám i čínský sport a „státní systém.“

Zastavme se ještě u otázky teorie. Jak vyplývá z textu práce, ale ještě ve větší míře z textu čínských pramenů, je v ČLR věnována veliká pozornost teoretickému rámci, evidentně mnohem větší než je tomu například dnes v České republice. Marxismus je někdy chápán jako zbraň, kterou dostává do ruky proletariát, aby prosadil své zájmy. V čínské písni z období Kulturní revoluce se například zpívá: „…Mao Zedongovo myšlení mne vyzbrojilo, navždy budu v ruce třímat zbraň.“[87]

Extrémní důraz na teorii ve sportu v prostředí asijského komunistického režimu popisuje Peter Cox (2013) v článku o účasti severokorejského družstva na turnaji nejnižší divize Mistrovství světa v hokeji 2013 v Jižní Africe. Popisuje, jak hra je absolutně podřízena jasně

[86] Ovšem od založení KS Číny v roce 1921 do konference v Zunyi v roce 1935 dominovaly ve straně jiné proudy. Vědecky je klasifikuje např. Lei Qing (2010: 6–7).

[87] Jde o píseň Když čtu knížku předsedy Maa (*du Mao zhuxi de shu* 读毛主席的书), přičemž zmiňovanou knížkou je tzv. rudá knížka s vybranými citáty Mao Zedonga.

danému systému, který je v praxi důsledně dodržován, ať se děje cokoli. Například při protiútoku a přečíslení hráči vždy přihráli a nakonec stříleli ze vzdálenosti dvou metrů. Nikdy nevyužili jiné varianty nebo naznačení střely k oklamání brankáře. Zápasy začínali defenzivně, ve druhé třetině začali více útočit a na závěr zápasu se opět stáhli do obrany. Rovněž střídali na poslední třetinu brankáře, který byl však statisticky horší, a to nezvykle bez patrného důvodu.

Čínský státní systém sportu stojí na třech pilířích, které tvoří tři dílčí systémy celého systému: systém řízení, tréninku a soutěží. Má osm hlavních prvků (Han Kun 2011: 87):

1) zřízení exekutivních orgánů na celostátní, provinční, městské a okresní úrovni,[88] které mají na starost plnění úkolů na příslušné administrativní úrovni v jejich spádové oblasti
2) vládní úřady na příslušných úrovních prosazují strategie vedoucí k rozvoji sportu, tj. pokrývají oblast teorie
3) zřizování družstev na celostátní a provinční úrovni v různých sportech. Provinční družstva mají význam v čínském měřítku, protože startují na národních mistrovstvích v jednotlivých disciplínách a také jako reprezentace provincií na celostátních hrách[89]
4) na městské a okresní úrovni je zřízen systém pro kontinuální výběr amatérských závodníků do reprezentačních družstev na vyšší úrovni
5) finanční výdaje jdou na vrub vládního úřadu na příslušné úrovni
6) zařazování a vyřazování sportovců a trenérů do státního systému podléhá úřadu na místní úrovni
7) celostátně jednotný systém soutěží
8) politické principy (*gangling* 纲领) „vybojovat slávu pro vlast“ (*wei guo zheng guang* 为国争光), kladoucí důraz na vlastenectví, a „doma soupeřit, navenek vystupovat jednotně“ (*guonei lianbing, yizhi duiwai* 国内练兵，一致对外), který odlišuje rivalitu mezi provinčními družstvy a následným soutěžením na mezinárodní scéně.

[88] Provinční úrovní se myslí též autonomní oblasti a centrálně spravovaná města na provinční úrovni. Městskou úrovní se myslí města jeden stupeň pod provinční úrovní (například Nanking, Suzhou, Shanyang, Nachang, Kunming atd.).
[89] Z toho existují výjimky, například armádní družstvo.

Je vidět, že systém je vskutku poměrně centralistický a je úzce svázán se státním aparátem. Státní podpora sportu, jejíž hlavní součástí je podpora finanční, je dokonce stanovená zákonem. V § 24 zákona Čínské lidové republiky o tělovýchově (*Zhonghua renmin gongheguo tiyu fa* 中华人民共和国体育法) z roku 1995 se říká: „Stát podporuje rozvoj vrcholového sportu, vybízí závodníky ke zvyšování úrovně svých sportovních dovedností a k dosahování vynikajících výsledků na sportovních soutěžích, aby pro stát vybojovali slávu.“[90]

Vzhledem k tomu, že se státní systém se v ČLR osvědčil především s ohledem na výsledky dosažené na olympijských hrách pořádaných roku 2008 v Pekingu, bude se v něm pokračovat i nadále a rozsáhlé změny se v nejbližší době spíše nepředpokládají.[91]

7.1 Příklady z praxe

Čínský sport je od 50. let tradičně silný ve stolním tenise, jenž měl i tradiční podporu čínského vedení, ale též třeba v badmintonu, který se stal po založení ČLR populárním sportovním odvětvím pěstovaným širokou veřejností (Han Kun 2011: 115), či ve vzpírání, ve kterém si sportovci ČLR připsali první světový rekord v historii své země a také na řadu medailí již na prvních olympijských hrách roku 1984, jichž se ČLR po dlouhém období bojkotu zúčastnila.

Han Kun (2011: 15, 81) si nicméně všímá důležitosti atletiky jako nejprestižnějšího olympijského odvětví. Někdy se setkáváme v různých diskursech s tzv. „velkou trojkou“ nejsledovanějších odvětví, zahrnující ještě plavání a gymnastiku.

V této souvislosti se podrobně zmiňuje o fenoménu „Maovy armády“ (*Ma jia dui* 马家队). Po olympijských hrách v roce 1984 Ústřední výbor KS Číny v říjnu vydal oběžník s názvem „O dalším kroku v rozvoji sportu“ (*Guanyu jin yi bu fazhan tiyu yundong* 关于进一步发展体育运动), ve kterém se jasně uvádí: „…[musíme] koncentrovat sílu do rozvoje nadřazených odvětví, ze všech sil posílit atletiku, plavání a další slabé články (atletika je základem všech sportů)…“ O gymnastice řeč není, protože ČLR v ní na světové scéně obstála.

[90] Poslední část „aby pro stát vybojovali slávu“ (*wei guojia zhengqu rongxu* 为国家争取荣誉) je zároveň prvkem státního systému uvedeným výše pod bodem 8, zde v nezkrácené podobě.
[91] Osobní konzultace s prof. Gao Mingem 高明 z Katedry sportu Univerzity severovýchodu v Shenyangu ze dne 11. prosince 2012.

V návaznosti na to roku 1988 Výbor tělovýchovy a sportu ČLR přijal usnesení „O urychlení rozvoje atletiky“ (*Guanyu jiasu fazhan tianjing yundong de jueding* 关于加速发展田径运动的决定), ve kterém byly identifikovány konkrétní slabiny čínského sportu v tomto odvětví (Han Kun 2011: 81).

O pět let později se „Maova armáda“ čínských běžkyň na střední a dlouhé tratě stala světovou senzací. Svěřenkyně trenéra Ma Junrena 马俊仁 dominovaly běhům na 1500, 3000 a 10 000 metrů na mistrovství světa ve Stuttgartu v srpnu 1993, když v těchto disciplínách vybojovaly 3 zlaté, 2 stříbrné a 1 bronzovou medaili.

O necelý měsíc později se konaly se v Pekingu celostátní hry. Dvacetileté příslušnice Maovy tréninkové skupiny na nich vytvořily dodnes platné světové rekordy: Qu Yunxia 曲云霞 v běhu na 1500 metrů a Wang Junxia 王军霞 v bězích na 3000 a 10 000 metrů.[92] Přitom například v běhu na 3000 metrů pokořilo původní světový rekord hned pět závodnic (*Renmin Ribao* 2003).

Zatímco zvěsti o dopingu se nikdy oficiálně nepotvrdily, působí celá věc kontroverzně i z jiného důvodu, a sice extrémně tvrdých tréninkových metodách trenéra Ma. V Li Xiangově článku z roku 2012 se dozvídáme více o celém pozadí. Závodnice trénovaly dvojfázově, dopoledne uběhly 30 kilometrů, odpoledne dalších 20 kilometrů, dávky, které ženské tělo nemůže dlouhodobě vydržet.

Když koncem roku Wang Junxia (společně s řadou dalších závodnic) opustila tréninkovou skupinu Ma Junrena a přešla k trenérovi Mao Dezhenovi 毛德镇, čelila navíc výhružkám a psychologickému nátlaku. Po odcestování na olympijské hry v roce 1996 v Atlantě trpěla nespavostí a žaludečními problémy, před olympijským startem shodila 5 kilogramů, přesto s vahou 42 kilogramů vybojovala zlato na 5000 metrů a několik dní později po přetrvávajících problémech ještě stříbro na 10 000 metrů.[93] Její čas byl znatelně horší než její výkonnost v roce 1993. Žádná z dalších čínských závodnic se medaili nepřiblížila.

Han Kun (2011: 82) dále zdůrazňuje výkony Liu Xianga 刘翔, především jeho vítězství na olympijských hrách 2004 v Athénách a jeho světový rekord ze závodu atletické Zlaté ligy v Lausanne z roku 2006. Liu Xiang se stal čínskou sportovní superhvězdou, počet zpráv o Liu

[92] Na počátku 90. let nebyl běh na 5000 metrů mistrovskou tratí, ale pouze doplňkovou. Dnes je situace opačná: na olympijských hrách a mistrovství světa soutěží ženy v běhu na 5000 metrů a trať 3000 metrů pouze doplňkovou. Poprvé se na 5 kilometrů běželo na mistrovství světa v roce 1995.

[93] Wang Junxia v článku přiznává, že si vyčepráním ani nevšimla, když se jí v polovině cílové rovinky chystá podběhnout nakonec vítězná Portugalka Fernanda Ribeirová.

Xiangovi v tisku jej jasně řadí mezi nejvýznamnější sportovní osobnosti Číny, srovnatelný je s košíkářem Yao Mingem 姚明 či v poslední době například tenistkou Li Na 李娜.[94] Liu Xiangovo odstoupení z rozběhu na 110 metrů překážek kvůli zranění na domácích olympijských hrách v roce 2008 bylo s určitostí jednou z nejprobíranějších událostí her.

Prvními ambasadorkami čínské atletiky ve světové konkurenci ale byly ještě například dvojnásobná mistryně světa a stříbrná olympijská medailistka z roku 1992 ve vrhu koulí Huang Zhihong 黄志红 či olympijská vítězka ze stejného roku na 10 kilometrů chůze Chen Yueling 陈跃玲. Na tyto výkony, stejně jako v bězích na střední a dlouhé tratě, se v dalších letech až na několik výjimek stabilně navázat nepodařilo.

Zatímco v 50. letech byla běžná spolupráce se sovětskými trenéry, v nedávné minulosti se stala běžnou spolupráce se západními trenéry či jejich přímé angažování do pozice hlavních trenérů národních družstev. A zatímco dříve se jezdilo na soustředění do východní Evropy, dnes je běžná praxe posílat špičkové sportovce i na Západ. Například čínští plavci trénují ve Spojených státech a Austrálii a angažováni jsou australští trenéři (Lei Lei 2011).

O konkrétní zkušenosti se českým a německým novinám svěřil trenér kanoistiky Josef Capoušek, český emigrant do Západního Německa z roku 1968, který byl angažován v roce 2005 jako hlavní trenér čínské reprezentace v rychlostní kanoistice a v roce 2008 krátce před olympijskými hrami propuštěn.

Byl součástí „projektu č. 119“ (*yao-yao-jiu gongcheng* 119 工程), který spustil v rámci „plánu vybojování slávy na olympijských hrách“ (*aoyun zheng guang jihua* 奥运争光计划) Výbor tělovýchovy a sportu ČLR. Měl vylepšit úroveň sportovců ČLR v atletice, plavání a dalších vodních sportech: veslování a kanoistice. Šlo přitom o jeden ze stěžejních programů realizovaných před olympijskými hrami v Pekingu (Han Kun 2011: 82 a Vodička 2008).

V článcích a rozhovorech (Erling 2008, Vodička 2008, *Spiegel* 2008 a Hartmann 2010) si Capoušek stěžuje na konflikty s čínskými funkcionáři, jejich protežování některých závodníků,[95] nespokojenost s čínským systémem práce a celkovým přístupem k práci se závodníky, vojenským stylem organizace a politickými školeními. Jeho profesionální pohled,

[94] Liu Xiang je k 13. srpnu 2014 čtvrtou nejsledovanější osobností na čínské sociální síti Tencent Weibo a s 32,5 milióny sledujících („followers“) je nejsledovanějším sportovcem. Druhý je v tomto ohledu dvojnásobný olympijský vítěz v badmintonu Lin Dan 林丹.

[95] Hartmann (2010) uvádí informaci přejatou z agentury Xinhua, že jednou z výhod angažmá zahraničních trenérů je to, že stojí mimo existující vazby v systému státního sportu a soustředí se pouze na svou práci.

který konfrontuje západní metody s čínskými, poskytuje v mnoha ohledech unikátní svědectví a kritické zhodnocení, jež v čínských pramenech v této podobě nenacházíme.

Potvrzuje se, že Číňané sice v praxi využívají západní metody a přejímají je, ovšem nejsou schopni opustit svůj systém budovaný od 50. let. Jakékoli změny jsou v řadě odvětví pouze úpravami, ze západního pohledu spíše drobnými než radikálními.

Státní systém sportu v Číně stále víceméně dodržuje tradici tělovýchovných pracovních družstev, jehož funkcionáři se stále rekrutují z armádních důstojníků (Vodička 2008). Na jednotlivých administrativních úrovních se zřizují tréninkové základny (*xunlian jidi* 训练基地), z nichž nejvýznamnější jsou tréninková centra na celostátní úrovni připomínající systém fungující v minulosti např. ve Východním Německu.[96]

Důraz na vlasteneckou výchovu čínských sportovců potvrzuje čínská teorie. Han Kun (2011: 90) tvrdí, že „vlastenectví je slavná tradice čínského národa," což pokud není přímo nesmyslné, pak minimálně velmi sporné tvrzení.[97] Požadavek na vlastenectví přenáší do současnosti prostřednictvím projevu Jiang Zemina 江泽民, který pronesl v roce 1999 k příležitosti 40. výročí vyhlášení ČLR. V projevu označil vlastenectví za prapor, jenž mobilizuje a inspiruje úsilí o jednotu lidu Číny, a obrovskou sílu, která posouvá v před čínskou společnost.

V duchu principu „vybojovat slávu pro vlast" je součástí sportovního výcviku i v současnosti systém ideologicko-politické práce se sportovci (*sixiang zhengzhi gongzuo tizhi* 思想政治工作体制). Jednou z údajně nejdůležitějších úspěšných zkušeností za 60 let existence ČLR je série opatření vedoucí k „posílení národní reprezentace" právě v této oblasti (Han Kun 2011: 105–6).

Součástí takových školení je myšlenková průprava po všech stránkách, vedle ideologie a politiky pokrývá i sportovní etiku a motivaci. Na myšlenkovou přípravu je kladen stejný důraz jako na tělesnou. Šampióni musí být vlastenečtí. Závodníci jsou učeni tomu, že pro

[96] Existuje tak tréninková základna čínských vzpěračů v Majiangu (*Zhongguo juzhong Fujian Majiang jidi* 中国举重福建马江基地), tréninková základna pro přípravu ve vysoké nadmořské výšce v provincii Qinghai (*Qinghai Duoba guojia gaoyuan tiyu xunlian jidi* 青海多巴国家高原体育训练基地), známá například díky využití v mezinárodním cyklistickém závodě Okolo jezera Qinghai atd.

[97] Vlastenectví je moderní pojem vážící se k národnímu státu a v čínském prostředí se objevuje nejdříve patrně v souvislosti s mingským loajalismem a protimandžuskými náladami. Typickým představitelem raného čínského nacionalismu je Wang Fuzhi 王夫之 (1619–1692, *Britannica*). V moderních čínských dějinách se vlna nacionalismu a vlastenectví objevuje na přelomu 19. a 20. století opět v souvislosti s protimandžuskými postoji. Slavným nacionalistickým textem je například Revoluční armáda (*Geming jun* 革命军) od Zou Ronga 鄒容, v němž se jako v jednom z prvních textů objevuje koncept 5000 let čínské kultury, jedna z definujících věcí „moderní čínské tradice."

zvýšení jejich výkonnostní úrovně je nutné se držet podstaty dvojí přísnosti: přísného tréninku a přísných nároků (*yange xunlian, yange yaoqiu* 严格训练，严格要求) a při tréninku je nutné překousnout všechny obtíže (*chi ku* 吃苦; [Han Kun 2011: 106–9]). Jinými slovy jde přesně o systém, se kterým se setkal Josef Capoušek a který v extrémní podobě na vlastní kůži zažila Wang Junxia. Praxe je v ČLR skutečně odrazem teorie.

K obecné charakteristice čínského státního systému sportu je třeba ještě doplnit, že se projevuje určitá specializace různých provincií a oblastí na různé sporty, případně na některé konkrétní disciplíny a hmotnostní kategorie, pokud je příslušná sportovní odvětví využívají. Základem pro specializaci bývají nejčastěji dosažené úspěchy v minulosti.[98] Rovněž podmínky pro sportovce se mohou lišit dle podpor vlád na jednotlivých úrovních a v jednotlivých provinciích.[99]

Z genderového hlediska můžeme vypozorovat určité zaměření se na ženský sport. Důvodem může být relativně nižší konkurence než ve sportu mužském.[100] Čínské sportovkyně na všech letních olympijských hrách kromě roku 1984 vybojovaly více medailí než muži, přestože ženských disciplín je na hrách dodnes méně než mužských (v 80. letech ještě výrazně méně). I když poslední dobou se poměr vyrovnává.

[98] Osobní konzultace s prof. Gao Mingem ze dne 26. března 2013.

[99] Dokazuje to například příklad vzpěrače Zhang Guozhenga 张国政, jenž pro nevyhovující podmínky pro přípravu opustil na podzim roku 2007 tým provincie Yunnan (Guo Jian 2007).

[100] Podle údajů z Velké Británie se sportovním aktivitám věnuje alespoň jednou týdně 41 % mužů oproti 30 % žen (Boyle a Edmonds 2014), což může být jednou z příčin, v kombinaci s např. stále výraznými nábožensko-kulturními vlivy, jež vedou k výrazně nižšímu podílu ženských sportovkyň v muslimských zemích. Ženské disciplíny mívají kromě toho v řadě sportů nižší kvótu pro počet startujících na olympijských hrách než muži, což šance zvyšuje i z prostého matematického hlediska. Neoficiálně se někdy hovoří až o třetinu nižší konkurenci v ženském sportu.

8 PROBLÉMY, VÝZVY A PERSPEKTIVY ČÍNSKÉHO SPORTU

Čínský vrcholový sport se potýká s řadou problémů a čelí do budoucna mnoha výzvám. Řadu z nich si čínští teoretikové uvědomují a identifikují je. Jim se bude věnovat následující kapitola.

8.1 Doping

Jedním z globálních problémů světového sportu je bezesporu zneužívání zakázaných stimulantů (*xingfenji* 兴奋剂), čili doping. Han Kun (2011: 109) označuje doping jako specifický druh korupce (*fubai* 腐败) ve vrcholovém sportu. Prostřednictvím tohoto termínu tak zařazuje boj proti dopingu do širší celospolečenské kampaně boje proti korupci, jenž je jednou z výzev již delší dobu stojící před KS Číny. K neochvějnému boji proti korupci vyzval odstupující předseda Hu Jintao v závěru svého projevu předneseném na úvod zasedání XVIII. sjezdu KS Číny v listopadu 2012 (Xi Jinping 2012: 48–9), jedná se o jedno z témat celospolečenské diskuse v dnešní ČLR.

Z pohledu sportu představuje doping kromě zdravotních rizik a porušení etiky v případě odhalení velmi negativní reklamu. Pozitivní dopingové případy se v dnešní době těší velkému zájmu médií a jejich vliv na image (*xingxiang* 形象) sportovce či sportovního týmu je značný. Jako příklad může posloužit případ amerického cyklisty Lance Armstronga. Problémem pro ČLR je fakt, že na rozdíl od amerického sportu, který je financovaný ze soukromých prostředků a finanční sponzor v případě negativní publicity může svou podporu sportovce či týmu stáhnout, je čínský sport postaven na státním systému.

Čínská lidová republika jako stát tak nese za případné prohřešky daleko větší a přímější odpovědnost, a tedy jí hrozí větší poškození pověsti. Navíc svou podporu státnímu systému jednoduše stáhnout nemůže.

Čínští sportovci ale tradičně nebývají spojováni s užíváním zakázaných látek, jako např. sportovci z Bulharska a zpětně Východního Německa či Sovětského svazu, protože dopingové skandály přeci jen ČLR nezasáhly tak silně.

Nicméně 90. léta přinesla v tomto směru i v ČLR řadu prohřešků. Výbor tělovýchovy a sportu v ČLR stanovil roku 1989 kurs trojí přísnosti v boji proti dopingu: přísného zákazu, přísného dohledu a přísného vypořádání dopingových případů (*yanling jinzhi, yange jiancha,*

yansu chuli 严令禁止、严格检查、严肃处理) a zahájil na území ČLR první kontroly. Nutno říci, že ve srovnání s okolním světem dosti pozdě.[101] V roce 1992 byla založena Čínská antidopingová agentura (zkr. CHINADA, *Guojia tiyu zongju fanxingfenji zhongxin* 国家体育总局反兴奋剂中心), ovšem ve svých počátcích nedisponovala účinnými metodami schopnými detekovat zakázané látky ve vzorcích tělesných tekutin (Han Kun 2011: 110).

Tato okolnost nahrává spekulacím o výkonech čínských atletek v roce 1993. Navíc v letech 1994 a 1998 ČLR zaznamenala své historicky největší dopingové skandály. Logické spekulace vyvolaly rok po senzačních výkonech atletek i výkony čínských plavkyň na mistrovství světa v Římě, kde vyhrály 12 disciplín z 16, zatímco čínští plavci nezískali ani jednu medaili (*HistoFINA* 2013: 11). O měsíc později bylo na Asijských hrách diskvalifikováno 11 čínských závodníků kvůli dopingu, většinou soutěžících právě v plavání. Skandál z roku 1998 se opět týkal plavání. 5 reprezentantů bylo přistiženo při používání zakázaných látek, navíc celní prohlídka objevila v zavazadle závodnice Yuan Yuan 原媛 ampule se zakázaným růstovým hormonem. Její trenér Zhou Zhewen 周哲文, který jí látky do zavazadla přidal, dostal od Mezinárodní plavecké federace bezprecedentní zákaz činnosti na 15 let (*BBC* 1998 a Garnaut 2012).

ČLR s z této lekce vzala ponaučení (Han Kun 2011: 110), ovšem ani to nezabránilo, aby se Čína stala terčem dalších obvinění v roce 2012. John Garnaut z listu The Sydney Morning Herald publikoval v den zahájení OH v Londýně článek, ve kterém sportovní lékařka Xue Yinxian 薛印贤 nejspíš jako první čínský funkcionář vůbec přiznala používání dopingu v ČLR v 80. letech, byť v té době jsou případy podobné praxe známé z mnoha jiných zemí. Zpráva ve výsledku fungovala jako mediální předehra spekulacím o dopingu šestnáctileté olympijské šampionky v plavání Ye Shiwen 叶诗文 v západních médiích (Magnay 2012 a Longman 2012), které oživily případy z 90. let. Do souvislosti byl automaticky dán i případ její stejně staré reprezentační kolegyně Li Zhesi 李哲思, která byla při mimosoutěžní kontrole dříve toho roku pozitivně testována na erytropoetin (Magnay 2012 a *Xinhua* 2013).

Nicméně je pravdou, že od roku 1998 žádný velký případ ČLR nezažila. Důležité bylo se něčemu takovému vyhnout obzvláště před domácími OH v Pekingu. I Josef Capoušek (*Spiegel* 2008) například uvádí, že taková věc by pro Čínu byla nepředstavitelnou blamáží. Proto když se měsíc a půl před zahájením her objevil ojedinělý případ (opět plavce) Ouyang

[101] Na olympijských hrách probíhají testy od roku 1968, poprvé byly použity na zimních hrách v Grenoblu (*IOC Factsheet* 2010).

Kunpenga 欧阳鲲鹏, byl mu vyměřen doživotní zákaz (*Xinhua* 2008). Trest mu byl po hrách zkrácen na standardní 2 roky, byl však doživotně vyřazen z národního družstva (*Zhongguowang* 2010).

Čínské sportovní orgány se podle Han Kuna (2011: 109) řídí pravidlem férového, otevřeného a nestranného přístupu (*gongping, gongkai, gongzheng* 公平、公开、公正). Čínská antidopingová agentura vskutku zveřejňuje řadu údajů na svých webových stránkách, na stejné úrovni jako Antidopingový výbor ČR. Shodně jako český výbor publikuje čínská agentura měsíční bulletin (*Fanxingfenji dongtai* 反兴奋剂动态), kde rovněž pravidelně publikuje statistiku provedených antidopingových testů.[102]

Otevřenost ovšem v čínské praxi neplatí vždy, jak dokazuje případ čínského olympijského vítěze ve vzpírání Liao Huie 廖辉. Při mimosoutěžní kontrole v září 2010 mu byl detekován steroid boldebolin a po potvrzení vzorku B mu byly odebrány dvě zlaté a jedna stříbrná medaile z mistrovství světa, jakož i dva světové rekordy. Na jaře 2011 vynechal čínské národní mistrovství a asijské mistrovství, aniž by byl zmíněn dopingový problém.

Před mistrovstvím světa v roce 2011 se na stránkách Světové vzpěračské federace (IWF) objevil aktualizovaný žebříček národů olympijské kvalifikace na OH 2012 v Londýně, jehož jedinou změnou bylo odebrání bodů ČLR za výkon Liao Huie (*IWF* 2011a). Po skončení mistrovství opožděně, zřejmě kvůli mediálnímu dopadu, byl Liao Hui doplněn na seznam distancovaných závodníků a vymazán z rekordních tabulek. O dalších několik dní později IWF vydala tiskovou zprávu o podrobnostech případu a udělení zákazu činnosti na 4 roky (*IWF* 2011b),[103] kterou následně přebrala čínská média.

Po zveřejnění případu Liao Hui ani kdokoli z funkcionářů nevystoupil před novináře, kteří na rozhovor před tréninkovým střediskem čekali tři a půl hodiny. Liao Hui vydal prohlášení, ve kterém odmítl vědomé užití zakázaných látek, prohlášení vydala i Čínská vzpěračská federace. Z nich vyplynulo, že čínské sportovní autority se pokusily výsledek zvrátit, což zpozdilo vynesení verdiktu (Yu Pu 2011). Liao Hui se i nadále vyhýbal médiím, proběhlo několik dalších odvolání k Mezinárodní sportovní arbitráži (CAS).

[102] Například během tří měsíců před Celostátními hrami v roce 2013 a v jejich průběhu bylo dohromady provedeno 6747 testů, nejvíce v atletice (1187), plavání (1001), vzpírání (499), cyklistice (497) a kopané (319). Podrobněji viz He Zhenwen a Zhao Li (2013: 2–3) případně pro srovnání viz další čísla bulletinu na stránkách CHINADA. Testy na území ČLR provádí i Mezinárodní antidopingová asociace, jejíž akreditaci získala antidopingová laboratoř v Pekingu (*WADA* 2013: 4, 12).

[103] Ve své době standardní sankce odpovídající antidopingové politice IWF, viz dále.

Poslední jednání nakonec dopadlo pro čínskou stranu vítězně, když úspěšně napadla čtyřletý trest za první porušení antidopingových pravidel, které udělovala IWF od roku 2008. Toto rozhodnutí ovlivnilo případy všech závodníků, jimž byl ze stejných důvodů původně udělen čtyřletý trest (Mohan 2012). Trest čínskému závodníkovi tedy vypršel o dva roky dříve, v září 2012. Liao Hui se zúčastnil Mistrovství světa ve vzpírání v roce 2013 ve Vratislavi, kde navlas stejným výkonem jako v roce 2010 vybojoval tři zlaté medaile a obnovil své dva světové rekordy.

8.2 Systémové problémy

Nejvýznamnějším problémem z čínského pohledu je otázka efektivity a nákladů systému. Systém státního sportu je ve srovnání se zahraničním takřka neúnosně drahý. Například průměrné státní výdaje na podporu vrcholového sportu v letech předcházejících olympijským hrám v Pekingu 2008 v ČLR tří- až pětinásobně převyšovaly výdaje ve vyspělých západních zemích: Německu, Spojených státech, Japonsku a Velké Británii. Náklady přitom každým rokem narůstají (*Xinwen Baike* 2012).[104]

Příčinou je model státního sportu, pro který se užívá výraz „pyramida“ (*jinzita* 金字塔), což výstižně evokuje monumentálnost a širokou základnu systému. Kromě vysokých nákladů je pro něj typický velký objem lidských sil na vstupu, malý objem na výstupu a celkově nízká efektivita.

Podle Han Kuna (2011: 145) postupuje z amatérské úrovně do vyššího patra systému zhruba 1,3 % sportovců. V jiném příměru (2011: 150) uvádí poměr 1:4000, který vyjadřuje poměr mezi profesionálními sportovci podporovanými z veřejných prostředků skrze státní systém a mistry světa ve svém odvětví.

V těchto objemech lidských zdrojů je potom možné uplatňovat teoretická východiska zmíněná dříve: ohledně tvrdosti tréninku a vhodnosti vojenské organizace práce. Systém je natolik obrovský, že s nastavenými parametry vždy generuje výsledky, ovšem při nízké výtěžnosti.

Zmíněný princip práce nachází oporu v historii čínského myšlení. Na konci 19. století se těšil veliké popularitě v Číně sociální darwinismus, rozvíjející Darwinovu evoluční teorii a princip přežití nejsilnějšího jedince a aplikující ji na lidskou společnost. Úzké konotace

[104] Podrobněji viz např. Sui Lu 随路 (2011). *Zhongguo tiyu ziyuan peizhi xiaolü yanjiu* 中国体育资源配置效率研究 [Studie o míře efektivity alokace zdrojů v čínském sportu]. Beijing: Shehui Kexue Wenxian Chubanshe.

s touto teorií můžeme vypozorovat v čínském termínu *taotai* 淘汰, tedy „vyřadit [nějakým] výběrem," a souvisejícím termínu *taotailü* 淘汰率, jenž znamená „míru úmrtnosti."

8.3 Ideologické problémy a výzvy

Protože státní ideologie Čínské lidové republiky a vládnoucí komunistické strany se v průběhu času měnila, dostal se státní systém sportu, založený na centrálně plánované ekonomice, do několika rozporů s několika mladšími koncepty.

Za prvé se jedná o konflikt s modelem „socialistické tržní ekonomiky" (*shehuizhuyi shichang jingji* 社会主义市场经济). Kromě logického rozporu v ohledu efektivity a maximalizace je největší výzvou čínského sportu zapojení soukromého sektoru a profesionalizace. Obzvláště v tzv. „malých olympijských sportech" je pokrok v tomto směru jen malý a neobejdou se v dohledné době bez dotací. Han Kun (2011: 163–4) zmiňuje např. vzpírání a skoky do vody. Jako jedno z řešení navrhuje příznivější daňovou politiku.

Další konflikt vidíme s Hu Jintaovým „vědeckým pojetím rozvoje" (*kexue fazhan guan* 科学发展观). Rozvoj má být všestranný, udržitelný a z jeho výdobytků má v první řadě těžit člověk.

Zde například shledáváme určitý rozpor ve všech třech aspektech. Pokud má ze sportu mít prospěch člověk jako takový (*yi ren wei ben* 以人为本), pak by se větší důraz měl patrně klást na větší zapojení veřejnosti, rekreační sport a možnosti jej provozovat a v neposlední řadě také na sportovní výchovu mládeže. Hu Jintaova politika zmenšovala důraz na rychlý rozvoj a zisk. Uvedený požadavek vede k podobnému závěru jako v 50. letech, kdy byl kladen rovnocenný důraz na vrcholový sport a sportovní aktivity veřejnosti.

Druhým požadavkem je všestrannost. Han Kun (2011: 148) si všímá, že na olympijských hrách v letech 1984–2004 ČLR vybojovala 92 zlatých medailí ze 112 v sedmi tradičně silných odvětvích: sportovní gymnastice, skocích do vody, vzpírání, sportovní střelbě, stolním tenise, badmintonu a džudu, tj. 82 %. V některých sportech je Čína naopak relativně slabá, například v určitých kolektivních sportech.[105] Stejně tak není rovnovážný vývoj letních a zimních sportů. Na zimních olympijských hrách se ČLR se ke sportovním velmocím běžně nezařazuje.

[105] Zde se nachází potenciál komercionalizace a profesionalizace sportu, protože odvětví mužské kopané a košíkové jsou v Číně divácky nejpopulárnějšími sporty, avšak ČLR v nich nepatří do světové špičky.

A konečně třetím aspektem je téma udržitelnosti. V ČR vzbuzuje pojem „udržitelný rozvoj“ konotace s ochranou životního prostředí. Odpovídá tomu i první významné užití termínu ve zprávě OSN z roku 1987. Tam je termín definován následovně: „[udržitelný rozvoj] znamená naplnění současných potřeb, aniž by byla ohrožena schopnost příštích generací naplnit jejich vlastní potřeby.“ (*OSN* 1987) Čínský přístup Han Kuna (2011: 136) se termín pokouší rozklíčovat interpretací dílčích konceptů „udržitelnosti“ (*kechixuxing* 可持续性) a „rozvoje“ (*fazhan* 发展). Udržitelný rozvoj (*kechixu fazhan* 可持续发展) je sjednocením těchto konceptů v tom smyslu, že „rozvoj“ je základem a předpokladem, zatímco „udržitelnost“ je jeho klíčovým faktorem. Protože pokud neprobíhá rozvoj, nemá smysl hovořit o udržitelnosti, a pokud rozvoj probíhá, ale není udržitelný, pak zajisté dospěje ke svému konci, což není žádoucí.

Pokud rozdělíme zmíněné problémy a výzvy čínského sportu podle konceptu udržitelného rozvoje, pak největší problém v oblasti udržitelnosti bude představovat neefektivita státního systému, s tím související nevyrovnanost úrovně napříč sportovními odvětvími a problémy s komercionalizací některých odvětví. Pokud jde o rozvoj samotný, můžeme mluvit o konkrétním institucionálním a strukturálním vývoji či zapojování veřejnosti.

8.4 Ostatní výzvy čínského sportu

Další problémy se netýkají přímo státního systému sportu, ale přímo na něj navazují. Velké počty profesionálních sportovců se neprosadí na špičkovou úroveň a následně někdy mají problémy s nacházením uplatnění po vyřazení se systému (Han Kun 2011: 137).

Vzhledem k charakteru čínského systému, jeho přístupu k jednotlivcům a striktním podmínkám si podle průzkumu z roku 2001 přes 70 % rodičů nepřeje, aby se jejich potomci soustavně věnovali sportovnímu tréninku. U rodin s vyšším příjmem je to dokonce téměř 78 %.[106] V posledních desetiletích je rovněž patrné zhoršení fyzické kondice čínských dětí (Han Kun 2011: 152–3).

Rezervy bychom našli ve výchově trenérů, realizačních týmů a dalších podpůrných pracovníků, ale i sportovních funkcionářů schopných navrhnout, prosadit a realizovat nutné změny v systému.

[106] Kariéra profesionálního sportovce ostatně není podle sociologického průzkumu CVVM z června 2013 příliš prestižní ani v České republice. Profesionální sportovec se umístil na 18. místě z 26 povolání na úrovni vojáka z povolání, stavebního dělníka, bankovního úředníka a prodavače (Tuček 2013: 1–2).

Pokud jde o sportovní funkcionáře, představují slabinu čínského sportu ještě v jednom aspektu: i když ČLR patří ke světové špičce v mnoha sportech, nemá v současné době žádného předsedu mezinárodní sportovní organizace olympijského sportu. Sice se jí v mnoha případech podařilo prosadit alespoň jednoho kandidáta do širšího vedení, relativně pozdní vstup ČLR do organizačních struktur kvůli sporům o zastoupení Číny v mezinárodních organizacích s Čínskou republikou na Taiwanu se dosud plně dohonit nepodařilo.[107]

[107] Mimochodem, Wu Jingguo z Taiwanu předsedá Mezinárodní boxerské asociaci a v roce 2013 neúspěšně kandidoval na funkci předsedy MOV, funkci, již nakonec obsadil Němec Thomas Bach (Degun 2013 a Futterman 2013).

9 CÍLE A BUDOUCNOST

V marxistickém historickém vývoji hraje významnou roli jasně schematicky vymezená minulost a budoucnost. Obě období jsou stejně důležitá. Po rozebrání minulosti a přítomností tak ještě zbývá podívat se na pohled do budoucna. Jaké cíle má čínský sport stanoveny v krátkodobém a dlouhodobém rámci? Jakou roli v celospolečenských úkolech má sport sehrát?

9.1 Obecný cíl čínského vrcholového sportu

Sport má prezentovat prosperitu a mírový rozvoj ČLR. Sportovní úspěchy a pořádání velkých mezinárodních sportovních akcí mají přilákat pozitivní zahraniční pozornost.[108]

Aby tento efekt fungoval i nadále v narůstající mezinárodní konkurenci, prosazuje čínský vrcholový sport myšlenku udržitelného rozvoje s cílem udržet se dlouhodobě v absolutní světové špičce. Zůstat v ní je základním cílem, ČLR nechce opakovat příklad Německa či Sovětského svazu, které na počátku 90. let poněkud vyklidily své pozice po svém sjednocení, respektive rozpadu (Han Kun 2011: 134).[109] Teprve po splnění této premisy se čínský sport může posunout na novou úroveň a realizovat tak ještě „větší, rychlejší a lepší rozvoj“ vrcholového sportu (Han Kun 2011: 131).

Čínské prameny nezahrnují nejaktuálnější vývoj čínského sportu. Po přidělení pořadatelství olympijských her v roce 2001 byl akcelerován rozvoj sportu podobně jako ve většině zemí, které OH pořádaly. Nicméně ČLR v post-olympijském období dosaženou úroveň rovněž neuhájila a zaznamenala mírný útlum. Pozorujeme při srovnání statistiky získaných medailí na olympijských hrách 2008 a 2012, ale i při srovnání úspěchů dosažených na zimních olympijských hrách v letech 2010 a 2014. V tomto kontextu se důraz na stabilizaci jeví jako logický a správný.[110]

[108] ČLR pořádala v roce 2008 letní olympijské hry v Pekingu, v roce 2009 zimní universiádu v Harbinu, v roce 2010 asijské hry v Kantonu, v roce 2011 letní universiádu v Shenzhenu, v roce 2014 letní olympijské hry mládeže v Nankingu a oficiálně kandiduje na pořádání zimních olympijských her v roce 2022: hostitelským městem by měl být Peking. Kromě toho každý rok např. hostí velkou cenu formule 1 v Šanghaji a další sportovní akce.

[109] Tato historická zkušenost posílila v ČLR přesvědčení o správnosti vůdčí role KS Číny (Han Kun 2011: 83).

[110] Souhlasit ale nelze ani s příliš zjednodušeným tvrzením Hu Lijuna (2010: 39) o nepřetržitém růstu od roku 1949 do roku 2008. Linearitu vývoje vyvrací informace v kapitole věnující se historickému vývoji čínského sportu po roce 1949.

9.2 Celospolečenské cíle

Sport je v ČLR vnímán jako součást celospolečenského komplexu, hraje roli v jeho proměnách a je jím samozřejmě i zpětně ovlivňován. Bao Mingxiao (2010: 2–4) přisuzuje sportu čtvero druhů sil: vlivu na politiku, ekonomikou produkci, šíření kultury a uklidnění společnosti; sport je přitom součástí procesuálních změn probíhajících v těchto oblastech.[111] Dále definuje pět úkolů pro čínský sport vytyčených XVII. sjezdem KS Číny v roce 2007:

1) „položit základy zdravé Číně“ (*wei jiankang Zhongguo dian jian* 为健康中国奠建), podpořit rekreační sportovní aktivity obyvatelstva za účelem zlepšení jejich kondice, reagovat tak na civilizační nemoci spojené se změnou stylu života a vyšší životní úrovní. Zpětně by se efekt měl projevit i do vrcholového sportu. Hu Jintao zmínil tento cíl opět v projevu na XVIII. sjezdu (Xi Jinping 2012: 29).
2) „být nápomocný při vytváření harmonické Číny“ (*wei hexie Zhongguo zhuli* 为和谐中国助力), v duchu konceptu harmonické společnosti (*hexie shehui* 和谐社会). Harmonickou společnost představila minulá Hu Jintaova generace čínského vedení a navazuje na koncept vědeckého pojetí rozvoje. Cílem je „harmonizování“ (*hexie* 和谐) různých vztahů ve společnosti. Z důvodu vyvolání dojmu kontinuity čínské historie a kultury využívá některé myšlenky z klasických starověkých textů popisující ideálně fungující státní zřízení. V socialistické harmonické společnosti jsou lidé navzájem upřímní, člověk žije v harmonii s přírodou a v zemi panuje pořádek. Tomu napomáhá spravedlivá vláda zákona (*fazhi* 法治), která tradičního konfuciánského uspořádání není. Harmonická společnost v oblasti sportu znamená rozvoj na nejnižších úrovních: v městských čtvrtích a menších venkovských sídlech.
3) „být katalyzátorem ekonomického růstu“ (*wei jingji fazhan zengli* 为经济发展增利), kromě průmyslu svázaného s oblastí sportu jde především o rozvoj služeb a turistiky spojené se sportem. Zde v praxi vidíme dosud nepřekonaný rozpor mezi tržními principy a státním systémem sportu, neboť ten v zásadě s diváky příliš nepočítá. Například na čínské mistrovství v moderní gymnastice v roce 2013 v Shenyangu nebyly volně prodejné vstupenky, akce probíhala za přísných bezpečnostních opatření pouze s několika diváky, skoro by se dalo říci podle hesla

[111] Čínské prameny používají termín „výstavba“ (*jianshe* 建设).

„sport pro sport.“[112] Zvýšit podíl služeb a terciárního sektoru na tvorbě hrubého domácího produktu, jakož i podpora domácí poptávky, je výzvou čínského hospodářství. V roce 2013 poprvé terciární sektor překonal sekundární, ale s podílem 46,6 % stále zdaleka neodpovídá struktuře vyspělých ekonomik (*Xinhua* 2014).

4) „být mluvčím mírového vzestupu“ (*wei heping jueqi daiyan* 为和平崛起代言), směrem navenek. Sport je univerzálním jazykem, kterým má ČLR dávat najevo svou otevřenost, snahu navazovat nové kontakty a demonstrovat nenásilný vzestup.
5) „být svěží duchovní hybnou silou velkolepého obrození čínského národa“ (*wei Zhonghua minzu weida fuxing tigong xianhuo jingshen dongli* 为中华民族伟大复兴提供鲜活的精神动力).

Celospolečenskými cíli, které se specificky netýkají sportu, jsou ‚nové tři kroky‘ (*xin san buzou* 新三步走)[113] socialismu s čínskými zvláštnostmi. V diskursu čínského sportu se setkáváme se dvěma z těchto tří vytyčených met.

Nejbližším klíčovým cílem je vybudování „společnosti na elementárním stupni blahobytu“ (*xiaokang shehui* 小康社会)[114] do roku 2020. Termín poprvé použil Deng Xiaoping v roce 1979 jako cílový stav jím zahájených modernizačních procesů. Ačkoliv byla stanovena určitá číselná makroekonomická kritéria, náplň pojmu zůstává nejasnou. Alespoň pro veřejnost. Když Ústřední čínská televize pořádala během XVIII. sjezdu anketu mezi obyčejnými lidmi, co si představují pod pojmem *xiaokang shehui*, dostalo se reportérům tolik různých odpovědí, kolik lidí zpovídali.

S výrazem *xiaokang* se setkáváme ve dvou staročínských kanonických textech. Starší z nich je Kniha písní (*Shijing* 诗经):

民亦勞止，汔可小康。(SHI 253/1)

„Pokud je lid unaven prací, pak si může trochu odpočinout.“

[112] Podíl sportu na HDP by měl do roku 2020 dosáhnout 1 % a do roku 2050 pak 2,5 % (Bao Mingxiao 2012: 8).
[113] Původní ‚tři kroky‘ formuloval Deng Xiaoping v roce 1979. Aktualizoval je XV. sjezd v roce 1997 a další úpravu, ze které vychází tento text, popisuje Hu Angang ve své interpretaci z roku 2012.
[114] V předmluvě ke knize *Tiyu qiangguo zhanlüe yanjiu* (2010: 2–3), která je přeložena do angličtiny, je tento termín čínskými autory překládán jako „comparatively well-off society,“ což by odpovídalo českému překladu „relativně blahobytná společnost.“ Tian Yupu (2006: 731–2) ji dále rozlišuje na tři fáze v korelaci s původními Deng Xiaopingovými třemi kroky socialismu s čínskými zvláštnostmi a v anglickém abstraktu používá překlad „weII-off society.“

Další je Kniha obřadů (*Liji* 礼记). V pasáži (LJ 9.1/9), která komentuje neutěšenou přítomnost a vzývá vládu šesti velikánů starověku: zakladatele dynastie Xia Yuho 禹, zakladatele dynastie Shang Cheng Tanga 成汤, zhouských králů Wena 文, Wua 武, Chenga 成 a regenta posledního jmenovaného vladaře: vévody z Zhou (*Zhou gong* 周公). Jejich styl vlády měl představovat vzor správného panování a ti ze sousedních vládců, kteří jej nedodržovali, byli vyhnáni. Toto období pak nazývá érou *xiaokang*.[115]

Hu Angang (2012: 51–67) popisuje koncept *xiaokang shehui* pomocí „devatera společností" (*jiu ge shehui* 九个社会) a „jedné cesty" (*yi tiao daolu* 一条道路), z nichž ale konkrétní představa rovněž nevyplývá. Jednou ze zmiňovaných společností je harmonická společnost, cestou, která má vést k výsledku, je „cesta mírového rozvoje," jejímž cílem je světový mír a „vybudování harmonického světa." *Xiaokang* můžeme obecně popsat jako společnost s vyšší životní úrovní, než je stávající, jež umožní obyvatelům využívat více svého času pro vlastní zájmy, nikoliv pro obstarání obživy. Nějakým způsobem by přitom měly být reflektovány hlavní sociální problémy ČLR: bydlení, zdravotnictví, zabezpečení ve stáří, školství atd.

Druhým datem je rok 2050,[116] kdy chce Čína plně realizovat „zelenou modernizaci" (*lüse xiandaihua* 绿色现代化), stane se moderním socialistickým státem, skončí úvodní fáze socialismu [117] a bude završena „velkolepé obrození čínského národa" (*Zhonghua minzu weida fuxing* 伟大复兴; [Yang Yue 2010: 113 a Hu Angang 2012: 22–5, 128–9]).[118]

O zmíněných cílech pro rok 2050 se hovoří také jako o „čínském snu" (*Zhongguo meng* 中国梦). Termín používaný již v minulosti (viz např. *Zhongguowang* 2007) vynesl opět do popředí zájmu díky užívání ve svých projevech současný předseda Xi Jinping 习近平. Podle

[115] James Legge to překládá jako éru „malého pokoje" (v orig. „Small Tranquility").
[116] Rok 2020 je zaokrouhlené 100. výročí založení KS Číny (založena r. 1921) a rok 2050 je zaokrouhlené 100. výročí založení ČLR (založena r. 1949).
[117] Od XIII. sjezdu KS Číny v roce 1987 platí obecná linie „jednoho jádra a dvou základních východisek" (*yi ge zhongxin, liang ge jibendian* 一个中心、两个基本点), přičemž jádro tvoří ekonomika. Prvním východiskem jsou „čtyři základní principy" Deng Xiaopinga pro realizaci modernizačních procesů (*si ge jiben yuanze* 四个基本原则): zachování socialismu, diktatury proletariátu, vůdčí role KS Číny a marxisticko-leninsko-maoistické ideologie. Druhým východiskem je „politika reforem a otevírání se světu."
[118] S pojmem „obrození" či „renesance" (*fuxing* 复兴) se setkáváme například u Hnutí za novou kulturu (*xin wenhua yundong* 新文化运动), jehož významným představitelem byl Hu Shi 胡适. Tento název nesl časopis, jenž od roku 1918 vydávala skupina studentů Pekingské univerzity, stoupenců myšlenek hnutí. Hnutí prosazovalo obrození čínské literatury, jehož mělo být dosaženo výhradním používáním hovorového jazyka (*baihua* 白话), namísto do té doby stále často užívaného složitého literárního jazyka (*wenyan* 文言). V čínském ideologickém diskursu se s pojmem „obrození" setkáváme až v poslední době. Koncept jedenkrát zmínil ve svém projevu Jiang Zemin na XV. sjezdu KS Číny v roce 1997.

časopisu „Hledání pravdy“ (*Qiu shi* 求是,[119] 2013) tento koncept znamená zpřesnění cílů socialismu s čínskými zvláštnostmi a má ho být dosaženo za dodržení osmi základních předpokladů, aktualizovaných podle nynější situace.[120] Koncept čínského snu možná v příštích letech dostane ještě konkrétnější obrysy a naváže na ideologii předchozích generací čínského vedení. Možná to bude ideologie „čínského snu,“ kterou Čína začne aplikovat po dosažení cíle v roce 2020.

9.3 Supervelmoc

Zahraničněpolitickým cílem čínského vrcholového sportu je dosažení statusu „supervelmoci“ (*qiangguo* 强国). Ačkoliv tento koncept může zahrnovat i cíle a řešení pro čínský sport jako takový (Bao Mingxiao 2010: 7–9), jeho význam je převážně namířen do zahraničí.

Čínský sport již vystoupal mezi světovou špičku, tedy se stal sportovní velmoci a dosáhl podle čínského diskursu statusu „velmoci“ (*daguo* 大国).

Supervelmoc je takový stát, který má vliv na mezinárodní scéně a skrze sílu svého vlivu (*yingxiang li* 影响力) dokáže ovlivnit chování ostatních. Samotné sportovní výsledky bez schopnosti ovlivnit světový sport, „posunout dopředu“ celé odvětví, nestačí na status supervelmoci (Ren Hai – Wang Fang – Zhao Zhuo 2010: 15–7).[121]

Jaké jsou historické příklady supervelmocí? Ren, Wang a Zhao (2010: 19–21) uvádějí šest konkrétních případů:

Prvním je Velká Británie, která mezi lety 1700–1850 standardizovala tradiční sporty,[122] čímž učinila první krok k vytvoření sféry vrcholového sportu. Dále byl ve Velké Británii úspěšně uveden sport do univerzitního prostředí, které se následně staly ranými nositeli sportovních hodnot.

[119] Časopis vydávaný ústředím KS Číny, věnuje se ideologickým otázkám. V tisku se články z kolektivu autorů tohoto časopisu označují pseudonymem *Qiushi* 秋石.

[120] Připomíná aktualizaci Deng Xiaopingových „čtyřech základních principů“ a jde konkrétně o: zachování dominantního postavení lidu, osvobození a rozvoj výrobních sil, pokračování v politice reforem a oteírání se světu, zachování sociální spravedlnosti, pokračování v „cestě společného blahobytu,“ rozvíjení společenské harmonie, zachování principu mírového rozvoje a zachování vůdčí role komunistické strany.

[121] Důležité pro kontext této práce je poznamenat, že koncept supervelmoci přesahuje rámec vrcholového sportu, nicméně jak bude patrné dále, vrcholový sport je často hlavním kritériem.

[122] Protože čínský diskurs patrně považuje toto časové období, které shodou okolností předchází opiovým válkám a následnému rozšiřování vlivu západních zemí v Číně, můžeme pochopit poznámku o „vnucení“ západního modelu sportu Číně, zmíněnou v části této práce věnující se historii. Ostatně ono „vnucení“ se dá jednoznačně brát jako „síla vlivu“ nutná pro dosažení statusu supervelmoci.

Druhým je Francie, jejíž přínos světovému sportu spočívá v mezinárodní organizaci sportovního hnutí. Nejde přitom jen o barona Pierra de Coubertina, klíčovou osobnost při zakládání Mezinárodního olympijského výboru, ale o řadu dalších osobností stojících při vzniku mezinárodních sportovních federací. Francie si v předválečném a meziválečném období ve sportovních organizacích udržovala značný vliv prostřednictvím mnoha zástupců v jejich vedení.

Třetím je Sovětský svaz, jenž se dokázal z relativní izolace dostat rychle mezi sportovní velmoci, a to především díky státnímu systému sportu.

Čtvrtým jsou Spojené státy. Jejich přínos světovému sportu spočívá v profesionalizaci, komercionalizaci a všeobecném využití tržního potenciálu sportu, což například vedle stimulace rozvoje technologie televizních a rozhlasových sportovních přenosů znamenalo i jeden z důležitých impulsů, který pomohl mnoha odvětvím dostat se na novou úroveň.

Pátým příkladem je Německo, které ve sportovních spolcích v 19. století dokázalo zkombinovat pěstování sportu s vlasteneckými a národnostními hodnotami. Model, který důvěrně známe z českých zemí.[123]

Autoři ještě zmiňují Japonsko jako regionální mocnost,[124] která inspirovala a ovlivňovala rozvoj sportu v mnoha asijských zemích. Japonsko v pozici země, od které se ostatní učí, vyvolává reminiscenci situace na přelomu 19. a 20. století, kdy prostřednictvím Japonska do Číny proudily západní myšlenky různých oblastí lidského konání.

Úkolem ČLR je najít nějakou vlastní cestu.

Problémem ČLR je, obrazně řečeno, že sice vyváží televize, ale ne televizní obsah. Například OH v Pekingu 2008 byly všeobecně označeny za úspěšné, „pekingský model“ se však příliš neujal, ostatní země jej nemají příliš zájem kopírovat. Podobně i organizační struktura čínského sportovního systému: pokud už je přejímán, pak ve výrazně pozměněné podobě. V mezinárodních organizacích není mnoho prostoru pro překotné změny. Ve sportech, které se v Číně pěstují poměrně dlouho, jako např. stolní tenis či badminton, ČLR

[123] Pro srovnání Grexa a Strachová (2011: 74–9) hovoří o třech národních tělovýchovných systémech: německém, švédském a francouzském – jakožto třech směrech vývoje moderního sportu. Zajímavostí je, že v raném čínském diskursu počátku 20. století byl velmi populární směr kombinující švédskou a německou gymnastiku a kalisteniku, označovaný jako *ticao* 体操 (dnes termín pro „gymnastiku“). Byl do značné míry konkurenční směru kladoucímu důraz na atletiku a míčové sporty (Morris 2004: 17–8). Soudobé čínské prameny toto téma pomíjejí.

[124] V originále popisováno jako „regionální supervelmoc,“ což není v souladu s termínem „supervelmoc“ západní politologie. Proto na tomto konkrétním místě není překlad termínu v čínském pramenu terminologicky konzistentní se zbytkem práce vzhledem ke zmíněné významové odchylce.

svou izolací šanci poněkud prováhala; nová sportovní odvětví, ve kterých je prostoru dost, zase nejsou světově populární (Ren Hai – Wang Fang – Zhao Zhuo 2010: 23–4).

Zpráva Rena, Wanga a Zhaoa (2010: 24–7, 31) citují teorii Fareeda Zakarii o třech vlnách vzestupu v posledních 500 letech: první vlna vzestupu Západu začala zámořskými objevy, na ni navázal vzestup Spojených států ve 20. století. Nyní jsme podle něj svědky (Zakaria 2013) „vzestupu zbytku světa.“[125] Čína by se měla profilovat právě jako zástupce onoho zbytku světa a razit nezápadní (*feixifang* 非西方) cestu, jejímž cílem na poli sportu ale nemá být konfrontace se Západem, jehož přínos uznávají.

V kontextu konceptu udržitelného rozvoje vytýkají západnímu přístupu například přílišné lpění na tradicích a boj za záchranu upadajících sportovních odvětví.[126] Dále nerovnovážné zapojení zemí z různých částí světa do sportovních dění, kterou prohlubuje praxe přetahování sportovců bohatých zemí z bývalých koloniálních a relativně chudých států. S tím pak úzce souvisí i rostoucí finanční náročnost pořádání mezinárodních sportovních akcí, které se pro mnoho chudších zemí stávají nedostupným luxusem. U tohoto bodu ale chybí zmínka o tom, že tento trend výrazně ovlivnil megalomanský čínský přístup.

Jaké je závěrečné doporučení pro dosažení statusu supervelmoci? Rozvinout alternativní strategii, která pomůže zapojit pokud možno země ze všech koutů světa, sledovat nejnovější trendy, pokusit se rozvinout některý z neolympijských sportů, který by nevycházel ze západní kultury a tradice.

Jednoznačným požadavkem je zaměření se na rozvojový svět. Hu Jintao (2012: 43) i ve své rétorice vyjádřil podporu rozvojovým zemím a ubezpečil, že ČLR bude bránit jejich práva a bojovat za to, aby byl jejich hlas na mezinárodní scéně slyšet. Čínská snaha na poli sportu by měla vyvrcholit vznikem nové sportovní mocnosti v některé z rozvojových zemí (Ren Hai – Wang Fang – Zhao Zhuo 2010: 32–4).

Čínská podpora sportu v rozvojových zemích ve formě budování sportovních zařízení a související infrastruktury již probíhá. Vžil se pro ni termín „stadiónová diplomacie“ (Will 2012: 36–43).

[125] V originále „the rise of the rest,“ což je zároveň vtipnou narážkou na „the rise of the West“: vzestup Západu.
[126] Ačkoliv argument má své opodstatnění, je to často ČLR, která z „malých olympijských sportů“ těží nemálo triumfů. Nová komerční sportovní odvětví, např. snowboarding, fourcross, crossfit, extrémní sporty atd. jsou prozatím doménou právě západních zemí.

10 ZÁVĚR

Jak bylo nastíněno v úvodu a jak je patrné z textu práce, sport má v současné čínské politice a kultuře jasné a nezastupitelné místo.

Čínský diskurs používá po všech stránkách do hloubky propracovaný rámec a systém, který je dodržován napříč všemi pracemi v oboru. Základními rysy jsou důraz na linearitu vývoje, marxistickou vědeckou klasifikaci, „harmonizaci" dějin ve smyslu skloubení obecných dějin a dějin sportu prostřednicím přebírání shodných historických milníků (z nichž hlavní jsou opiové války v r. 1839, založení ČLR v r. 1949 a plenární zasedání ÚV KS Číny v r. 1978 značící začátek ekonomických reforem) a v neposlední řadě důraz na legislativní, politický, ideologický a především institucionální vývoj.

Významný je v tom smyslu koncept čínského olympijského snu, který zpětně formuluje motiv a kontinuitu rozvoje čínského sportu. Jeho náplní jsou tři olympijské otázky:

1. *Kdy bude Čína schopna vyslat vítězného závodníka do olympijských soutěží?*
2. *Kdy bude Čína schopna vyslat vítězný tým do olympijských soutěží?*
3. *Kdy bude Čína schopna pozvat celý svět do Pekingu na mezinárodní olympijský turnaj?*

Motiv a otázky jsou upravovány tak, aby co nejlépe pasovaly do celkového vyznění. Hlavními požadavky jsou vlastenectví a historická kontinuita. Roli hraje i číselná symbolika, neboť od vytvoření snu po jeho splnění uplynulo přesně 100 let, což jenom posílilo jeho výsadní postavení v čínském diskursu.

Ostatně v čínském diskursu často věci nejsou takové, jak jsou prezentovány. Význam událostí bývá posouván a jejich průběh zkreslován, aby bylo dosaženo žádoucího vyznění. Nejznámější je v tomto ohledu domnělý výrok Mao Zedonga, který měl přednést během projevu při založení ČLR z Brány Nebeského klidu, a sice věta „Čínský lid povstal!" (*Zhongguo renmin zhanqilai le!* 中国人民站起来了！). Tu ve skutečnosti při této příležitosti nevyslovil.[127]

Počátky čínského vrcholového sportu jsou úzce spjaty s křesťanskými misiemi a aktivitami cizinců. Zakladatelem čínského olympismu je Zhang Boling, jenž se v těchto kruzích pohyboval.

Čína se mezinárodního sportovního dění dlouho účastnila jen okrajově. První čínský zástupce v MOV a první čínské sportovní organizace západních sportů jsou záležitostí až 20.

[127] Vyslovil ji o několik dní dříve, na 1. plenárním zasedání Čínského lidového politického poradního shromáždění.

let 20. století. V roce 1924 se první čínští sportovci účastnili olympijských her, v roce 1932 první čínský sportovec na hrách startoval a zapsal si výkon do výsledkové listiny. Účast jediného reprezentanta Liu Changchuna v roce 1932 je oslavována spíše z vlasteneckých a protijaponských důvodů, protože adorace nemá jinak oporu ani v dosažených výsledcích, ani v některé z původních otázek olympijského snu.

Na dalších OH Čína bezprostředního úspěchu nedosáhla. 50. léta se nesla ve znamení bojkotů kvůli sporům o zaujetí místa jediného zástupce Číny v MOV, analogicky jako v případě OSN. Tento stav v závěru 50. let vedl ČLR k odchodu do mezinárodní sportovní izolace, kterou definitivně opustila až po vleklých jednáních s MOV a vyřešení situace ke své spokojenosti v roce 1979. Poprvé se ČLR znovu zúčastnila olympijských her v roce 1980, ovšem pouze zimních. Mezitím první medaili vybojoval pro Čínu zástupce Taiwanu, o čemž čínské pevninské prameny mlčí.

V roce 1984 vybojovala ČLR první zlatou olympijskou medaili v soutěži jednotlivců i v soutěži družstev. Následně se snažila získat pořadatelství OH v roce 2000, což se jí vzhledem k brzkému termínu po krvavém potlačení protestů v roce 1989 těsně nepodařilo. Vyšlo to až o osm let později, čímž se podle čínských pramenů uzavírá jedna předlouhá éra.

Text práce, který se záměrně místy nechal ovlivňovat strukturou a stylem čínských pramenů, dává tušit všeobecně velký vliv marxistické teorie. Teorie a plánování dlouhodobých cílů ve sportu nejsou publikace, se kterými bychom se, na rozdíl od ČLR, setkávali běžně v českých knihkupectvích. V čínském ideologií prodchnutém politicko-společenském prostředí jsou však zřejmě nezbytnou součástí práce všech zainteresovaných stran v oblasti sportu.

Nedílnou součástí teorií a terminologie je propracovaný jazykový systém, jenž přímo navazuje na upravenou marxistickou ideologii, kterou ke svému vládnutí využívá Komunistická strana Číny. Příkladem jazyka ovlivněného marxismem a zároveň čínskou tradicí budiž např. černobílé vidění: kontrast staré a nové Číny s tím, že vše, co předchází roku 1949, má v zásadě negativní konotace a naopak.

Práce se otázce jazyka věnovala nejprve po teoretické stránce a závěr lze vyvodit ten, že propracovaný jazykový systém může fungovat jako efektivní prostředek manipulace s myšlením mluvčích konkrétního manipulovaného jazyka.

Vedle toho na příkladech práce ukazuje, jakým způsobem je sport provázán s konkrétními hlavními ideologickými koncepty a jakou roli v nich hraje. Jako vedlejší produkt práce nabízí rovněž interpretaci těchto konceptů.

Například v konceptu „čínského snu," který se možná v příštích letech stane hlavním ideologickým přínosem počínštěného marxismu Xi Jinpingovy páté generace čínského komunistického vedení, vidíme přímou spojitost s oblastí sportu. Xi Jinpingovi pomohlo dosáhnout nástupnictví po Hu Jintaovi mj. úspěšné pořádání OH v Číně v roce 2008, které, jak víme, pomohlo naplnit „stoletý čínský olympijský sen." Slovo „sen" měly hry i ve svém oficiálním mottu. Protože „čínský olympijský sen" formuloval roku 1908 Clarence H. Robertson, nastává kuriózní situace, kdy čínská marxistická doktrína bude dost možná navazovat na učení amerického křesťana ze Scantonu v Iowě.

Podobně jako soutěžní válečné hry v čínském starověku sport sehrává i v dnešní Číně státotvornou roli v podobě stabilizačního prvku, který umožní čínské vládě realizovat její politiku a který pomáhá bránit propadu země do chaosu.

Aby tato role mohla být naplněna, financuje čínský vládní aparát rozsáhlý státní systém sportu, známý také jako pyramida. Státní systém vychází ze sovětské zkušenosti a v 50. letech, kdy byl v ČLR zaváděn, byl budován ve vojenském stylu a s využitím vojenské disciplíny. Na druhou stranu státní systém sportu byl v minulosti často poměrně liberální oblastí, ve které bylo žádoucí přebírat zahraniční vlivy k dosažení co možná nejlepších výsledků. I proto byl pro svou „ideologickou nečistotu" terčem nenávistných kampaní za Kulturní revoluce.

Čínský státní systém sportu se sice podle čínských pramenů neustále vyvíjí, ale změny nejsou příliš dramatické a rozdíl proti jiným státům je stále značný. To je patrné především ze zkušeností lidí ze Západu, kteří v ČLR přijali pracovní angažmá v oblasti sportu.

ČLR se státního systému sportu z důvodu historické kontinuity nechce vzdát ani přesto, že má řadu problémů, jimiž jsou např. vysoká finanční náročnost, nedostatečná komercionalizace, rozpor se současným ideologickým učením prosazujícím tržní rysy v ekonomice atd. S ohledem na úspěchy čínského sportu, především na OH v Pekingu 2008, se neočekává, že by byl v blízké budoucnosti radikálně reformován nebo dokonce nahrazen jiným systémem.

V zahraniční politice má sport fungovat jako příklad „měkké síly," která symbolizuje mírový rozvoj Číny, takový, který zlepší její image (*xingxiang* 形象) v očích ostatních a který zároveň nebude v ostatních evokovat pocit ohrožení. Rizikem pro image je mj. také doping.

Kvůli tomu, že sport je v ČLR v rukou státu, jsou na boj proti dopingu kladeny větší nároky než v jiných zemích, které státní systém neprovozují. Jakákoli odpovědnost za pozitivní dopingové případy v ČLR totiž dopadá přímo na stát, který se jí může jen těžko zříci.

Nejnovějším trendem čínského sportu je implementace teorie udržitelného rozvoje, která má ČLR pomoci naplnit cíl trvalého setrvání ve světové špičce, aby ČLR neopakovala historii zemí jako Sovětský svaz či Východní Německo, které již na vrcholu byly, ale neudržely se na něm.

Dlouhodobým cílem ČLR je stát se sportovní supervelmocí, což obnáší vynalezení takového přínosu světovému sportu, který budou ostatní země přebírat, a tedy následovat čínský model. Podle všech indicií ČLR hledá cestu v podpoře sportu v rozvojových zemích a pokusí se prošlapat novou cestu, označovanou jako „nezápadní."

Na úplný závěr se vraťme k citátu Dominika Sandbrooka z úvodu práce: *„Historie sportu nám může vypovědět o dějinách té které země podobně jako hospodářské nebo politické dějiny."* Práce na několika příkladech naznačila, jakým způsobem se v Číně neustále jedním či druhým směrem sport ovlivňoval s politikou.

Vzestup Číny a vzestup sportu jsou těsně svázány. Byla to oblast sportu a pingpongová diplomacie, která ČLR znovuotevřela dveře na světovou scénu. Byla to oblast sportu, kde docházelo k výměně informací a kontaktu se zahraničím i v době, kdy to v jiných odvětvích nepřipadalo do úvahy. A byly to olympijské hry v Pekingu, které jako první měly světu ukázat mírovou moc Číny.

Pokud rysem supervelmoci (*qiangguo* 强国) je ovlivňování chování druhých, sport je zároveň vizitkou (*mingpian* 名片) i průkopníkem mírového vzestupu a dějiny státu mají tendenci být ve všech oblastech harmonizovány, jaký logické poučení z toho můžeme vyvodit? Čínský diskurs hovoří o „nezápadní" cestě a podpoře rozvojového světa. Naznačuje snad čínská strategie v oblasti sportu jasnou snahu a případně i strategii přebrat Západu dominantní postavení i v jiných oblastech, například v ekonomice či diplomacii? Vývoj v Africe, kde jsme svědky posilování čínského vlivu, do takové hypotézy přesně pasuje.

Čínské počínání ve sportu by vzhledem k významu, který mu přikládá čínský ideologický diskurs, mělo být do budoucna rozhodně předmětem pozornosti akademických kruhů, protože může sloužit jako lakmusový papírek předjímající další historický vývoj.

11 POUŽITÁ LITERATURA

Prameny:

Anon. (2011). „2010 IWF World Championships – Qualification Team Classification updated.“ *International Weightlifting Federation* [online], 21. 10. 2011. Dostupné na: http://www.iwf.net/2011/10/21/2010-iwf-world-championships-qualification-team-classification-updated-2/ (navštíveno 7. 11. 2011).

Anon. (2013). *2013 Anti-Doping Testing Figures, Samples Analyzed and Reported by Accredited Laboratories in ADAMS*. WADA. Dostupné na: https://www.wada-ama.org/en/resources/science-medicine/anti-doping-testing-figures (navštíveno 12. 8. 2014).

Anon. „4th IAAF World Championships in Athletics.“ *International Association of Athletics Federations* [online]. Dostupné na: http://www.iaaf.org/results/iaaf-world-championships-in-athletics/1993/4th-iaaf-world-championships-in-athletics-1 (navštíveno 12. 8. 2014).

Anon. (2011). „78th Men‘s and 21st Women’s World Championships.“ *International Weightlifting Federation* [online], 2011. Dostupné na: http://www.iwf.net/results/results-by-events/?event=116 (navštíveno 16. 11. 2011).

Anon. „Athletics at the 1932 Los Angeles Summer Games: Men's 100 metres.“ *Sports-Reference.com* [online]. Dostupné na: http://www.sports-reference.com/olympics/summer/1932/ATH/mens-100-metres.html (navštíveno 1. 8. 2014).

Anon. „Athletics at the 1932 Los Angeles Summer Games: Men's 200 metres.“ *Sports-Reference.com* [online]. Dostupné na: http://www.sports-reference.com/olympics/summer/1932/ATH/mens-200-metres.html (navštíveno 1. 8. 2014).

Anon. (1998). „Chinese apologise but deny systematic drug abuse.“ *BBC News* [online], 15. 1. 1998. Dostupné na: http://news.bbc.co.uk/2/hi/sport/47684.stm (navštíveno 14. 8. 2014).

Anon. (1935). „Chinese Tennis Player. Body Found in River.“ *The Sydney Morning Herald*, 24. 9. 1935, 12.

Anon. (2011b). „Chinese weightlifter Liao Hui is suspended.“ *International Weightlifting Federation* [online], 18. 11. 2011. Dostupné na: http://www.iwf.net/2011/11/18/chinese-weightlifter-liao-hui-is-suspended/ (navštíveno 18. 11. 2011).

Anon. „Davis Cup - Tie - Details. Australia 5:0 China, P.R.“ *DavisCup.com*. Dostupné na: http://www.daviscup.com/en/draws-results/tie/details.aspx?tieId=10000569 (navštíveno 30. 7. 2014).

Anon. (2013). „Er-ling-yi-san nian di san jidu xingfenji jiancha shuju“ 2013 年第三季度兴奋剂检查数据 [Údaje o antidopingových kontrolách provedených ve třetím čtvrtletí roku 2013]. *Fanxingfenji dongtai* 2013.12, 2–3.

Anon. „Far Eastern Championship Games.“ *Olympic Council of Asia* [online]. Dostupné na: http://ocasia.org/game/GamesL1.aspx?9QoyD9QEWPfemU/arvY96w== (navštíveno 30. 7. 2014).

Anon. (1927). „Far Eastern Olympic Games. How the Singapore Representatives Fared. Tennis and Swimming.“ *The Singapore Free Press and Mercantile Advertiser*, 24. 9. 1927, 20.

Anon. (2008). „Gefeuerter Kanu-Trainer Capousek: ‚Das System in China ist faul.‘“ *Spiegel Online* [online], 24. 6. 2008. Dostupné na: http://www.spiegel.de/sport/sonst/gefeuerter-kanu-trainer-capousek-das-system-in-china-ist-faul-a-561734.html (navštíveno 13. 8. 2014).

Anon. „Info o YMCA.“ *YMCA.cz* [online]. Dostupné na: http://www.ymca.cz/info-o-ymca/ (navštíveno 30. 7. 2014).

Anon. (1936). „Malayan Tennis Star Dead, Khoo Hooi Hye.“ *The Singapore Free Press and Mercantile Advertiser*, 28. 7. 1936, 6.

Anon. (2013). „Olympijská charta. V platnosti od 9. září 2013.“ *Mezinárodní olympijský výbor*, září 2013. Dostupné na: http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf (navštíveno 22. 11. 2013).

Anon. (2014). „Paihangbang“ 排行榜 [Pořadí, podle počtu sledujících]. *Tengxun Weibo* [online]. Dostupné na: http://zhaoren.t.qq.com/rank.php?id=0 (navštíveno 13. 8. 2014).

Anon. „Report of the World Commission on Environment and Development.“ *Organizace spojených národů A/RES/42/187*, 96. plenární zasedání ze dne 11. prosince 1987. Dostupné na: http://www.un.org/documents/ga/res/42/ares42-187.htm (navštíveno 2. 8. 2014).

Anon. (2011). „Sanctioned athletes.“ *International Weightlifting Federation* [online], 2011. Dostupné na: http://www.iwf.net/anti-doping/sanctioned-athletes/ (navštíveno 16. 11. 2011).

Anon. „The Championships 1924: Gentlemen's Singles.“ *Wimbledon.com*. Dostupné na: http://www.wimbledon.com/en_GB/scores/draws/archive/pdfs/1924_MS_A4.pdf (navštíveno 30. 7. 2014).

Anon. „Vyhláška o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu.“ *391/2013 Sbírky předpisů České republiky*, ze dne 25. listopadu 2013, 6772–6779. Dostupné na: http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/13-391.htm (navštíveno 18. 7. 2014).

Anon. „World Records.“ *International Association of Athletics Federations* [online]. Dostupné na: http://www.iaaf.org/records/by-category/world-records#results-tab-sub=1 (navštíveno 12. 8. 2014).

Anon. „Yi-jiu-ba-si nian Zhonggong zhongyang guanyu jinyibu fazhan tiyu yundong de tongzhi“ 1984 年中共中央关于进一步发展体育运动的通知 [Oběžník Ústředního výboru KS Číny z roku 1984 o dalším kroku v rozvoji sporu]. *Olympic.cn* [online]. Dostupné na: http://www.olympic.cn/rule_code/code/2004-04-26/153205.html (navštíveno 10. 8. 2014).

Anon. „Yi-jiu-er-si: Zhongguo qingkuang“ 1924：中国情况 [1924: čínská situace]. Olympic.cn [online]. Dostupné na: http://www.olympic.cn/games/summer/china/2004-03-25/120077.html (navštíveno 30. 7. 2014).

Anon. (2003 [1993]). „Yi-jiu-jiu-san nian jiu yue ba ri, Majia jun kuang sao shijie jilu“ 1993 年 9 月 8 日 马家军狂扫世界记录 [8. září 1993, Maova armáda nespoutaně přepisuje světové rekordy]. *Renmin Ribao* [online], 1. 8. 2003. Dostupné na: http://www.people.com.cn/GB/historic/0908/4723.html (navštíveno 13. 8. 2014).

Anon. (2008). „Yongjiang Ouyang Kunpeng yin yaojian cheng yangxing bei zhongshen jinsai“ 泳将欧阳鲲鹏因药检呈阳性被终身禁赛 [Plavci Ouyang Kunpengovi byla kvůli pozitivnímu dopingovému nálezu doživotně zastavena činnost]. *Xinhua* [online], 27. 6. 2008. Dostupné na: http://news.xinhuanet.com/sports/2008-06/27/content_8451416.htm (navštíveno 12. 8. 2014).

Anon. (2009). „*Zhonggua renmin gongheguo tiyu fa* 中华人民共和国体育法 [Zákon o tělovýchově Čínské lidové republiky].“ ze dne 29. 8. 1995 ve znění z 27. 8. 2009. Dostupné na: http://www.sport.gov.cn/n16/n1092/n16819/312031.html (navštíveno 12. 2. 2014).

Anon. (2007). „‚Zhongguo meng‘ de weilai zouxiang: ‚xin san buzou‘ de fazhan zhanlüe he quanmian jianshe xiaokang shehui de ‚Zhongguo meng‘“ “中国梦”的未来走向：“新三步走”的发展战略和全面建设小康社会的“中国梦” [Budoucí směřování ‚čínského

snu‘: rozvojová strategie ‚nových tří kroků‘ a ‚čínský sen‘ úplného vybudování společnosti na elementárním stupni blahobytu]. *Zhongguowang* [online], 23. 8. 2007. Dostupné na: http://www.china.com.cn/aboutchina/zhuanti/zgm/2007-08/23/content_8735333.htm (navštíveno 16. 7. 2014).

Anon. (2014). „Zhunque bawo panzhong jushi, xia hao jingji shehui fazhan guanjian qi“ 准确把握盘中局势,下好经济社会发展关键棋 [Přesné pochopení situaci na šachovnici a tažení správnou figurou ekonomicko-společenského rozvoje]. *Xinhua* [online], 6. 8. 2014. Dostupné na: http://news.xinhuanet.com/mrdx/2014-08/06/c_133534688.htm (navštíveno 15. 8. 2014).

Avé, M. A. (ed.) (1924). *Les jeux de la VIIIe Olympiade Paris 1924: rapport officiel*. Paris: Librairie de France.

Bao Mingxiao 鲍明晓 (2010). „Tiyu daguo xiang tiyu qiangguo maijin de zhanlüe yanjiu“ 体育大国向体育强国迈进的战略研究 [Výzkum strategie přechodu od statusu velmoci ke statusu supervelmoci v oblasti sportu] In: «Tiyu daguo xiang tiyu qiangguo maijin de lilun zu shijian yanjiu» ketizu.《体育大国向体育强国迈进的理论与实践研究》课题组, *Tiyu qiangguo zhanlüe yanjiu* 体育强国战略研究 [Studie strategie dosažení statusu supervelmoci ve sportu]. Beijing: Renmin Tiyu Chubanshe, 1–14.

Browne, F. G. (ed.) (1933). *The Games of the Xth Olympiad, Los Angeles 1932: Official Report*. Los Angeles: Xth Olympiade Committee of the Game sof Los Angeles, U. S. A. 1932.

Burghley, David (ed.) (1948). *The Official Report of the Organising Committee for the XIV Olympiad*. London: The Organising Committee for the XIV Olympiad.

Cook, Theodore Andrea (ed.) (1909). *The fourth Olympiad; being the Official Report of the Olympic games of 1908 Celebrated in London Under the Patronage of His Most Gracious Majesty King Edward VII and by the Sanction of the International Olympic Committee*. London: The British Olympic Association.

Cox, Peter (2013). „My Week With The North Korean Hockey Team.“ *Deadspin.com* [online], 12. 6. 2013. Dostupné na: http://deadspin.com/my-week-with-the-north-korean-hockey-team-512306903 (navštíveno 8. 4. 2014).

Degun, Tom (2013). „Wu officially declares himself as candidate for IOC Presidency.“ *inside the games* [online], 23. 5. 2013. Dostupné na: http://www.insidethegames.biz/olympics/1014348-wu-officially-declares-himself-as-candidate-for-ioc-presidency (navštíveno 13. 8. 2014).

Doyle, Edward A. (ed.) (1958). *The Official Report of the Organising Committee for the Games of the XVI Olympiad, Melbourne, 1956*. Melbourne: The Organizing Committee of the XVI Olympiad, Melbourne, 1956.

Erling, Johnny (2008). „China entlässt deutschen Kanu-Trainer Capousek.“ *Die Welt* [online], 25. 6. 2008. Dostupné na: http://www.welt.de/sport/article2144307/China-entlaesst-deutschen-Kanu-Trainer-Capousek.html (navštíveno 13. 8. 2014).

Farhi, Paul (2014). „Did the Winter Olympics in Sochi really cost $50 billion? A closer look at that figure.“ *The Washington Post* [online], 10. 2. 2014. Dostupné na: http://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/did-the-winter-olympics-in-sochi-really-cost-50-billion-a-closer-look-at-that-figure/2014/02/10/a29e37b4-9260-11e3-b46a-5a3d0d2130da_story.html (navštíveno 16. 8. 2014).

Futterman, Matthew (2013). „IOC Elects Thomas Bach as New President.“ *The Wall Street Journal* [online], 10. 9. 2013. Dostupné na: http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424127887323864604579066980015036834 (navštíveno 13. 8. 2014).

Garnaut, John (2012). „Chinese Olympians subjected to routine doping.“ *The Sydney Morning Herald* [online], 27. 7. 2012. Dostupné na: http://www.smh.com.au/olympics/news-london-2012/chinese-olympians-subjected-to-routine-doping-20120726-22v65.html (navštíveno 6. 8. 2014).

Guo Jian 郭剑 (2007). „Zhang Guozheng zhi xiang anxin xunlian“ 张国政只想安心训练 [Zhang Guozheng si přeje pouze v klidu trénovat]. *SOHU.com* [online], 24. 10. 2007. Dostupné na: http://news.sohu.com/20071024/n252817231.shtml (navštíveno 13. 8. 2014).

Han Kun 韩坤 (2011). *Zhongguo jingji tiyu jueqi yanjiu* 中国竞技体育崛起研究 [Studie vzestupu čínského vrcholového sportu]. Hangzhou: Zhejiang Daxue Chubanshe.

Han Kun 韩坤 (2011a). „Xu“ 序 [Předmluva]. In: Han Kun 韩坤, *Zhongguo jingji tiyu jueqi yanjiu* 中国竞技体育崛起研究 [Studie vzestupu čínského vrcholového sportu]. Hangzhou: Zhejiang Daxue Chubanshe.

Harbsmeier, Christoph (ed.). *Thesaurus Linguae Sericae: An Historical Encyclopaedia of Chinese Conceptual Schemes* [online]. Dostupné na: http://tls.uni-hd.de (navštíveno 8. 8. 2014).

Hartmann, Ulrich. (2010). „Abschied vom deutschen Professor.“ *Süddeutsche.de* [online], 17. 5. 2010. Dostupné na: http://www.sueddeutsche.de/sport/olympische-spiele-abschied-vom-deutschen-professor-1.203731 (navštíveno 13. 8. 2014).

Hu Jintao 胡锦涛 (2012). „Jiandingbuyi yanzhe Zhongguo tese shehuizhuyi daolu qianjin wei quanmian jianshe xiaokang shehui er fendou“ 坚定不移沿着中国特色社会主义道路前进为全面建成小康社会而奋斗 [Neochvějně se držme cesty socialismu s čínskými zvláštnostmi a postupujme vpřed za účelem zápasu a všestranného vybudování společnosti na elementárním stupni blahobytu]. In: Xi Jinping 习近平 et al. *Shibada baogao xuexi fudao baiwen* 十八大报告学习辅导百问 [Výukový manuál ke zprávě z XVIII. sjezdu se 100 otázkami].“ Beijing: Xuexi Chubanshe, Dangjian Duwu Chubanshe, 1–51.

Jiang Zemin 江泽民 (2004 [1997]). „Gaoju Deng Xiaoping lilun weida qizhi, ba jianshe you Zhongguo tese shehuizhuyi shiye quanmian tuixiang er-shi-yi shiji“ 高举邓小平理论伟大旗帜，把建设有中国特色社会主义事业全面推向二十一世纪 [Vyzdvihujme velkolepý prapor Deng Xiaopingovy teorie, abychom věc budování socialismu s čínskými zvláštnostmi dotlačili do 21. století]. *Xinhua* [online], 29. 4. 2004. Dostupné na: http://news.xinhuanet.com/zhengfu/2004-04/29/content_1447509.htm (navštíveno 11. 8. 2014).

Ketizu 课题组 (2010). „Qianyan“ 前言 [Úvodní slovo] In: «Tiyu daguo xiang tiyu qiangguo maijin de lilun zu shijian yanjiu» ketizu.《体育大国向体育强国迈进的理论与实践研究》课题组, *Tiyu qiangguo zhanlüe yanjiu* 体育强国战略研究 [Studie strategie dosažení statusu supervelmoci ve sportu]. Beijing: Renmin Tiyu Chubanshe.

Kolkka, Sulo (ed.) (1955). *The Official Report of the Organising Committee for the Games of the XV Olympiad, Helsinki, 1952*. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Lai, Ruoxin Mike. „Hu Shih - The Chinese Renaissance.“ *University of California, Berkeley* [online]. Dostupné na: http://csua.berkeley.edu/~mrl/ (navštíveno 10. 8. 2014).

Lei, Lei (2011). „China's plan: send the best to the West.“ *China Daily* [online], 15. 4. 2011. Dostupné na: http://www.chinadaily.com.cn/cndy/2011-04/15/content_12330178.htm (navštíveno 12. 8. 2014).

Li Jia 李嘉 (2013). „Youyong shijie guanjun Li Zhesi yin shiyong xingfenji bei Guoji yonglian jin sai liang nian“ 游泳世界冠军李哲思因使用兴奋剂被国际泳联禁赛 2 年 [Mezinárodní plavecká federace vystavila mistryni světa v plavání Li Zhesi kvůli používání

zakázaných látek zákaz činnosti na 2 roky]. *Xinhua* [online], 29. 1. 2013. Dostupné na: http://news.xinhuanet.com/sports/2013-01/29/c_124296264.htm (navštíveno 14. 8. 2014).

Li Xiang 李响 (2012). „Titan zhuanfang Wang Junxia: Jiedao siwang konghe dianhua, beibi tuiyi 体坛专访王军霞：接到死亡恐吓电话 被逼退役 [Speciální rozhovor s Wang Junxia: telefonáty vyhrožující smrtí, nucený odchod]. *Tengxun Tiyu* [online]. Dostupné na: http://sports.qq.com/a/20120530/000590.htm (navštíveno 12. 8. 2014)

Liu Runzhi 刘润芝 (ed.) (2010). *Official Report of the Beijing 2008 Olympic Games = Beijing er-ling-ling-ba nian Aoyunhui zongjie baogao* 北京 2008 年奥运会总结报告. Beijing: Beijing Organizing Committee for the Games of the XXIX Olympiad.

Liu, Zhen (2008). „China's sports system delivers, but at a cost.“ *Reuters* [online], 28. 7. 2008. Dostupné na: http://www.reuters.com/article/2008/07/29/us-olympics-system-idUSPEK31872920080729 (navštíveno 10. 8. 2014).

Lomová, Olga (2014). „Čínské národní zájmy na vytržených stránkách.“ *Blog. Aktualne.cz* [online], 15. 8. 2014. Dostupné na: http://blog.aktualne.cz/blogy/olga-lomova.php?itemid=23499 (navštíveno 16. 8. 2014).

Longman, Jeré (2012). „Inside the Rings: China Pool Prodigy Churns Wave of Speculation.“ *The New York Times* [online], 30. 7. 2012. Dostupné na: http://www.nytimes.com/2012/07/31/sports/olympics/chinese-swimmers-record-raises-doping-concerns.html (navštíveno 14. 8. 2014).

Lü Peidong 吕沛东 (ed.) (2010). „Ouyang Kunpeng jinsaiqi suo duan zhi liang nian, Yongxie: reng jinzhi ta cansai 欧阳鲲鹏禁赛期缩短至 2 年 泳协：仍禁止他参赛 [Distanc byl Ouyang Kunpengovi zkrácen na 2 roky, Plavecký svaz: zákaz startu na soutěžích stále trvá]. *Zhongguowang* [online], 18. 12. 2010. Dostupné na:

http://sports.china.com.cn/txt/2010-12/18/content_21568561.htm (navštíveno 12. 8. 2014).

Ma Jian 马剑 a He Yong 贺勇 (2014). „Beijing zhengshi chengwei er-ling-er-er nian Dong-Ao-hui shenban houxuan chengshi“ 北京正式成为 2022 年冬奥会申办候选城市 [Peking se oficiálně stal kandidátským městem na pořádání zimních olympijských her v roce 2022]. *Renmin Ribao* [online], 8. 7. 2014. Dostupné na:

http://paper.people.com.cn/rmrb/html/2014-07/08/nw.D110000renmrb_20140708_5-04.htm (navštíveno 18. 8. 2014).

Madden, Robert a Lewi, Edward J. (edd.) (1980?). *Final Report, XIII Olympic Winter Games, February 13-24, 1980 = Rapport final, XIII Jeux olympiques d'hiver, Lake Placid, N.Y., 13-24 fevrier, 1980*. [Spojené státy?]: Ed Lewi Associates.

Magnay, Jacquelin (2012). „Ye Shiwen doping suspicions at London 2012 Olympics stem from Chinese drugs baggage of 1990s.“ *The Telegraph* [online], 31. 7. 2012. Dostupné na: http://www.telegraph.co.uk/sport/olympics/swimming/9441355/Ye-Shiwen-doping-suspicions-at-London-2012-Olympics-stem-from-Chinese-drugs-baggage-of-1990s.html (navštíveno 14. 8. 2014).

Mao Zedong 毛泽东 (2004 [1942]). „Mao Zedong: Zai Yan'an wenyi zuotanhuishang de jianghua (yi-jiu-si-er nian wu yue)“ 毛泽东：在延安文艺座谈会上的讲话（一九四二年五月） [Mao zedong: Projev na konferenci o umění a literatuře v Yan'anu (květen 1942)]. *Xinhua* [online], 24. 6. 2004. Dostupné na: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2004-06/24/content_1545090.htm (navštíveno 8. 8. 2014).

Mohan, K. P. (2012). „CAS finds IWF's four-year ban untenable“. *The Hindu* [online], 16. 11. 2012. Dostupné na: http://www.thehindu.com/sport/other-sports/cas-finds-iwfs-fouryear-ban-untenable/article4102647.ece (navštíveno 6. 8. 2014).

Perelman, Richard B. (ed.) (1985). *Official Report of the Games of the XXIIIrd Olympiad Los Angeles, 1984*. Los Angeles: Los Angeles Olympic Organizing Committee.

Ren Hai 任海, Wang Fang 王芳 a Zhao Zhuo 赵卓 (2010). „Lun tiyu qiangguo de guoji yingxiangli“ 论体育强国的国际影响力 [Debata o mezinárodním vlivu sportovní supervelmoci] In: «Tiyu daguo xiang tiyu qiangguo maijin de lilun zu shijian yanjiu» ketizu. 《体育大国向体育强国迈进的理论与实践研究》课题组, *Tiyu qiangguo zhanlüe yanjiu* 体育强国战略研究 [Studie strategie dosažení statusu supervelmoci ve sportu]. Beijing: Renmin Tiyu Chubanshe, 15–34.

Richter, Fiedrich (ed.) (1937). *The XIth Olympic Games Berlin, 1936: Official Report.* Berlin: Organisationskomitee für die XI. Olympiade Berlin 1936.

Riding, Alan (1993). „OLYMPICS; 2000 Olympics Go to Sydney In Surprise Setback for China.“ *The New York Times* [online], 24. 9. 1993. Dostupné na: http://www.nytimes.com/1993/09/24/sports/olympics-2000-olympics-go-to-sydney-in-surprise-setback-for-china.html (navštíveno 16. 8. 2014).

Sučić, Anto et al. (1984). *Final Report published by the Organising Committee of the XlVth Winter Olympic Games 1984 at Sarajevo = Rapport final publié par le Comité d'Organisation des XIVèmes Jeux Olympiques d'Hiver 1984 à Sarajevo = Završni izvještaj Organizacionog komiteta XIV zimskih olimpijskih igara Sarajevo, 1984*. Sarajevo: Organizacioni komitet XIV zimskih olimpijskih igara Sarajevo, 1984.

Tang, Zhe (2013). „The Hammer cometh.“ *China Daily* [online], 26. 4. 2013. Dostupné na: http://www.chinadaily.com.cn/sports/langping2013/2013-04/26/content_16498623.htm (navštíveno 13. 8. 2014).

Tuček, Milan (2013). „Prestiž povolání – červen 2013.“ *CVVM* [online], 3. 9. 2013. Dostupné na: http://cvvm.soc.cas.cz/prace-prijmy-zivotni-uroven/prestiz-povolani-cerven-2013 (navštíveno 14. 8. 2014).

Tushie-Lessard, Clarise (2008). „University Olympics exhibit shows China's path to games: In 1908, an American YMCA director in China asked the question, ‚When will … an Olympic contest be held in China…‘“ *Minnesota Daily* [online], 13. 8. 2008. Dostupné na: http://www.mndaily.com/2008/08/13/university-olympics-exhibit-shows-chinas-path-games (navštíveno 31. 7. 2014).

Tyler, Petrick E. (1993) „OLYMPICS; There's No Joy in Beijing as Sydney Gets Olympics.“ *The New York Times* [online], 24. 9. 1993. Dostupné na: http://www.nytimes.com/1993/09/24/sports/olympics-there-s-no-joy-in-beijing-as-sydney-gets-olympics.html (navštíveno 16. 8. 2014).

Vodička, Milan (2008). „Čínská velkovýrobna olympijských vítězů. Jak to viděl český trenér.“ *iDNES.cz* [online], 6. 8. 2008. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/cinska-velkovyrobna-olympijskych-vitezu-jak-to-videl-cesky-trener-1fs-/zpr_archiv.aspx?c=A080806_113909_kavarna_bos (navštíveno 13. 8. 2014).

Wang Hengzhi 王恒志 (2011). „Er-ling-yi-yi quanguo juzhong jinbiaosai Su Dajin huo qi-shi-qi gongjin ji guanjun 2011 全国男子举重锦标赛 苏达金获 77 公斤级冠军 [Celostátní mistrovství ve vzpírání mužů 2011: Su Dajin získal titul ve hmotnostní kategorii do 77 kilogramů]. *Souhu Tiyu* [online]. Dostupné na: http://sports.sohu.com/20110517/n280609281.shtml (navštíveno 13. 8. 2014)

Wu Pu 吴璞 (reportér) (2011). „Liao Hui yin xingfenji wenti bei jinsai si nian“ 廖辉因兴奋剂问题被禁赛 4 年 [Liao Huiovi byla kvůli dopingu zakázána činnost na 4 roky]. *CCTV 5* [reportáž], 18. 11. 2011.

Xinwen Baike 新闻百科 (2012). „Aoyunhui shi ‚yao qian' haishi ‚shao qian'" 奥运会是"摇钱"还是"烧钱" [Jsou olympijské hry chřestěním peněž nebo pálením peněz]. *Tenxun Weibo* [tweet], 2. 8. 2012. Dostupné na: http://t.qq.com/p/t/88397077729522 (navštíveno 4. 8. 2012).

Xu Minxiong 许敏雄 (2012). *Jingji tiyu qiangguo zhi lu* 竞技体育强国之路 [Cesta dosažení statusu supervelmoci ve vrcholovém sportu]. Beijing: Guangming Ribao Chubanshe.

Xu Minxiong 许敏雄 (2012a). „Xu" 序 [Předmluva]. In: Xu Minxiong 许敏雄, *Jingji tiyu qiangguo zhi lu* 竞技体育强国之路 [Cesta dosažení statusu supervelmoci ve vrcholovém sportu]. Beijing: Guangming Ribao Chubanshe.

Xu Mingli 許明禮 (2007). „Bei xiayao de guozhi zhi mi" 被下藥的果汁之謎 [Záhada otráveného džusu]. *Ziyou Shibao: Liberty Times Net* [online], 29. 1. 2007. Dostupné na: http://news.ltn.com.tw/news/sports/paper/113817 (navštíveno 15. 8. 2014).

Yang Yue 杨越 (2010). „Weilai shi nian Zhongguo jingji shehui fazhan dui tiyu shiye de xuqiu" 未来 10 年中国经济社会发展对体育事业的需求 [Požadavky na čínský ekonomický a společenský rozvoj ve vztahu ke sportu v příštích 10 letech] In: «Tiyu daguo xiang tiyu qiangguo maijin de lilun zu shijian yanjiu» ketizu.《体育大国向体育强国迈进的理论与实践研究》课题组, *Tiyu qiangguo zhanlüe yanjiu* 体育强国战略研究 [Studie strategie dosažení statusu supervelmoci ve sportu]. Beijing: Renmin Tiyu Chubanshe, 113–132.

Yu Guohua 余国华 (2011). „Liao Hui quexi juzhong Yajinsai Jiaolian: shangshi jiben huifu xiayue fuchu 廖辉缺席举重亚锦赛 教练：伤势基本恢复下月复出 [Liao Hui se nezúčastní mistrovství Asie ve vzpírání. Trenér: zranění je v zásadě vyléčené, příští měsíc bude zase soutěžit]. *Xinlang Jingji Fengbao* [online]. Dostupné na: http://sports.sina.com.cn/o/2011-04-14/09315533182.shtml (navštíveno 13. 8. 2014)

Zakaria, Fareed (2012). „Zakaria: How America can thrive in a post-American world." *CNN.com* [online], 13. 3. 2012. Dostupné na: http://globalpublicsquare.blogs.cnn.com/2012/03/13/zakaria-how-america-can-thrive-in-a-post-american-world/ (navštíveno 15. 8. 2014).

Zou Rong 邹容 [1903]. *Gemingjun* 革命军 [Revoluční armáda] [online]. Dostupné na: http://www.my285.com/xdwx/gmj/ (navštíveno 7. 8. 2014).

Odborná literatura a ostatní sekundární zdroje:

Anon. „Liang Qichao.“ *Encyclopædia Britannica* [online], 2014. Dostupné na: http://www.britannica.com/EBchecked/topic/338795/Liang-Qichao (navštíveno 27. 8. 2014).

Anon. „Wang Fuzhi.“ *Encyclopædia Britannica* [online], 2014. Dostupné na: http://www.britannica.com/EBchecked/topic/635356/Wang-Fuzhi (navštíveno 11. 8. 2014).

Barmé, Geremie R. (2009). „Beijing Reoriented, an Olympic Undertaking.“ In: Farquhar, Mary (ed.). *21st Century China: Views from Australia*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 1–33.

Barwick, John (2010). “Zhang Boling: The Making of a New Chinese Citizen.” In: Hamrin, Carol Lee a Bieler, Stacey (edd.). *Salt and Light 2: More Lives of Faith that Shaped Modern China.* Eugene, OR: Pickwick Publications, 163 – 182.

Bo Zhiyue (2010). *China's Elite Politics: Governance and Democratization*. Singapore; Hackensack, NJ: World Scientific.

Brownell, Susan (1995). *Training the Body for China: Sports in the Moral Order of the People's Republic*. Chicago: University of Chicago Press.

Brownell, Susan (2008). „Which previous Olympic Games provides the most useful historical precedent for understanding the 2008 Beijing Olympic Games?“ *History News Network* [online], 5. 3. 2008. Dostupné na: http://hnn.us/article/50087 (navštíveno 31. 7. 2014).

Cao Shouhe 曹守和 (2008). *Zhongguo tiyu tongshi, di qi juan* 中国体育通史，第七卷 [Zevrubná historie čínského sportu, 7. svazek]. Beijing: Renmin Tiyu Chubanshe.

Cheng, Anne (2006). *Dějiny čínského myšlení*. Přel. Beguivinová, Helena et al. Praha: DharmaGaia.

Dikötter, Frank (1992). *The Discourse of Race in Modern China*. Hong Kong: Hong Kong University Press.

Fairbank, John King (2004 [1992]). *Dějiny Číny*. Přel. Martin Hála, Jana Hollanová, Olga Lomová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Fidelius, Petr (1998). *Řeč komunistické moci*. Praha: Triáda.

Grexa, Ján a Strachová, Milena (2011). *Dějiny sportu: Přehled světových a českých dějin tělesné výchovy a sportu*. Brno: Masarykova univerzita.

Guo Jianning 郭建宁(ed.) (2012). *Makesizhuyi zhongguohua qianyan wenti yanjiu* 马克思主义中国化前沿问题研究 [Studium stěžejních otázek marxismu sinizovaného]. Hefei: Anhui Renmin Chubanshe.

Hodaň, Bohuslav (2007). *Sociokulturní kinantropologie II: systémové pojetí tělesné kultury*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Hu An‘gang 胡鞍钢 (2012). *2020 Zhongguo: Quanmian jianshe xiaokang shehui* 2020 中国：全面建设小康社会 [Čína v roce 2020: Úplné vybudování společnosti na elementárním stupni blahobytu]. Beijing: Qinghua Daxue Chubanshe.

Ipatovová, A. S (1974). *Nejnovější dějiny Číny: 1917 – 1970*. Přel. Zdeněk Kubeš. Praha: Svoboda.

Ji Fengyuan (2004). *Linguistic Engineering: Language and Politics in Mao’s China*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

Juřička, Daniel (producent) (2013). „Hyde Park Civilizace.“ *Česká televize* [televizní pořad], 23. 11. 2013.

Karlach, Jan (2014). „Pomocí barbarů ovládat barbary: Postavení tusi v oblasti Liangshanu.“ Nepublikovaná diplomová práce, Univerzita Karlova, Praha.

Kennedy, John James (2011). „Uneven Political reform and Development in the Shadow of the Beijing Olympic Games.“ In: Tsutsui, William M. a Baskett, Michael (edd.). *The East Asian Olympiads, 1934–2008: Building Bodies and Nations in Japan, Korea, and China*. Leiden: Koninklijke Brill NV, 150–169.

Kubias, Sáva (2010). *Úvod do managementu - 2010*. Liberec: Technická univerzita v Liberci.

Lei Qing 雷清(ed.) (2011). *Makesizhuyi zhongguohua jianming duben* 马克思主义中国化建明读本 [Učebnice základů marxismu sinizovaného]. Beijing: Zhong-gong Zhongyang Dang-xiao Chubanshe.

LinkmanSK (2009 [1975]). „Politický systém ČSSR alebo vzdialenosť medzi dvomi mostami (1975).“ *YouTube* [video], 11. 3. 2009. Dostupné na: https://www.youtube.com/watch?v=TWPzLa8ccR4 (navštíveno 16. 10. 2013).

Lu Xiaoning (2011). „Promote Physical Culture and Sport, Improve the People’s Constitution.“ In: Wang, Ban (ed.). *Words and Their Stories*. Leiden, Boston: Brill, 171–184.

Luo Shiming 罗时铭 (2008). *Zhongguo tiyu tongshi, di san juan* 中国体育通史，第三卷 [Zevrubná historie čínského sportu, 3. svazek]. Beijing: Renmin Tiyu Chubanshe.

Luo Shiming 罗时铭 a Zhao Jianhua 赵诔华 (2008). *Zhongguo tiyu tongshi, di si juan* 中国体育通史，第四卷 [Zevrubná historie čínského sportu, 4. svazek]. Beijing: Renmin Tiyu Chubanshe.

Mastrocola, Paul (1995). „The Lords of the Rings: The Role of Olympic Site Selection as a Weapon Against Human Rights Abuses: China's Bid for the 2000 Olympics.“ *Boston College Third World Law Journal* Vol. 15, 141–170.

Přel. Matlochová, Věra, Houžvičková, Dagmar a Vondrášková, Marie (1981 [1972]). *Filosofický slovník*. Praha: Svoboda.

Morris, Andrew D. (2004). *Marrow of the Nation: A History of Sport and Physical Culture in Republican China*. Berkeley, Los Angeles a London: University of California Press.

Qian, Ying (2008). *Modern Chinese History & Culture* [cyklus přednášek]. Praha: Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, jaro 2008.

Qin Wendi 秦文第 (2007). „Liang ci luobai de xinsuan, Liu Changchun canjia Aoyunhui de neimu“ 两次落败的辛酸 刘长春参加奥运会的内幕 [Utrpení v podobě dvou porážek, pozadí Liu Changchunových účastí na olympijských hrách]. *Zhenxing Dongbei* [online], 13. 8. 2007. Dostupné na: http://chinaneast.xinhuanet.com/2007-08/13/content_10838003.htm (navštíveno 31. 7. 2014).

Ren, Hai. (1999). „China and the Olympic Movement.“ In: Riordan, James a Jones, Robin (edd.). *Sport and physical education in China*. London, New York: E & FN Spon, 202–213.

Rodrigue, Jean-Paul. „Liner Transatlantic Crossing Times, 1833 - 1952 (in days).“ *Dept. of Global Studies & Geography, Hofstra University, New York, USA.* [online]. Dostupné na: https://people.hofstra.edu/geotrans/eng/ch3en/conc3en/linertransatlantic.html (navštíveno 30. 7. 2014).

Schoenhals, Michael (1992). *Doing things with words in Chinese politics: Five studies*. Berkeley: Center for Chinese Studies, Institute of East Asian Studies, University of California.

Sego, Mary A. „Clarence H. Robertson papers, 1901-1960.“ *Purdue University Libraries, Archives and Special Collections* [online]. Dostupné na:

http://www4.lib.purdue.edu/archon/index.php?p=collections/findingaid&id=562&q=philosophy+born+of+struggle&rootcontentid=9048 (navštíveno 30. 7. 2014).

Shen Weihua 申伟华 et al. (2009). *Mao Zedong tiyu sixiang gailun* 毛泽东体育思想概论 [Úvod do Mao Zedongova myšlení v oblasti sportu]. Changsha: Hunan Renmin Chubanshe.

Spence, Jonathan D (1990). *The Search for Modern China*. New York: W. W. Norton & Company.

Sun Hailin 孙海麟 (ed.) (2008). *Zhongguo Aoyun di yi ren: Zhang Boling de gushi* 中国奥运第一人：张伯苓的故事 [Pionýr čínského olympismu: příběh Zhang Bolinga]. Beijing: Renmin Chubanshe.

Štoch, Miroslav (2005). „Tuzemská literární věda a marxismus.“ *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Philosophica, Moravica* 2005.4, 219–222.

Taylor, Steve (2014). „Sport and the Decline of War“ *Psychology Today: Out of the Darkness* [online], 14. 3. 2014. Dostupné na: http://www.psychologytoday.com/blog/out-the-darkness/201403/sport-and-the-decline-war (navštíveno 27. 5. 2014).

Terrill, Ross (1991). „China’s Youth Wait for Tomorrow.“ *National Geographic* July 1991, 110–136.

Tian Yupu 田雨普 (2006). „Xiaokang tiyu de guancha yu sikao“ 小康体育的观察与思考 [Výzkum a rozbor sporu v společnosti na elementárním stupni blahobytu]. *Beijing Tiyu Daxue Xuebao* 北京体育大学学报 2006, 29 (6), 730–735.

Whitby, Dennis. (1999). „Elite sport.“ In: Riordan, James a Jones, Robin (edd.). *Sport and physical education in China*. London, New York: E & FN Spon, 120–141.

Will, Rachel (2012). „China’s Stadium Diplomacy.“ *World Policy Journal* June 2012, 36–43.

Xu, Guoqi (2005). *China and the Great War: China's Pursuit of a New National Identity and Internationalization*. New York: Cambridge University Press.

Yu, Junwei a Mangan, J. A. (2013). „Dancing Around the Elephant: The Beijing Olympics – Taiwanese Reflections and Reactions.“ In: Mangan, J. A. a Dong, Jinxia (edd.). *Beijing 2008: preparing for glory: chinese challenge in the 'chinese century.'* London: Routledge, 76–100.

Xu, Guoqi (2008). *Olympic dreams: China and sports, 1895-2008*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dánská delegace na zahaj. cerem OH 1924 97
Příloha 2: Nástup účastnických států na zahaj. cerem. OH 1924 97
Příloha 3: Plánek nástupu účastnických států na zahaj. cerem. OH 1924 97
Příloha 4: Fotografie Liu Changchuna na OH 1932 98
Příloha 5: Socha Liu Changchuna 98
Příloha 6: První čínský zlatý olympijský medailista 99
Příloha 7: První čínský vítězný olympijský tým 99
Příloha 8: První OH, které se konaly v Číně 99

13 PŘÍLOHY

Příl. 1 (nahoře): nástup dánské výpravy na slavnostním zahájení OH 1924 v Paříži
Příl. 2 (uprostřed): nastoupené výpravy
Příl. 3 (dole): plánek nástupu
Dánská výprava stojí dvanáctá zleva, což odpovídá plánku a znamená účast čín. výpravy. Zdroj (vše): Avé (1924)

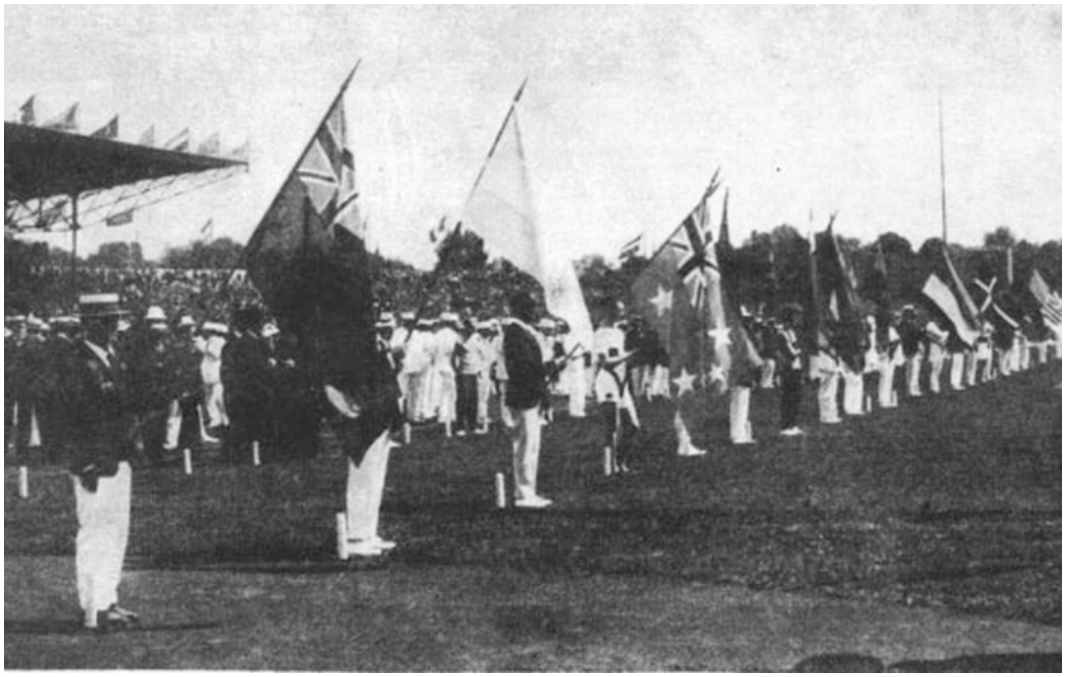

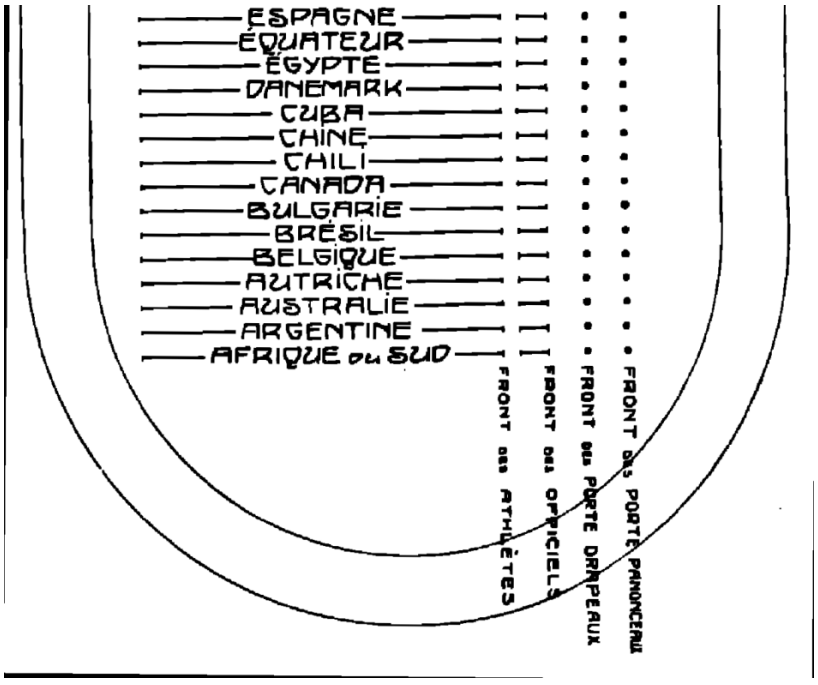

Příl. 4 (vlevo): čínský sportovec Liu Changchun 刘长春 na OH 1932 v Los Angeles

Zdroj: Browne (1933)

Příl. 5 (vpravo): socha Liu Changchuna před sportovní halou nesoucí jeho jméno v areálu kampusu Severovýchodní univerzity (*Dongbei daxue* 东北大学) v Shenyangu

Zdroj: vlastní fotoarchiv

Příl. 6 (nahoře vlevo): první čínský olympijský vítěz, střelec Xu Haifeng 许海峰

Zdroj: http://sports.people.com.cn/mediafile/201206/07/F20120607132051794922955 2.jpg

Příl. 7 (nahoře vpravo): první čínský vítězný olympijský tým: družstvo odbíjenkářek

Zdroj: http://www.qingdaonews.com/content/2012-08/09/content_9362993_23.htm

Příl. 8 (dole): zahajovací ceremoniál prvních OH pořádaných v Číně, znak *he* 和

Zdroj: http://cimg2.163.com/catchimg/20090203/3106460_0.jpg